

Mynä-Mynä-Maa paikallisena yhteisötaideteoksena

Veera Saukkonen

Pro gradu -tutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Taidehistoria

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Joulukuu 2022

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimuksen tutkinto-ohjelma, taidehistoria

Veera Saukkonen

Mynä-Mynä-Maa paikallisena yhteisötaideteoksena

Sivumäärä: 70 s., 32 liites.

Tutkin pro gradu -tutkielmassani Koneen Säätiön Saaren kartanon ja Mynämäen kunnan yhteistyössä toteuttamaa yhteisötaideteosta Mynä-Mynä-Maata. Projekti valmistui yleisölle nähtäväksi toukokuussa 2022 Mynämäen entisen palvelukeskuksen Lizeliuskodin tiloihin. Projektia työsti puoleltoista vuoden ajan ja siihen osallistui yhteensä yli 250 henkilöä. Projektin ohjaavina yhteisötaiteilijoina toimivat taiteilijat Pia Bartsch ja Meri-Maija Näykki.

Seurasin yhteisötaideprojektin kulkua joulukuusta 2021 joulukuuhun 2022 vieraillemalla useaan kertaan projektin tiloissa paikan päällä sekä tuottamalla tutkimusaineistoa projektista. Tarkastelen Mynä-Mynä-Maan avulla yhteisötaiteen asemaa ja erityisyyttä taiteen kentällä. Pohdin lisäksi tekijyyden kokemuksen muodostumista, yhteisötaiteellisen tekemisen periaatteita sekä yhteisötaiteen paikallista merkitystä. Käsittelen näitä kysymyksiä Mynä-Mynä-Maasta tekemiäni havaintojen pohjalta. Tuottamani aineisto koostuu projektin tekijöiden ja ohjaavien yhteisötaiteilijoiden haastatteluista, toteuttamani kyselyn tuloksista sekä omista päiväkirjamerkinnöistäni.

Tutkimus osoittaa, että Mynä-Mynä-Maa on toteuttanut yhteisötaiteellisen tekemisen saavutettavuuden periaatteita. Projekti mahdollisti tekijöilleen erilaisia tekijyyden kokemuksia. Joillekuille tekijöistä projekti näyttäytyi yhdessä tekemisenä suuressa ryhmässä. Projekti sisälsi suuremman yhteisön lisäksi kuitenkin pienempiä ryhmiä ja yksittäisiä tekijöitä, joiden taiteellinen tekeminen painottui pääosin heidän omien teostensa työstämiseen. Kutsun tätä projektissa tapahtuvaa toimintaa yksin yhdessä tehdyksi taiteeksi. Mynä-Mynä-Maan paikallinen merkitys ilmenee teosten aiheissa ja sen merkityksissä tekijöille sekä paikalliselle yleisölle.

Avainsanat: yhteisötaide, purkutaide, paikkasidonnainen taide, tilataide, Mynä-Mynä-Maa

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	4
1.2. LÄHESTYMISTAVAT JA TUTKIMUSAINEISTO	6
1.3. AIKAISEMPI TUTKIMUS	8
2. ETNOGRAFINEN ULOTTUVUUS	11
2.1. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	12
2.2. HAASTATTELUT	13
2.3. MUU AINEISTO	14
3. YHTEISÖTAIDE NYKYTAITEENA	17
3.1. YHTEISÖTAIDE NYKYPÄIVÄN TAIDEKENTÄLLÄ	19
3.2. KONEEN SÄÄTIÖ JA SAAREN KARTANON TAITEILIJARESIDENSSI	20
3.3. MYNÄ-MYNÄ-MAAN LÄHTÖKOHDAT JA TEKIJÄT	22
4. PROSESSUAALISUUS	25
4.1. TEOSTEN AIHEET	26
4.2. MATERIAALISUUS	36
5. TEKIJYYS	42
5.1. KUKA ON TAITEILIJJA JA MIKÄ ON TAIDETTA?	44
5.2. YKSILÖTAITEILIJANA YHTEISÖLLISESSÄ PROJEKTISSA	46
6. PAIKKASIDONNAISUUS	50
6.1. MYNÄMÄKI JA MYNÄ-MYNÄ-MAA PAIKKOINA	52
6.2. PROJEKTIN VALMISTUMINEN	56
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	60
LÄHDELUETTELO	63
KIITOKSET	70
KUVALIITE	

1. Johdanto

Yhteisötaide on nykytaiteen muoto, jossa taidetta tehdään jonkin yhteisön kesken. Yhteisö voidaan käsittää hyvin laajasti ja sen suuruus voi vaihdella paljon. Teoksessa *Yhteisötaiteen etiikka. Tilaa toiselle, arvoa arvaamattomalle* yhteisötaide määritellään nimenomaan ammattilaisten sekä harrastelijoiden yhdessä tekemäksi taiteeksi. Nämä ei-ammattilaiset, joiden kanssa yhteisötaideprojekteja tehdään, voivat olla yksittäisiä ihmisiä, erilaisia ryhmiä tai jo valmiita yhteisöjä. (Kantonen & Karttunen 2021, 11.) Yhteisötaideprojektin sisäinen yhteisö muodostuu kuitenkin aina kunkin yhteisötaideprojektin myötä, eikä sen tarvitse olla mitään valmiiksi olemassa olevaa. Toisaalta yhteisö ja yhteisöllisyys eivät ole itsestäänselvyyksiä, eikä yhteisötaiteellinen tekeminen itsessään luo takuita yhteisöllisyyden tunteen kokemuksesta.

Yhteisötaiteen käsite on laaja, eikä sille ole vain yhtä ja oikeaa määritelmää. Yhteisötaiteesta käytetään rinnakkain muun muassa termejä soveltava taide, taidelähtöiset menetelmät sekä osallistava taide. Soveltavassa taiteessa pyrkimyksenä on hyödyntää taiteen toimintatapoja taidemaailman ulkopuolella, jolloin taide toimii pääosin välineenä jollekin muulle toiminnalle. Taidelähtöisissä menetelmissä pyritään esimerkiksi muuttamaan tekijöiden ajatustapoja tai käyttäytymistä taiteen tekemisen avulla. Osallistava taide puolestaan sisältää toiminnassa itsessään sekä myös mahdollisesti esitystilanteessa tekijöidensä sekä yleisöjen osallistamista. Osallistava taide synnyttää ajatuksen jostain ylhäältä ohjatusta ja erottelevasta, mikä ei ole yhteisötaiteen periaate. Päin vastoin yhteisötaiteen olennaisimpana pyrkimyksenä on korostaa kaikkien oikeutta taiteeseen ja tehdä siitä mahdollisimman saavutettavaa (Jussilainen 2019).

Taidehistorian väitöskirjassaan *Utopioiden arkipäivää. Osallistumisen ja muutoksen paikkoja nykytaiteessa 1980–2011* (2018) Riikka Haapalainen tekee eroa yhteisötaiteen ja osallistavan taiteen välille. Yhteisötaide sisältää usein jonkinlaisen ennako-oletuksen jo olemassa olevasta yhteisöstä tai sen konteksti voidaan ainakin yhdistää mahdollisesti muodostuviin yhteisöihin. Tällaiset yhteisöt voivat muodostua esimerkiksi paikan tai osallistujia yhdistävien elämäntilanteiden kautta. Osallistava taide puolestaan ei suoranaisesti viittaa varsinaisiin nimettävissä oleviin yhteisöihin, vaikkakin taideteoksen konteksti voi vaikuttaa yhteisön muodostumiseen. Osallistavassa taiteessa yhteisöt nähdään ennemmin hetkellisinä ja aina

kuhunkin yhteyteen muodostuneina. (Haapalainen 2018, 243–244.) Täytyy kuitenkin muistaa, etteivät yhteisötaide tai osallistava taide sulje toisiaan pois. Haapalainen korostaakin tutkimuksessaan laajentuneempaa tapaa tarkastella taidetta, jumiutumatta liikaa tiukkoihin genreihin ja toimintatapoihin. (Haapalainen 2018, 18.) Nykyaikaisen taiteen tutkimus vaatii laajentuneita tapoja tarkastella taidetta, eivätkä tällöin perinteiset tavat määrittää esimerkiksi yleisöjä ja tekijää ole enää kaikissa tapauksissa toimivia.

Mynä-Mynä-Maa on Mynämäellä toteutettu, yli 250 henkilön tekemä yhteisötaideteos (Koneen Säätiö: Mynä-Mynä-Maa 2022). Mynä-Mynä-Maa sijaitsee vuonna 1964 valmistuneessa ja purkumääräyksen saaneessa rakennuksessa, entisen palvelukeskuksen Lizeliuskodin tiloissa (VS muistiinpanot 19.12.2022). Mynä-Mynä-Maa on Koneen Säätiön ylläpitämän, Mynämäellä sijaitsevan Saaren kartanon taiteilijaresidenssin sekä Mynämäen kunnan yhteistyössä toteuttama projekti. Teoskokonaisuus sisältää yhteensä 72 erillistä teosta, jotka sijoittuvat rakennuksen ulkoseinustalle sekä palvelukeskuksen aulatiloihin ja entisiin potilashuoneisiin. (Koneen Säätiö: Mynä-Mynä-Maa 2022.)

Mynä-Mynä-Maa sai alkunsa vuoden 2021 alussa ja sen avajaisia juhlittiin noin puolitoista vuotta myöhemmin vuoden 2022 toukokuussa. Tämän jälkeen yhteisötaideteos oli avoinna yleisölle kesän 2022 ajan sekä uudelleen saman vuoden lokakuussa koulujen syyslomaviikolla. Projektia ohjasivat yhteisötaiteilijat Pia Bartsch sekä Meri-Maija Näykki. Projektin tekijät koostuivat enimmäkseen paikallisista ihmisistä, joista suurin osa ei ole ammattitaiteilijoita. Projektiin saivat osallistua kaikki halukkaat eri lähtökohdistaan, erilaisilla kokoonpanoilla, kuten esimerkiksi yhdessä perheen tai ystävien kanssa (haastattelut 6.5.2022).

Tarkastelen Mynä-Mynä-Maata ennen kaikkea yhteisötaiteena, sillä projekti vastaa tavoitteiltaan parhaiten yhteisötaiteen pyrkimyksiä taiteen saavutettavuudesta. Lisäksi Mynä-Mynä-Maan taiteellisessa tekemisessä olennaisena osana on ollut vuorovaikutteisuus yhteisötaiteilijoiden ja tekijöiden välillä sekä jaetun tekijyyden ajatus. Nämä voidaan mieltää yhteisötaiteelle olennaisiksi piirteiksi. (Jussilainen 2019.) Osallistavan taiteen ja yhteisötaiteen joustavat ja ajoittain jopa vaihtelevat rajat antavat valinnanvaraa tulkitsijalle, eikä eronteko näiden kahden välillä ole aina tarkkarajainen. Voidaan todeta, että Mynä-Mynä-Maa sisältää niin yhteisötaiteelle kuin osallistavalle taiteelle ominaisia piirteitä, joten en näe syytä poistaa tai piilottaa osallistavan taiteen tematiikkaa tutkimuksessa, vaikka tulokulmani

onkin painottunut yhteisötaiteeseen. Mynä-Mynä-Maa on toteutettu purkutaloon, mikä tekee siitä myös purkutaidetta. Purkutaide ei kuitenkaan ilmiönä tai taiteen muotona ole itsessään tämän tutkimuksen aiheena, joten se jääköön sivummalle. Lisäksi projekti on myös tilataidetta, sillä se on tilaan luotua taidetta, johon yleisö pystyy itse astumaan sisään. Mynä-Mynä-Maa sisältää myös paikkasidonnaiselle taiteelle ominaisia piirteitä, mutta yhteisötaideteoksen paikan eli entisen palvelukeskuksen merkitys projektin lopputuloksen kannalta ei ole taidetta määrittelevä tekijä. Tästä johtuen paikkasidonnainen taide terminä ei kohtaa kaikilta osin Mynä-Mynä-Maan sisältöjä tai pyrkimyksiä. Käsittelen siis Mynä-Mynä-Maata ennen kaikkea yhteisötaiteena. Yhteisötaidetta tutkittaessa on kuitenkin hyvä tunnistaa purkutaiteen, osallistavan taiteen ja muiden yhteisötaiteen rinnalla sekä yhteydessä käytettyjen termien sijoittuminen taiteentutkimuksen alalle.

Kiinnostukseni paikkasidonnaista taidetta sekä museo- ja galleriatilojen ulkopuolelle sijoittuvaa taidetta kohtaan heräsi viimeistään taidehistorian kandidaatintutkielmaa (Turun yliopisto 2020) tehdessäni. Tarkastelin tutkielmassa muraalien luonnetta julkisena taiteena sekä muraalitaiteen prosessien merkitystä julkisessa tilassa. Käsitykset taiteesta laajentuvat jatkuvasti, ja taiteen kentän tarkkarajaisuus muuttuu yhä väljemmäksi. Perinteisten taidemuseoiden ja -gallerioiden rinnalle tulee toisenlaisia muotoja ja paikkoja esittää taidetta. Tällainen institutionalisoitunutta taidetta ainakin osittain vastaan asettuva taide, niin toimintaperiaatteiltaan kuin pyrkimyksiltäänkin, on monipuolinen sekä ennen kaikkea ajankohtainen tutkimuksen kohde. Yhtenä osallistavan taiteen muotona yhteisötaide haastaa olemassaolollaan käsityksiä taiteesta. Se sijoittuu institutionalisoidun taiteen rinnalle ja ravastelee samalla totuttuja taiteen tekemisen toimintatapoja, siihen liittyviä rooleja ja katsojan asemaa. (Kaitavuori 2021, 353.)

Uskon yhteisötaiteen olevan entistä laajempi osa taiteen kentän tulevaisuutta, kun laajentuvat käsitykset taiteilijuudesta ja taiteen tekemisestä ottavat lisää jalansijaa. Tämä näkyy esimerkiksi yhteisöllisen taiteen tekemisen rahoituksen kasvussa sekä eri alojen sulautuessa yhteen taiteellisissa projekteissa, kun taide otetaan konkreettiseksi osaksi vaikkapa hyvinvoinnin lisäämistä tavoittelevia projekteja (Houni, Turpeinen & Vuolasto 2020, 17). Laajempi keskustelu ja näkökulmien laventaminen taiteesta ja sen ehdoista luo mahdollisuuksia uusille taiteen muodoille ja tekemisen tavoille.

1.1. Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkin pro gradu -tutkielmassani Mynä-Mynä-Maan avulla yhteisötaiteen erityisyyttä taiteen kentällä sekä yhteisötaidetta tekijyyden kokemuksen mahdollistajana. Lisäksi tarkastelen, kuinka taiteelliset tavoitteet ja yhteisöllisyys toteutuvat tässä projektissa. Tekijyyttä, taiteilijuutta, taiteen käsitettä sekä yhteisötaiteen erityisyyttä tarkasteltaessa Mynä-Mynä-Maan tekijöiden kokemukset suhteutettuna taiteen kentän yleisiin ajatuksiin mahdollistavat pohdintaa taiteen ja taiteilijuuden käsityksistä. Käsittelen myös yhteisötaiteen prosessuaalisuutta Mynä-Mynä-Maan ja sen toteutuksen eri vaiheiden avulla sekä sitä, kuinka projekti toteuttaa yhteisötaiteellisen tekemisen periaatteita. Yhteisötaideteos on toteutettu perinteisten museo- ja galleriatilojen ulkopuolelle ja tekijät vastaavat niin ideoinnista, taiteen toteuttamisesta kuin viimeistellystä näyttelytilasta. Näin prosessuaalisuuden merkitys korostuu käytännössä, sillä ohjaavien yhteisötaiteilijoiden lisäksi tekijät ovat vastanneet projektin valmistumisesta.

Mynä-Mynä-Maassa projektin aikana mahdollisesti muodostunutta yhteisöllisyyden kokemusta ja yhteisöllisyyttä osana taiteen tekemistä käsittelen projektin tekijöiden kokemusten kautta. Lisäksi yhteisöllisen taiteen tekemisen suhde paikan käsitteeseen ja paikallisuuden merkityksiin nivoutuu osaksi näkökulmaa. Paikallisuuden merkitys nousee esiin tekijöiden, teosten aiheiden, projektin nimen ja sijainnin sekä sen myötä myös yleisöjen kautta. Paikallisuus on siis jotain, mitä ei voida ohittaa projektia tarkasteltaessa. Muun muassa tekijöiden sitoutuneisuus projektiin ja sen merkityksellisyys heille sekä valmiin näyttelyn kävijöiltä saama vastaanotto toimivat kaikki apukysymyksinä paikallisuuden merkitysten tarkastelussa. Taiteen ja taiteilijoiden paikat ja se, ketä varten ja millaisella kokoonpanolla taidetta tehdään, liittyvät myös olennaisesti paikallisuuden teemaan.

Tämän tutkimuksen kannalta avainasemassa ovat tekijöiden omat kokemukset Mynä-Mynä-Maasta. Projektia ohjaavia yhteisötaiteilijoita lukuun ottamatta suurin osa Mynä-Mynä-Maan tekijöistä ei ole ammattitaiteilijoita. Joukkoon mahtuu toki myös ammattilaisia, mutta he muodostavat kokonaisuudessa niin marginaalisen ryhmän, että käytän projektin jäsenistä yleisesti nimitystä tekijät. Projektia ohjanneet yhteisötaiteilijat ovat toki olleet mukana taiteellisessa tekemisessä ja siten myös tekijöinä projektissa. Tutkimuksen kannalta tekijä toimii havainnollistavana terminä, jonka avulla fokus säilyy nimenomaan projektiin vapaa-

ajallaan osallistuneissa henkilöissä. Ohjaavien yhteisötaiteilijoiden rooli projektissa on tekijöihin nähden lähtökohtaisesti erilainen, mistä johtuen en halua samastaa vapaaehtoisia tekijöitä ja ammattimielessä projektia ohjaavia taiteilijoita toisiinsa.

Kirjoitan Mynä-Mynä-Maan jäsenistä nimenomaan tekijöinä, en osallistujina tai taiteilijoina, sillä tekijä kuvaa heidän rooliaan projektissa parhaiten. Ilmaisulla osallistuja on hieman passiivinen kaiku ja se erottelee turhalla tavalla projektin ei-ammattimaiset ja ammattimaiset tekijät toisistaan. Mynä-Mynä-Maa on heidän kaikkien aikaansaama lopputulos. Tekijät ovat olleet omalta osaltaan vastuussa projektin valmistumisesta taiteellisina toimijoina, eivätkä vain osallistumassa joidenkuiden muiden projektiin. Toisaalta osallistujaan liittyy ajatus myös jonkinlaisesta erityisestä osallistamisesta, monesti myös yleisön osallistamisesta. Tämä on nimenomaan osallistavasta taiteesta puhuttaessa yksi sen olennaisista piirteistä. Mynä-Mynä-Maassa taas tekijät ovat toimineet tasavertaisina taiteen tekijöinä keskenään. Ei-ammattimaisten taiteen tekijöiden sekä ammattimaisten taiteilijoiden työskentely on ollut avoimen kommunikoiavaa. Kaikkien ajatukset ja ideat ovat olleet tervetulleita. (Haastattelut 6.5., 9.5., 10.5. & 18.5.2022.)

Mynä-Mynä-Maan kaikkien tekijöiden nimittäminen kollektiivisesti taiteilijoiksi ei myöskään tunnu täysin luontevalta. Tällaisessa yhteydessä, jossa puhutaan sekä ammattitaiteilijoista että ei-ammattilaisista, taiteilija-termi on hieman haastava. Taiteilijat voidaan toki erotella ammatti- sekä harrastelija- tai amatööritäiteilijoihin. Tuo kahtiajako tuntuisi tässä yhteydessä kuitenkin turhan erottelevalta. Kaikkien projektiin osallistuvien taiteellisten tekijöiden taiteilijaksi nimittäminen ei palvelisi tämän tutkimuksen pyrkimyksiä tarkastella nimenomaan tekijöiden kokemuksia yhteisötaiteen tekemisestä. Useampi Mynä-Mynä-Maan tekijä ei koe olevansa taiteilija, ei ennen projektin valmistumista eikä sen jälkeen. Joidenkin tekijöiden mukaan paremmin heitä kuvaisi nimitys luova tekijä (VS muistiinpanot 28.10.2022). Tästä johtuen nimitän tekijöiksi kaikkia projektin luovaan tekemiseen osallistuneita henkilöitä. Tosin välillä mainitsen erikseen ohjaavat yhteisötaiteilijat heidän ammatillisen roolinsa ollessa asiayhteydessä olennainen. Tekijä asettuu terminä osallistujan ja taiteilijan väliin. Se ei luo paineita taiteellisten merkitysten löytymisestä tekijöiden keskuudessa, mutta tuo esiin silti heidän olennaisen ja tasavertaisen roolinsa projektin toteutuksessa.

1.2. Lähestymistavat ja tutkimusaineisto

Olenlaisessa roolissa tässä tutkimuksessa ovat tuottamani aineistot, joista merkittävimpana mainittakoon haastattelut. Olen tutustunut Mynä-Mynä-Maahan vierailujen muodossa paikan päällä sekä ihmisten kanssa keskustellen. Lisäksi toteutin alkuvuodesta 2022 pienimuotoisen kirjallisen kyselyn, jonka avulla kartoitin alustavasti tekijöiden ajatuksia projektista ja heidän omasta suhteestaan siihen. Projekti oli tuolloin ollut käynnissä hieman yli vuoden. Olen täyttänyt vierailullani kenttäpäiväkirjaa, jonka avulla pystyn palaamaan alkuvuoden 2022 tunnelmiin, aikaan, jolloin projekti oli vielä keskeneräisessä vaiheessa. Olen myös valokuvannut Mynä-Mynä-Maata sen valmistumisen varrella. Ottamieni valokuvien avulla pystyn havainnollistamaan projektin kulkua, tekemiäni havaintoja ja esimerkiksi projektissa käytettyjen materiaalien moninaisuutta.

Tuottamani aineisto on tutkimuksessa merkittävässä roolissa ja tarkoitukseni on päästää Mynä-Mynä-Maan tekijöiden ääni mahdollisimman hyvin kuuluviin. Toteutin vuoden 2022 aikana 11 haastattelua, joissa haastattelin yhteensä kahdeksaa ihmistä. Haastateltaviin kuuluivat Mynä-Mynä-Maata ohjaavat yhteisötaiteilijat Pia Bartsch ja Meri-Maija Näykki sekä kuusi Mynä-Mynä-Maan tekijää. Bartschia sekä kuutta tekijää haastattelin toukokuussa 2022 ennen projektin valmistumista sekä saman vuoden syksynä projektin valmistuttua ja Mynä-Mynä-Maan oltua avoinna kuluneen kesän ajan. Näykkiä haastattelin vain kerran ennen projektin valmistumista. Käsittelen tuottamaani aineistoa kyselyn sekä tekijöiden kanssa käymieni vapaiden keskusteluiden pohjalta anonyymisti. Haastatteluiden osalta mainitsen Mynä-Mynä-Maan ohjaavat yhteisötaiteilijat Bartschin ja Näykin nimeltä. Muista haastateltavista en puhu heidän omilla nimillään. Puhun osasta tekijöitä kuitenkin mahdollisesti tunnistettavien kuvausten kautta, mutta vain sellaisten henkilöiden kohdalla, jotka olisivat suostuneet esiintymään myös omalla nimellään. Tällaisia tunnistettavia kuvauksia saattavat olla vaikkapa suhde muihin projektin tekijöihin tai teosten nimet. En siis täysin anonymisoi kaikkia tekijöitä, sillä tekijöiden suhde projektiin, toisiinsa ja Mynämäkeen toimivat aiheen käsittelyssä perusteluina sekä havainnollistajina huomioilleni ja päätelmilleni.

Hyödynnän tutkimuksessa useampaa teoreettista näkökulmaa, sillä tutkimuskohteen monimuotoisuus sekä aineiston runsaus vaativat yhdestä näkökulmasta ulos astumista ja monipuolisemman perspektiivin omaksumista. Tarkastelen nykytaiteen laajentuvaa kenttää ja

erilaisten osallistavan taiteen muotojen suhteutumista siihen. Taiteen, erityisesti teoksen ja katsojan välistä suhdetta lähestyn muun muassa Miwon Kwonin ja Rosalind Kraussin ajatusten näkökulmasta. Kwonin tilaan sijoittuvan taiteen määritelmät ja Kraussin ajatukset laajentuvasta taiteen kentästä sitoutuvat toisiinsa sekä tämän tutkimuksen aiheen ympärille. Kwonin ajatukset paikkasidonnaisesta taiteesta auttavat myös avaamaan paikallisuuden merkitystä Mynä-Mynä-Maan suhteen. Kraussin pohdinta katsojan suhteutumisesta taiteeseen tilassa luo pohjaa tarkastelulle tilaan sijoittuvasta ja suunnitellusta taiteesta, sillä tilataide vaatii jo itsessään laajempaa katsomisen tapaa.

Prosessuaalisuuden ja materiaalisuuden käsitteitä lähestyn uusmaterialistista näkökulmaa hyödyntämällä. Prosessuaalisuutta ja sen merkitystä yhteisötaiteellisessa projektissa avaen taiteen työn (eng. *work of art*) käsitteen avulla. Uusmaterialismille ominaisessa lähestymistavassa apuna toimivat erityisesti kuvataiteilija Barbara Boltin ja taidehistorioitsija Katve-Kaisa Kontturin tutkimukset aiheesta. Prosessuaalisuus ilmiönä käsittää niin materiaaliset kuin aineettomatkin taiteen tekemisen prosessit, joista uusmaterialistinen ajattelu keskittyy nimenomaan ensimmäiseen. Tähän prosessiin liittyy nykytaiteessa ja erityisesti yhteisötaiteessa yhteisluomisen prosessit, joita nimitetään englanniksi termillä *co-creations*. Yhteisluominen ei rajoitu kuitenkaan vain ihmisten välille, vaan se ulottaa taiteen tekemisen prosessit koskemaan laajemmin myös ei-inhimillisiä toimijoita. Nämä ajatukset auttavat refleктоimaan Mynä-Mynä-Maassa ilmeneviä moninaisia tekijyyksiä, taiteen ja taiteilijuuden määrittelyä sekä taiteen kokemusta ja itsensä taiteilijaksi kokemista.

Tuottaessani aineistoa ja tarkastellessani tutkimuskohdetta näin lähietäisyydeltä minun on tarvinnut huomioida erikseen tutkijan positioni tilanteessa sekä sitoutua valittuun näkökulmaan. Erityisesti tämän kaltaisessa tilanteessa, jossa olen tutkijan roolin kautta päässyt samalla tutustumaan projektin tekijöihin ja sitä ohjaaviin taiteilijoihin, on oma asemani tullut muistaa. Tutkijan positio voi myös muokkaantua pitkin prosessia, kun projektin parissa työskentelevät henkilöt tulevat tutuiksi ja välit heihin entistä tuttavallisemmiksi. Tällainen aivan käytännössä läheltä tarkastelu luo kuitenkin mahdollisuuden tehdä sellaisia havaintoja tutkimuskohteesta, jotka eivät välttämättä etäältä tarkasteltaessa tulisi huomioiduksi. Taiteellisen prosessin seuraaminen lähietäisyydeltä mahdollistaa aistimellisen läheisyyden muodostumisen, verrattuna kriittisempään näkökulmaan (Kontturi 2012, 197). Tällöin tutkijan ymmärrys teoksesta ja sen prosessista kasvaa (Kontturi 2012, 14).

1.3. Aikaisempi tutkimus

Yhteisötaide ei ole ainakaan suomenkielisessä tutkimuksessa liiaksi kulutettu aihe. Nykyaiteen ilmiönä ja jatkuvasti muuttavana taiteen muotona yhteisötaiteen tutkimus kuitenkin kasvaa ja kehittyy jatkuvasti. Erilaisia kirjoituksia yhteisötaiteesta löytyy esimerkiksi Taideyliopiston julkaisusta *Yhteisö ja taide. Teemoja ja näkökulmia 2000-luvun taiteilijan laajentuneeseen toimintakenttään* (Monni & Törmi toim. 2019) sekä Koneen Säätiön omilta verkkosivuilta. Koneen Säätiö mahdollistaa muun muassa yhteisötaiteellista toimintaa Mynämäellä. Säätiön verkkosivuilta löytyy esimerkiksi yleistietoa, haastatteluja ja tarkempaa tietoa säätiön toteuttamista yhteisötaideprojekteista. Koneen Säätiön julkaisemia teoksia yhteisötaiteesta ovat muun muassa Nina Rantalan ohjaamastaan yhteisötaideprojektista kirjoittama teos *Kadonnutta maisemaa etsimässä. Remembrance of Landscapes Past* (2011) sekä Pia Bartschin koordinoimia yhteisötaideprojekteja koskeva *Yhteisötaiteen värikartta. Kohtaamisia ja arjen taikaa* (Bartsch et al. 2016).

Suomenkielinen tutkimuskirjallisuus yhteisötaiteeseen liittyen keskittyy usein tarkastelemaan aihetta pedagogiikan näkökulmasta. Kaikki kirjallisuus ei välttämättä suoranaisesti koske yhteisötaidetta sellaisenaan, vaan esimerkiksi yhteisöllistä taidekasvatusta tai yhteisöllisyyttä yleisemmin. Yhteisötaide voi olla myös osa toimintaa, jota voidaan käyttää esimerkiksi erilaisten yhteisöjen tai ihmisryhmien kuntouttamisessa. Tästä syystä aihetta ympäröivä tutkimuskirjallisuus painottuukin pääosin ihmistieteiden, kuten sosiaalitieteiden tai kasvatustieteen puolelle. Tästä esimerkkejä ovat Mirja Hiltusen *Yhteisöllinen taidekasvatus. Performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä* (2009) sekä Irene Roivaisen ja Satu Ranta-Tyrkön toimittama *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (2016).

Taiteen tekemistä oman työskentelynsä yhteydessä on suomenkielisessä tutkimuskirjallisuudessa, taiteellisen tutkimuksen piirissä tehnyt taiteilija Lea Kantonen. Taidesosialogi Sari Karttunen on puolestaan tutkinut laajemmin taiteen tekemistä. Kantosen kiinnostus taiteellisen työskentelyn dialogisuutta kohtaan sekä Karttusen ajatukset laajentuvasta taiteilijuudesta toimivat molemmat suunnannäyttäjinä suomenkielisen taiteentutkimuksen sekä taiteellisen tutkimuksen saralla. Lea Kantosen toimittamista ja kirjoittamista teoksista mainittakoon ainakin *Ankaraa ja myötätuntoista kuuntelua. Keskustelevaa kirjoitusta paikkasidonnaisesta taiteesta* (2010) sekä hänen taiteen

väitöskirjansa *Telttä. Kohtaamisia nuorten taidetyöpajoissa* (2005). Karttusen kirjoittamista julkaisuista nostan esiin hänen väitöskirjansa *Taiteilijan määrittely. Refleksiivisyyden esteitä ja edellytyksiä taidepoliittisessa tutkimuksessa* (2002) sekä artikkelin ”Laajentuva taiteilijuus. Yhteisötaiteilijoiden toiminta ja identiteetti hybridisaatio-käsitteen valossa” (2017). Kaikki mainitsemani kirjallisuus heiltä ei suoranaisesti koske yhteisötaidetta, mutta julkaisuissa käsitellyt aiheet liittyvät niin vahvasti yhteisötaiteen ja tämän tutkimuksen teemoihin, että kyseiset julkaisut on tässä yhteydessä hyvä huomioida.

Kantosen ja Karttusen yhdessä toimittama teos *Yhteisötaiteen etiikka. Tilaa toiselle, arvoa arvaamattomalle* (2021) toimii myös materiaalina tämän tutkimuksen taustatiedoissa, sillä teos on suhteellisen tuore ja sitä on ollut Kantosen ja Karttusen lisäksi kirjoittamassa monia muita osallistavaan ja yhteisölliseen taiteeseen perehtyneitä ammattilaisia, kuten Riikka Haapalainen ja Kaija Kaitavuori. Haapalaisen väitöskirjan (Haapalainen 2018) tapaan myös Kaitavuoren väitöskirjaan perustuva monografia *The Participant in Contemporary Art. Art and Social Relationships* (2018) tarkastelee osallistavuutta nykytaiteessa. Kumpikaan teos ei keskity kuitenkaan suoranaisesti tai ainoastaan yhteisötaiteeseen. Teosten käsittelemät aiheet liittyvät silti vahvasti tämän tutkimuksen kannalta olennaisiin aihealueisiin, mistä johtuen miellän ne oman tutkimukseni suhteen olennaiseksi osaksi aikaisempaa nykytaiteen tutkimusta. On kuitenkin huomionarvoista, että Kaitavuoren oma teos ei edusta suomenkielistä tutkimuskirjallisuutta, sillä se on englanninkielinen ja Britanniassa julkaistu. Mainittakoon vielä myös taiteilija Johanna Lecklinin kuvataiteen tohtorin opinnäytetyö *Esitettyä aitoutta. Osallistavasta taiteesta ja sen etiikasta* (2018). Teoksessaan Lecklin tarkastelee tutkivana taiteilijana oman tuotantonsa kautta esimerkiksi taiteen tekijyyteen ja etiikkaan liittyviä kysymyksiä (Lecklin 2018).

Kansainvälinen tutkimuskirjallisuus sisältää suomenkielistä tutkimusta enemmän julkaisuja niin suoraan yhteisötaiteeseen kuin aiheen ympärillä liikkuviin teemoihin liittyen. Grant H. Kesterin tutkimusta paikkasidonnaisesta ja vuorovaikutteisesta taiteesta voidaan pitää jopa alan merkittävimpänä (Visual Arts: Grant Kester). Claire Bishopin tutkimus osallistavuuden muutoksesta nykytaiteessa ja muun muassa eri alojen sekoittumisesta on myös huomionarvoinen taiteentutkimuksen yhteisöllisten ja osallistavien toimintaperiaatteiden tarkastelussa (CUNY Graduate Center: Claire Bishop). Miwon Kwonin monipuolinen työ taiteen tutkimuksen parissa, tämän tutkimuksen kannalta paikkasidonnaista taidetta koskeva työ, on merkittävässä roolissa nykytaiteen tutkimuksen kentällä (UCLA Department of Art

History: Miwon Kwon). Suoranaisesti nimenomaan yhteisötaidetta tarkastellaan Kate Crehanin teoksessa *Community Art. An Anthropological Perspective* (2011), jossa Crehan haastaa perinteisiä käsityksiä taiteesta ja siihen liittyvästä asiantuntijuudesta (CUNY Graduate Center: Kate Crehan).

2. Etnografinen ulottuvuus

Etnografia määritellään tutkimukseksi, jossa tutkija osallistuu läsnäolollaan tutkimusaiheen fyysiseen ympäristöön, usein vierailamalla siellä säännöllisesti. Tällaista paikan päälle menevää tutkimusta nimitetään yleisesti kenttätutkimukseksi. (Its, 1987, 11.) Fyysinen ympäristö kentällä on monesti esimerkiksi jokin yhteisö ja sen kokoontumispaikka, kuten tässä tutkimuksessa Mynä-Mynä-Maa. Etnografinen tutkimus tuottaa kuvausta siis nimenomaan yhteisöstä, kulttuurista tai kansasta. (Lappalainen 2007, 9.) Brittiläinen filosofi Gilbert Ryle (1900–1976) määrittelee etnografian tiheäksi kuvaukseksi kulttuurista (eng. *thick description*) (Lappalainen 2007, 9). Yhdysvaltalainen antropologi Clifford Geertz (1926–2006) on hyödyntänyt Rylen tiheän kuvauksen määritelmää etnografisessa tutkimuksessaan. Geertzin mukaan etnografinen tutkimus tulkitsee kulttuurien sisäisiä ja niiden välisiä merkitysverkostoja antaen ihmisten toiminnalle kulttuurisen kontekstin ja merkityksen. Tällöin etnografia voidaan nähdä ilmiöiden käsitteellistämisenä sekä teoretisointina. (Geertz 1973, 6–10.)

Etnografista tutkimusta tekevä lähestyy ihmisten kokemuksia viettämällä aikaa kentällä, tutkittavan ihmisryhmän keskellä. Tutkijan tehtävänä on tämän paikan päälle sijoittuvan tutkimustyön perusteella pystyä paikantamaan sekä analysoimaan ja tulkitsemaan tutkittavan ihmisryhmän ja sen yksilöiden kokemuksia. (Lappalainen 2007, 10.) Erityisen tärkeinä menetelminä toimivat nimenomaan havainnointi ja haastattelujen tekeminen (Tietoarkisto: Etnografia). Etnografista tutkimusta tekevän on erityisen tärkeää tunnistaa oma roolinsa kentällä ja hänen on pystyttävä niin osallistumaan kuin etäännyttämään itsensä tilanteesta (Lappalainen 2007, 10).

Tässä tutkimuksessa etnografisella lähestymistavalla on olennainen osa, sillä olen tuottanut tutkimusta varten paljon aineistoa itse. Etnografiset menetelmät eivät ole erityisen tyypillisiä taidehistorian tutkimuksessa, mutta tässä tapauksessa kyseinen tapa lähestyä tutkimuskohdetta kartuttaen siitä aineistoa on perusteltu, jotta saataisiin todellinen käsitys projektin merkityksestä niin sen tekijöille, yleisöille, yleiselle keskustelulle kuin taidehistorian alalle. Myös tutkimusetiikan näkökulmasta katsottuna etnografiset menetelmät palvelevat tämän tutkimuksen toteuttamista, sillä tällaista tutkimusta tehdessä tutkijan jatkuva itsereflektointi ja omien toimintatapojen arviointi suhteessa tutkimuskohteeseen on välttämätöntä. Olen

tuottanut tutkimusaineistoa suhteellisen monipuolisesti, jotta saisin mahdollisimman laajan kuvan tutkimuskohteesta, sillä yhteisötaideprojektin taiteellisten prosessien luonnetta tai siihen kytkeytyviä käsityksiä tekijyydestä on hankalaa tarkastella ilman projektin tekijöiden ajatuksien huomioimista. Tutkimusaineisto on tässä tutkimuksessa siis avainasemassa uuden tiedon tuottamisessa.

2.1. Tutkimuksen toteutus

Tuottamani tutkimusaineisto koostuu erilaisista materiaaleista, joita kartutin itse joulukuusta 2021 alkaen joulukuuhun 2022 saakka. Vierailin Mynä-Mynä-Maassa useaan kertaan aineiston muodostamisen aikana. Vierailuillani keskustelin lyhyesti paikalla olleiden tekijöiden kanssa heidän omista teoksistaan, työskentelystään ja siitä, mistä he olivat saaneet idean teoksiinsa sekä missä vaiheessa prosessia he olivat. Suurimman painoarvon tuotetusta aineistosta saavat kevään ja syksyn 2022 aikana tekemäni haastattelut. Haastattelin projektin tekijöitä ja projektia ohjaavia sekä taiteellisessa työskentelyssä mukana olleita taiteilijoita, Bartschia ja Näykkiä. Haastattelut tarjosivat pääsyn tekijöiden teosten ja työskentelyn taustoihin sekä ajatuksiin projektista ja heidän omasta tekijyydestään.

Alkuvuodesta 2022 laadin pienen paperisen kyselyn, jonka jätin Mynä-Mynä-Maahan maaliskuun ajaksi. Kyselyyn vastattiin anonyymisti, jolloin esiin nousi haastatteluihin verrattuna hieman erilaisia huomioita. Kyselyn vastausprosentti oli alhainen projektin osallistujamäärään nähden, mutta en koe sitä ongelmaksi, sillä vastaajien ikäjakauma oli kattava ja vastauksissa oli havaittavissa joiltain osin selkeää saturaatiota. Kyselyn tarkoitus oli toimia lähinnä alustavana suunnannäyttäjänä sille, millaiset aiheet ja mahdollisesti yhteiset ajatukset tekijöillä nousisivat esiin yleisellä tasolla. Olen kuvannut itse kaikki tutkimuksen valokuvat, joista ensimmäiset sijoittuvat joulukuuhun 2021 projektin ollessa vielä hyvin keskeneräinen ja viimeiset lokakuuhun 2022.

Päädyin kartuttamaan keskenään hieman erilaisia tutkimusaineistoja, sillä ajattelen tällaisen hyvin laajan yhteisötaideteoksen kohdalla haastavaksi saada luotettavaa yleiskuvaa projektin tekijöiden ajatuksista, jos käytössä olisi vain yhdenlainen aineisto. Yhdistelemällä erilaisia tapoja tuottaa aineistoa nousee esiin todennäköisemmin useamman henkilön ääni. Kaikki eivät ole halukkaita lausumaan ajatuksiaan ääneen, joten kirjallinen kysely voi olla heille

mieluisampi tapa ilmaista itseään. Toiset taas kertovat ajatuksistaan mielellään keskustelun merkeissä. Lisäksi koen tärkeäksi tällaista kestoltaan suhteellisen pitkäaikaista projektia seurata, että sitä tutkiva henkilö tarkastelee sen sisällä tapahtuvaa toimintaa, tilanteita ja sisältöjä suurella uteliaisuudella sekä avoimuudella. Tästä johtuen niin valokuvat kuin päiväkirjamerkinnekin vierailujeni pohjalta ovat kaikki olennainen osa projektin kokonaisuuden hahmottamista.

2.2. Haastattelut

Tutkimusta varten tekemäni haastattelut ovat kaikki puolistrukturoituja. Valmistelin etukäteen kaikkia haastatteluja varten samat kysymykset, mutta kunkin haastattelutilanteen edetessä keskusteluissa nousi esiin toisistaan poikkeavia aiheita, jolloin keskustelu suuntautui aina hetkellisesti uusiin aiheisiin. Kuitenkin etukäteen valitut pääkysymykset ohjasivat pääosin vapaamuotoisen keskustelun kulkua. Näin haastattelut vastasivat selkeästi etukäteen pohtimiini kysymyksiin, mutta saatu aineisto oli samalla myös runsasta ja monipuolista. Bartschin ja Näykin kohdalla kysymykset olivat hieman erilaisia, sillä heidän roolinsa projektissa oli muihin haastateltaviin nähden poikkeava.

Haastateltavien valikoituminen perustui vapaaehtoisuuteen, osa ilmoittautui haastateltavaksi omatoimisesti, sillä olin kysellyt kirjallisen kyselyn yhteydessä halukkaita henkilöitä haastateltavaksi. Mahdollisesti ihmisten vaatimattomuudesta johtuen omatoimisesti ilmoittautuvien määrä ei kuitenkaan ollut riittävä. Tämän vuoksi jouduin myös itse kyselymään haastateltavien perään. Kaikki lähtivät kuitenkin mielellään mukaan auttamaan tutkimuksen toteutuksessa, ja osa sanoikin, ettei viitsinyt ilmoittautua vapaaehtoiseksi, sillä ajatteli monien muidenkin tarjoutuvan haastatteluun. Haastattelutilanteet olivat vapaita keskusteluja, jotka kestivät noin kahdestakymmenestä minuutista aina yli tuntiin kerralla. Sovimme haastatteluista etukäteen sähköpostitse, kun lähetin haastateltaville ehdotukseni eri tapaamisajoista ja -päivistä, joista he pystyivät valikoimaan itselleen sopivat ajankohdat. Tapasimme pääosin Mynä-Mynä-Maan tiloissa Mynämäellä, mutta Turussa asuvien haastateltavien kanssa saatoimme tavata myös Turun yliopiston kokoustiloissa Turussa. Lisäksi kiireiden vuoksi yksi haastattelu toteutettiin puhelimen välityksellä.

Kahdeksasta haastateltavasta kaksi oli yhteisötaideprojektia koordinoivat taiteilijat Bartsch ja Näykki. Loput kuusi olivat Mynä-Mynä-Maan tekijöitä, joista kolmea haastattelin yksinään ja kolmea yhdessä. Näitä jälkimmäistä kolmea henkilöä haastattelin yhdessä, sillä he osallistuivat projektiin yhtenä ryhmänä ja toteuttivat oman teoksensa yhdessä. Kaikkia muita paitsi Näykkiä haastattelin kahteen kertaan keväällä 2022 ennen Mynä-Mynä-Maan valmistumista sekä saman vuoden syksyllä, kun yhteisötaideteos oli ollut yleisölle avoinna jo koko kuluneen kesän ajan. Bartschia ja Näykkiä lukuun ottamatta puhun kaikista muista haastateltavista nimettöminä. Kuitenkin niitä henkilöitä, jotka olivat suostuvaisia esiintymään tutkimuksessa myös omalla nimellään, saatan kuvata mahdollisesti tunnistettavasti. Joidenkin haastateltavien kohdalla esimerkiksi heidän suhteensa toisiinsa ja teoksen aiheeseen on niin olennainen, että niiden käsittelyssä on tarpeen antaa lukijalle hieman laajempi kontekstualisointi tekijöistä. Käsittelen haastatteluissa nousevia huomioita teemoittain kunkin luvun näkökulman mukaan.

2.3. Muu aineisto

Toteutin kirjallisen kyselyn maaliskuussa 2022, jonka avulla kartoitin hieman yleisemmin tekijöiden taustoja sekä ajatuksia projektiin liittyen. Kyselyyn vastattiin anonyymisti, mutta perustietoina vastaaja kertoi ikänsä sekä halutessaan sukupuolensa. Vaihtoehtoina sukupuolta koskevaan kysymykseen olivat: nainen, mies, muu ja en halua kertoa. Perustelen näiden kysymysten valikoitumista anonyymiin kyselyyn sillä, että ikä- ja sukupuolijakauma luovat pienelläkin vastaajaryhmällä yleisempää käsitystä projektin tekijöistä. Kyselyn vastaajaprosentti oli koko projektin tekijöiden määrään nähden pieni, mutta mielestäni tarpeeksi kattava kuvaamaan tekijöiden ajatuksia Mynä-Mynä-Maasta, esimerkiksi paikallisuuden ja yleisen kokemuksen suhteen.

Kyselyyn vastanneita oli yhteensä 18 henkeä, joista nuorin vastaaja oli kahdeksanvuotias ja vanhin 73-vuotias. Vastaajien keski-ikä oli 39 vuotta. Sukupuolta koskevaan kysymykseen viisitoista henkilöä vastasi vaihtoehdon ”nainen”, yksi vaihtoehdon ”muu” ja kaksi vaihtoehdon ”en halua kertoa”. Yksikään vastaaja ei valinnut vaihtoehtoa ”mies”. (VS kysely, kevät 2022.) Tällainen jakauma näin pienenkin vastaajaprosentin keskuudessa antaa suuntaa projektin tekijöiden sukupuolijakaumasta laajemmin ja herättää kysymyksiä siitä, miksi yhteisötaide tuntuu vetävän hieman heikommin miespuolisia tekijöitä puoleensa. Kysely

sisälsi viisi kysymysosiota, joihin vastaajat saivat vastata vapaasti kirjoittaen. Kysymykset olivat seuraavat:

- Millainen suhde sinulla on Mynämäkeen?
- Mitä kautta sait tietää Mynä-Mynä-Maasta ja mikä innosti sinut lähtemään mukaan projektiin?
- Millaisia odotuksia sinulla oli Mynä-Mynä-Maan suhteen ennen projektiin osallistumistasi? Oletko ollut ennen mukana yhteisötaiteellisessa projektissa?
- Millaiseksi olet kokenut projektissa työskentelyn tähän mennessä? Mikä on mielestäsi ollut projektissa parasta ja haastavinta tähän mennessä?
- Tunsitko ennestään muita projektin osallistujia? Oletko tutustunut uusiin ihmisiin Mynä-Mynä-Maan kautta?

Toiveenani oli, että kyselyn vastauksista olisi mahdollisesti noussut esiin joitakin teemoja, joita en itse olisi välttämättä osannut huomioida. Kyselyvastauksia tulkittaessa on kuitenkin hyvä huomioida se, että sen vastaajissa on mahdollisesti samoja henkilöitä kuin haastatteluissa. Koen, että kysely toimi kuitenkin erinomaisesti orientoivana pohjatietona myöhemmälle aineiston kartuttamiselle ja tutkimuksen pääpainon lopulliselle määrittelylle. Yksinään kyselystä ei silti ole luomaan luotettavaa määrällistä tietoa koko projektin tekijöistä. Vastausten niukasta määrästä huolimatta niissä oli havaittavissa saturaatiota ja siksi pystyinkin kokoamaan niiden perusteella jonkinlaisen yleiskäsityksen siitä, millaiset lähtökohdat tekijöille annettiin heidän omaan luovaan työskentelyynsä, mitkä asiat olivat tekijöille tärkeitä projektissa sekä millaiseksi he kokivat projektissa työskentelyn. Yleisesti tekijöistä tuntui pääosin projektissa aloittaessaan siltä, että heille sallittiin vapaat kädet seurata visiotaan. Vahvimpana teemana projektin merkityksellisyyden kannalta tekijöille nousi yhdessä perheen ja läheisten kanssa vietetty aika. Projektin työntäyteisyys tunnistettiin ja siitä saatettiin olla jopa hieman yllättyneitä, mutta päällimmäinen tunnelma projektista ja siinä mukana olemisesta oli myönteinen. Myös ajatukset tekijöiden suhteesta Mynämäkeen sekä muihin tekijöihin olivat huomionarvoisia ja tukivat myöhemmin haastatteluissa saatuja tietoja.

Näiden aihealueiden vastaukset vaihtelivat kuitenkin sen verran paljon kyselyn sisällä, että en käsittele niitä omana kokonaisuutenaan. (VS kysely, kevät 2022.)

Haastattelujen, toteuttamani kirjallisen kyselyn ja Mynä-Mynä-Maassa paikan päällä tekemiäni kenttäpäiväkirjamerkintöjen lisäksi viitataan tutkimuksessa valtavirtamedian ja sosiaalisen median julkaisuihin koskien Mynä-Mynä-Maata. Yhteisötaideteoksen ympärillä käyty keskustelu ja julkaisut kertovat omalta osaltaan yhteisötaiteen suhteesta taidepuheeseen, taiteen ja kulttuurin kenttään samoin kuin yhteisötaiteellisen toiminnan tavoitteista ja niiden toteutumisesta tai toteutumattomuudesta. Kaikki edellä mainittu aineisto auttaa luomaan mahdollisimman kattavan kuvan Mynä-Mynä-Maasta yhteisötaideteoksena, siihen liittyvistä alkuperäisistä odotuksista ja tavoitteista, projektin saamasta vastaanotosta sekä osallistujien taiteellisesta työskentelystä. (VS kysely, kevät 2022.)

3. Yhteisötaide nykytaiteena

Sellainen taiteen käsite, joka voidaan rinnastaa paljolti nykyiseen määritelmään taiteesta, yleistyi 1700-luvulla (Hirvi & Stewen 2007, 50). Taiteen määrittely voi olla hankalaa ja kontekstista sekä näkökulmasta riippuen se saattaa myös vaihdella. Mielipiteitä jakava kysymys siitä, mikä on taidetta ja kuka asiasta päättää, seuraa mukana tässäkin tutkimuksessa. Kuvataiteen määrittelyssä voidaan kuitenkin huomata selvää yhteneväisyyttä siinä, kuinka se käsitetään. Yhdistävää sille on edelleen ilmiön institutionaalisuus. Monesti instituutioilla on vaikutusta siihen, mikä määritellään taiteeksi ja millä ehdoilla. Tämän ei tarvitse olla mitään erikseen ääneen lausuttua, vaan taiteen institutionaalisuus on jo itsessään niin hallitseva elementti, että sitä ei monesti edes kyseenalaisteta lähtökohtaisesti. Erityisten taiteen kokemisen paikkojen asema vahvistui 1700-luvulla. 1800-luvun loppupuoliskolla museot ja galleriatilat olivat jo paikkoja kokea yksinään kuvataidetta. (Hirvi & Stewen 2007, 51–52.) Institutionalisoitunutta taiteen vakiintunut asema vaikuttaa vahvasti tapoihimme mieltää taidetta ja erityisesti näissä ”valkoisissa kuutioissa” (eng. *white cubes*) sijaitseva kuvataide voidaan kokea saavuttamattomissa olevana tai vaikeasti ymmärrettävänä.

1800-luvulla suosioon noussut liike Taidetta taiteen vuoksi (ransk. *l'art pour l'art*) korosti eri taiteenaloilla sitä, ettei taide vaatinut perusteluja olemassaololleen, vaan se oli itsessään arvostettava asia (Haapalainen 2018, 17). Erityisesti 1800-luvulla vallinnut estetiimin suuntaus yhtyi ajatuksiin taiteesta taiteen vuoksi. Saksalainen filosofi Georg Wilhelm Friedrich Hegel horjutti näitä ajatuksia taiteen autonomisuudesta. Hän käsitti maailmanhistorian jatkuvana ja dialektisena kokonaisuutena, jossa sen aikakaudet edustavat aikaansa ja sen mahdollisuuksia kehittyä. Hegelin ajatuksista innoittuneena yhdysvaltalainen filosofi ja taidekriitikko Arthur Danto lanseerasi taiteen lopun käsitteen esseessään ”The End of Art” (1997). Dantolainen taiteen loppu heikensi 1800-luvulla vallinneen esteettisen arvon ajatusta siitä, että taidetta arvotettiin ennen kaikkea sen esteettisten ominaisuuksien ja mahdollisuuksien kautta. Taiteen lopulla Danto ei kuitenkaan viitannut siihen, että esteettisen liikkeen ajatukset tulisi täysin unohtaa. Danto kritisoi taidekäsitteiden rajoittuvan historiallisesti ja kulttuurisidonnaisesti, jolloin syntyy virhearvio taiteen aikakausien yli kulkevasta olemuksesta. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä taidekäsitteet ovat muuttuneet ja tulevat muuttumaan läpi historian. Taiteen loppu sisälsi ennemminkin ajatuksen

siitä, että tuon aikaiset taiteen tekemisen välineet sellaisenaan, sekä ilmaisemisen tavat, olivat tulleet tiensä päähän. (Tieteen termipankki: Taiteen loppu.)

Modernin taiteen historiassa erityisesti 1900-luvun alkupuoliskolla vallinnutta historiallista avantgardea pidetään yhteisötaiteen edeltäjänä. Myös 1960-luvun situationistien taiteen, esimerkiksi performanssitaiteen vaikutus yhteisötaiteen kehittymiselle tunnustetaan. Ennen kaikkea historiallista avantgardea on kuitenkin pidetty yhteisötaiteen merkittävänä edeltäjänä. Avantgardeksi mielletään yleensä ainakin dadaistien sekä surrealistien ryhmät. (Kantonen 2005, 54.) Avantgardea sekä yhteisötaidetta yhdistävät niiden pyrkimykset kritisoida valtasuhteita, mutta eri lähtökohdista. 1900-luvun alun avantgardistit edustivat yhteiskunnan hyväosaisia, joten heidän piittaamaton suhtautumisensa yleisöön oli päinvastaista yhteisötaiteen kommunikoivaan ja mahdollisimman saavutettavissa olevaan pyrkimykseen verrattuna. (Kantonen 2005, 55.) Yhteisötaide (eng. *community art*) yleistyi terminä Suomessa vasta 1990-luvulla, vaikka sitä oli käytetty esimerkiksi Isossa-Britanniassa jo 1970-luvulta lähtien. Suomessa yhteisötaiteen rinnalla puhuttiin myös taidelähtöisistä projekteista, ja tällaisen taiteen tekeminen erilaisissa, nimenomaan sosiaali- ja terveystalouden toimipaikoissa ja yhteisöissä yleistyi. (Jussilainen 2019.)

1960-luvulta 1970-luvulle taiteen käsittämisen muodot laajentuivat, kun muun muassa käsitetaide nousi haastamaan totuttuja tapoja hahmottaa taidetta (Haapalainen 2018, 17). Tuolloin taiteen kentällä alettiin laajentamaan yleisön asemaa, kun taidetta sijoitettiin paikkoihin, jossa sitä ei ollut totuttu näkemään, kuten hylättyihin taloihin. Esimerkiksi performanssitaide ja poliittisten ryhmien taide sijoittui institutionalisoidun taiteen kentän ulkopuolelle ja haastoi näin käsityksiä niin taiteesta kuin taiteen paikoista. (Kester 2004, 125–126.) 1960–70-lukujen laajentunut taiteen kenttä mahdollisti tilallisen taiteen, kuten esimerkiksi kuvanveiston uudistumisen. Välineeseen keskittymisen sijaan katseet suunnattiin teoksen suhteeseen ympäristöönsä ja sen jäsentyneisiin rakenteisiin. (Krauss 1979, 43.) 1980-luvun postmodernismi taas puolestaan palasi taiteen jokapäiväisyyden ajatukseen (Haapalainen 2018, 17). 1990-luvulla tapahtui muutos kun alettiin tehdä uudenlaista, osallistavaa julkista taidetta. Tämä 1990-luvun jälkeinen käänne on tämän tutkimuksen kannalta taiteen lähtökohtien ja tekemisen tapojen tarkastelussa olennaisessa roolissa. (Tuukkanen 2019.)

3.1. Yhteisötaide nykypäivän taidekentällä

Osallistava taide ja yhteisötaide sen jatkumona astui taiteen kentälle alkujaan uutena ja tuntemattomana taiteen muotona, haastaen totuttuja käsityksiä taiteen tekemisen tavoista, paikoista ja yleisöistä. Nykyään yhteisötaide on tunnistettu ilmiö taiteen kentällä ja sitä voidaan nähdä esimerkiksi taidemuseoissa (Kantonen 2005, 61). Kansainvälisesti suhtautuminen yhteisötaiteeseen vaihtelee, sillä se voidaan mieltää liian poliittiseksi ja varsinkin autoritäärisen hallinnon maissa sen myötä jopa vaaralliseksi valtiolle.

Yhteisötaiteellisen työskentelyn suosio lisääntyy kuitenkin jatkuvasti ja sitä käytetään nimenomaan poliittisten ongelmakohtien esiin nostamisessa. (Kantonen 2005, 62.) Suomessa suhtautuminen yhteisötaiteeseen on suopeampaa ja nykyinen taiteen kenttä vaatii taiteilijoilta yhä monipuolisempaa osaamista ja valmiutta erilaisiin projekteihin. Varsinaisesti yhteisötaiteilijaksi ei Suomessa voi kouluttautua, mutta korkeakoulut tarjoavat silti yhteisötaiteeseen liittyviä kokonaisuuksia osana koulutuksiaan. (Monni & Törmi 2019.)

Yhteisötaiteen suosion kasvamisesta huolimatta suhtautuminen siihen niin taiteen kentällä kuin yleisöidenkin keskuudessa voi olla edelleen ennakkoluuloista. Uskon tämän liittyvän yhteisötaiteen toimintatapojen ja pyrkimysten moninaisuuteen sekä siihen, että yhteisötaidetta tekevät paljon ei-ammattilaiset. Yhteisötaide sijoittuu usein taiteen niin sanottujen paikkojen ulkopuolelle ja sen aiheet ja muoto voivat erota selvästi ammattitaiteilijoiden tekemästä taiteesta. Yhteisötaidetta tehdään paljon paikallisesti, suhteessa tekijöihinsä ja yleisöihinsä. Yhteisötaide on sosiaalisesti sitoutunutta taidetta ja sen yhdeksi olennaiseksi periaatteeksi voisi nostaa nimenomaan sitoutumisen (eng. *engagement*), jolla tarkoitetaan taideprojektin yhteisöön ja yleisöihin sitoutumista (Kantonen 2005, 62–65). Yhteisötaiteella on muun taiteen tavoin kyky nostaa esiin yhteiskunnallisia aiheita ja osallistua keskusteluun ja siten lisätä tietoa. Yhteisötaiteen vahvuuksiin kuuluvat sen mahdollisuudet saavuttaa uusia taiteen yleisöjä sijaintinsa, muotonsa ja toimintatapojensa ansiosta. Tämä ei ole kuitenkaan itsestäänselvyys. Saavutettavuuden toteutuminen ja samalla taiteen kentällä yhteisötaiteen aseman vahvistuminen vaativat sitoutumista yhteisötaiteelliseen työskentelyyn, sen mahdollistamiseen sekä tiedon ja tutkimuksen lisääntymiseen aiheesta.

Haastateltavien kokemuksien perusteella yhteisötaide on ennen kaikkea yhdessä taiteen tekemistä ja kokoontumista yhteisen agendan pariin. Esimerkiksi Mynä-Mynä-Maa on

osoittanut heille, kuinka monimuotoista yhteisötaide voi olla niin käytettyjen materiaalien, tekemisen tapojen kuin esitystavankin puolesta. Mynä-Mynä-Maan toteutuksessa avainasemaan on noussut ohjaavien yhteisötaiteilijoiden merkitys. Haastateltavien mukaan tekijäjoukko on muodostunut yhtenäiseksi ryhmäksi ohjaavien yhteisötaiteilijoiden ansiosta. Tähän ovat vaikuttaneet ohjaavien yhteisötaiteilijoiden välittämä tunne lämpimästä vastaanotosta heti ensimmäisestä tapaamisesta lähtien Mynä-Mynä-Maassa. (Haastattelut 6.5. & 9.5.2022.) Ryhmään kuulumisen tunteen muodostumiseen ovat vaikuttaneet tekijöiden toisilleen tarjoama vertaistuki ja kannustaminen taiteellisessa tekemisessä sekä koko Mynä-Mynä-Maan tekijöiden yhteisiin ryhmätapaamisiin osallistuminen. Tekijöiden kannustaminen taiteelliseen työskentelyyn sekä tekijöiden keskinäinen tutustuttaminen toisiinsa niin järjestettyjen ryhmätapaamisten kuin arkisen taiteellisen tekemisen merkeissä ovat myös vaikuttaneet tunteeseen siitä, että tekijä kuuluu osaksi Mynä-Mynä-Maan yhteisöä. (Haastattelut 6.5., 9.5. & 18.5.2022.)

Mynä-Mynä-Maa on laajentanut joidenkin ensimmäistä kertaa yhteisötaiteelliseen projektiin osallistuvien henkilöiden käsityksiä yhteisötaiteesta. Olennaisena asiana esiin nousee se, kuinka haastateltavat mieltävät yhteisötaiteen nimenomaan matalan kynnyksen taiteeksi tekijöilleen ja yleisöille. Heidän mukaansa yhteisötaiteella on lupa olla arkista ja yhteisötaiteellisessa tekemisessä eivät päde samanlaiset säännöt kuin taiteeseen liittyen yleensä mielletään (haastattelut 6.5.2022). Erityisesti Mynä-Mynä-Maan perusteella tekijät sanovat, että varsinainen taiteellinen tekeminen tapahtuu paljolti pienemmissä ryhmissä tai omissa yhteisöissään, vaikkapa oman teoksen ryhmän kanssa. Osalla oman teoksen tekeminen teoskokonaisuuteen voi tapahtua yksin, mutta kokemus ryhmään kuulumisesta syntyy silti projektin aikana (haastattelut 9.5. & 10.5.2022). Yhteisötaideteos kokonaisuutena muodostuu vähitellen ja tekijöiden kädenjäljestä muodostuu lopulta suurempi kokonaisuus. (Haastattelut 6.5., 9.5., 10.5. & 18.5.2022.)

3.2. Koneen Säätiö ja Saaren kartanon taiteilijaresidenssi

Koneen Säätiö kuvaa omilla verkkosivuillaan säätiön toimintaa näin: ”Vuonna 1956 perustettu Koneen Säätiö on itsenäinen ja riippumaton organisaatio, joka parantaa maailmaa luomalla edellytyksiä vapaalle tieteelle ja taiteelle” (Koneen Säätiö: Meistä). Koneen Säätiön tavoitteena onkin edistää tutkimustyötä sekä kulttuuria ja taidetta. Säätiön strategiassa

ilmoitetut arvot ovat: tieteen ja taiteen vapaus, ekososiaalinen sivistys, moninaisuus, rohkeus, pitkäjänteisyys ja yhteisöllisyys. Koneen Säätiön strategiassa nousevat esiin erityisesti kestävän kehityksen ja tasa-arvon teemat sekä pitkäjänteisen työskentelyn tärkeys ja siinä syntyvien oivallusten merkitys. Myöntämiensä apurahojen kautta säätiö haluaa ennen kaikkea tukea tieteellistä ja taiteellista toimintaa, mutta myös tuoda apurahan saaneita tekijöitä näkyviksi ja eri päättäjien tietoisuuteen. (Koneen Säätiö: Koneen Säätiön strategia.) Lause ”Tärkein tehtävämme on vaalia tieteen ja taiteen vapautta” kiteyttää Koneen Säätiön ajatuksen tieteen ja taiteen tulevaisuudesta sekä niiden tukemisen tärkeydestä (Koneen Säätiö: Meistä).

Saaren kartano on Mynämäellä sijaitseva taiteilija- ja tutkijaresidenssi, jota ylläpitää Koneen Säätiö. Kartano on ollut toiminnassa nykyisessä käyttötarkoituksessaan vuodesta 2008, mutta sen historia juontaa juurensa aina 1200-luvulle saakka. Tuolloin se kuului Turun piispalle ja 1500-luvulla kartano on toiminut esimerkiksi kuninkaankartanona. Aineistoa Saaren kartanosta löytyy monipuolisesti aina 1700-luvulta asti. Kartanon historia on siis pitkä ja tapahtumarikas. Ennen Koneen Säätiön omistajuutta Saaren kartano toimi Maatalouden tutkimuskeskuksen Lounais-Suomen koeasemana. Vuonna 2006 Koneen Säätiö osti kartanon sekä sitä ympäröiviä luonnon alueita. (Koneen Säätiö: Saaren kartanon historiaa.) Saaren kartano on toiminnaltaan kansainvälinen ja sinne saapuukin vuosittain toimijoita ympäri maailman. Residenssin tarkoituksena on taata siellä työskenteleville rauhallinen ympäristö työskennellä sekä tavata muita alan ihmisiä. Kuten Koneen Säätiön strategiassa on ilmaistu, on Saaren kartanonkin tärkeänä ja kestävänä teemana ekologisuus. Sillä viitataan myös niin sosiaaliseen kuin henkiseenkin kestävyteen. Kestävyden ajatus koko Koneen Säätiön ja Saaren kartanon toiminnassa on kaiken keskiössä. (Koneen Säätiö: Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssi.) Vuodelle 2023 residenssipaiikkaa hakeneista vain 6,2 prosentille myönnettiin paikka. Tämä kertoo Saaren kartanon suuresta suosiosta tutkijoiden ja taiteilijoiden keskuudessa (Koneen Säätiö: Saaren kartanon residenssipaiikat vuodelle 2023 on myönnetty).

Saaren kartanossa on sen taiteellisen toiminnan aikana toiminut yhteensä kaksi yhteisötaiteilijaa. Vuosina 2008–2011 yhteisötaiteilijana toimi Nina Rantala ja vuodesta 2012 lähtien Pia Bartsch, Mynä-Mynä-Maan ohjaava yhteisötaiteilija. (Bartsch et al. 2016, 11.) Bartsch on kuva- ja yhteisötaiteilija, joka on pitkän uransa aikana tehnyt erilaisia omaan taiteelliseen tekemiseensä sekä taiteen ohjaamiseen liittyviä töitä (Bartsch et al. 2016, 6). Bartsch on taiteilijana kiinnostunut arkisista käytänteistä ja niiden merkityksistä.

Yhteisötaiteellisissa projekteissa vuorovaikutteinen toiminta, tekijöiden kohtaaminen sekä taiteen tekemisen monipuoliset mahdollisuudet ovat Bartschin mielestä erityisen antoisia. (Koneen Säätiö: Pia Bartsch; PB 10.5.2022.)

3.3. Mynä-Mynä-Maan lähtökohdat ja tekijät

Pia Bartschin ja Meri-Maija Näykin oli tarkoitus toteuttaa yhteistuumin Saaren kartanon yhteisötaideprojekti alkuvuodesta 2021. Näykki on työskennellyt paljon teatteri- ja sirkustaiteen sekä paikkasidonnaisen taiteen parissa. Hän on koulutukseltaan sirkus- ja teatteriohjaaja. Projektin olikin alkujaan tarkoitus painottaa esittävään taiteeseen ja Näykki oli pyydetty siihen mukaan alansa erityisosaamisen vuoksi. (MMN 6.5.2022.) Näykki oli ehtinyt ennen alkuvuotta 2021 ohjata kaksi erillistä, enemmän hänen omaan erityisosaamiseensa painottuvaa yhteisötaiteellista, Saaren kartanon mahdollistamaa projektia Mynämäellä. Osittain Näykin aiemmissa projekteissa mukana olleiden tekijöiden toiveesta sekä Näykin ja Bartschin halusta toteuttaa yhteistyöprojekti, alettiin vuonna 2021 valmistella uutta projektia. Kyseisessä projektissa oli tarkoitus yhdistää molempien yhteisötaiteilijoiden osaamista. Näykin oli tarkoitus olla vastuussa esittävän taiteen ammattilaisena projektin esityksen ohjauksesta, Bartschin puolestaan kuvataiteen ammattilaisena puvustuksen sekä lavastuksen toteutuksesta. Kuitenkin jo ennen projektin varsinaista alkua selvisi, että tila, johon projekti oli tarkoitus toteuttaa ei ollutkaan käyttökelpoinen ja sitä odotti asbestipurku. Näin ollen suunnitelmat projektin suhteen muuttuivat kertaheitolla. (MMN 6.5.2022; PB 10.5.2022.)

Vaikka alkuperäinen suunnitelma yhteisötaideprojektista vesittyi, ajatus paikkasidonnaisesta teoksesta kolkutteli edelleen Bartschin ja Näykin mielessä. Näykki alkoi pohtia purkutaiteen vaihtoehtoa ja taiteilijat ottivat yhteyttä Mynämäen kuntaan. Pian selvisi, että vanhaan Lizeliuskotiin olisi mahdollista toteuttaa tällainen projekti. Rakennus oli purkumääräyksen saanut entinen palvelukeskus, joka ei enää ollut alkuperäisessä käytössään. Rakennuksessa tulisi edelleen pitää yllä esimerkiksi lämmitystä ja muita teknisiä toimintoja ympäröivistä vielä käytössä olevista osastoista johtuen. Tila sopisi siis pitkäaikaisen taideprojektin käyttöön, siellä voisi työskennellä kylminäkin vuodenaikoina. Kunnan rooliksi projektissa muotoutui lopulta tilaan liittyvien kulujen hoitaminen, joten projekti sai toimia siinä maksutta. (MMN 6.5.2022; PB 10.5.2022.)

Uuden tilan löydyttyä projektin muoto muuttui nopeasti. Suuri tila ja erilliset huoneet mahdollistivat koronapandemian aikaan turvallisen työskentelyn tekijöille, sillä alussa kaikki keskittyivät ennen kaikkea omiin huoneisiinsa. Tilojen löydyttyä Näykin ideoima nimi Mynä-Mynä-Maa sekä ajatus satumaaailmasta kehittyivät. (MMN 6.5.2022.) Mynä-Mynä-Maan nimi on saanut inspiraationsa J.M. Barrien Peter Pan -hahmon seikkailuista Mikä-Mikä-Maassa. J.M. Barrien satujen tapaan tässä Mynämäellä sijaitsevassa maailmassakaan ei tarvitse kasvaa aikuiseksi. (Koneen Säätio: Mynä-Mynä-Maa; PB 10.5.2022.)

Mynä-Mynä-Maan varsinainen taiteellinen työstäminen alkoi alkuvuodesta 2021 koulujen hiihtoloman aikaan toteutetulla työpajaviikolla. Näykki toimi taiteellisen työskentelyn alettua projektin vastuuhenkilönä, sillä Bartsch ei henkilökohtaisista syistä johtuen päässyt osallistumaan projektiin helmikuun ja syyskuun 2021 välisenä aikana. Bartsch palasi projektiin ja työskenteli palattuaan säännöllisesti tehden kokoaikaista työviikkoa syyskuusta 2021 eteenpäin aina toukokuun 2022 avajaisiin saakka. Tuona aikana Näykki työskenteli sovitun mukaisesti projektissa ohjaavana yhteisötaiteilijana, pääosin intensiivipäivien ja -viikkojen muodossa. Hänen työtehtävänsä koko projektin keston ajan oli kuitenkin toimia myös Mynä-Mynä-Maan avajaisten tuottajana. Avajaisten suunnittelussa ja toteutuksessa hän sai hyödyntää enemmän omaa erityisosaamistaan esittävän taiteen puolelta.

Projektin luonne muuttui uusien tilojen sekä uudenlaisen projektin ideoinnin myötä, ja painotus esittävästä taiteesta siirtyi kuvataiteen puolelle. Projektin taiteellinen vetovastuu jäi siis lopulta kuvataiteen ammattilaiselle Bartschille ja avajaisten toteuttaminen esittävän taiteen ammattilaiselle Näykille. (MMN 6.5.2022; PB 10.5.2022.) Keväällä 2022 Mynä-Mynä-Maan joukkoon liittyi Veera Vähämaa, sanataiteen ammattilainen ja lastenkirjailija (Lastenkirjainstituutti: Veera Vähämaa). Hänen tehtävänsä oli kirjoittaa erilliset tekstit Mynä-Mynä-Maan teoksia varten. Vähämaa työskenteli ensiksi keskustelemalla mahdollisimman monen projektin tekijän kanssa. Näiden keskusteluiden ja omien tulkintojensa pohjalta Vähämaa kirjoitti tekstinsä. (VS muistiinpanot 28.12.2022.)

Useampi Mynä-Mynä-Maan tekijä sai tietää projektista sosiaalisen median välityksellä, kuten Saaren kartanon Facebook-julkaisusta, jossa projektiin kerrottiin vielä haettavan osallistujia. Osa taas kuuli projektista tuttaviltaan ja innostui sen myötä itsekkin ilmoittautumaan mukaan. Joitakin jo aiemmista yhteisötaideprojekteista tuttuja tekijöitä Bartsch kysyi suoraan mukaan. (Haastattelut 6.5., 9.5. & 18.5.2022.) Tekijöitä tuli mukaan projektiin alkuvuodesta 2021

lähtien, aina saman vuoden jälkipuoliskolle saakka. Lopulta Mynä-Mynä-Maan kaikkiin yli 40 huoneeseen tehtiin taideteokset. Joidenkin huoneiden kohdalla suunnitelmat muuttuivat, kun niiden alkuperäiset tekijät eivät pystyneetkään osallistumaan projektiin ja tekemään teostaan loppuun. Tällöin Bartsch ja muutamat erityisen aktiiviset projektin tekijät toteuttivat niihin yhdessä teokset, monesti hyvin lyhyelläkin aikataululla. (PB 17.5.2022.)

Kaikkiaan 32 entiseen potilashuoneeseen sijoittuvien teosten lisäksi Mynä-Mynä-Maahan on tehty 40 muuta teosta sen muihin tiloihin, kuten käytäville, auloihin, rakennuksen ulkoseinälle ja aiemmin muissa tarkoituksissa olleisiin huoneisiin. Ei-ammattimaisten tekijöiden lisäksi projektiin osallistui jonkin verran ammattitaiteilijoita, esimerkiksi muutamia Saaren kartanon entisiä residenssitaiteilijoita ja itsenäisesti mukaan hakeutuneita ammattilaisia. Saaren kartanon alumneista projektiin osallistuivat tutkija ja taiteilija Krystyna Jędrzejewska-Szmek perheineen, valokuvataiteilija Gábor Arion Kudász lapsensa kanssa, kuvataiteilija Titta Aaltonen, kuvataiteilija Alexandra Carter, taiteilija Joshua Le Gallienne sekä kuvataiteilija ja kuraattori Sophie Deligiannaki (VS muistiinpanot 27.12.2022; Koneen Säätiö: Vuoden viimeiset residenssiläiset; Koneen Säätiö: Gábor Arion Kudász; Koneen Säätiö: Sophie Deligiannaki).

Mynä-Mynä-Maan tekijät osallistuivat projektiin mukaan erilaisilla kokoonpanoilla, esimerkiksi perheen, ystävien tai kollegoiden kanssa, toiset taas yksinään. Suurin osa tekijöistä oli paikallisia ja heidän ikänsä vaihteli alle kouluikäisistä eläkeläisiin. Projektiin osallistui muun muassa paikallisen Laurin koulun kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisia sekä Mynämäen lukion opiskelijoita. Laurin koulun oppilaat toteuttivat yhdessä kuvataiteen opettajan ohjaamana esimerkiksi teoksen *Mun mielestä* (kuvat 1 ja 2). Aulan seinälle toteutettu teos käsittelee nuorten ajatuksia muun muassa ihmissuhteista, elämästä, ilmastokriisistä ja ihmisen roolista siinä. (VS muistiinpanot 28.10.2022.)

4. Prosessuaalisuus

Yhteisötaiteessa prosessin merkitys korostuu erityisesti. Taiteen tekemisen tavat ovat laajentuneet viimeisten vuosikymmenten aikana, eikä yhteisluominen ole vain yhteisötaiteen etuoikeus. Tästä taiteen kentän ilmiöstä puhutaan usein sosiaalisena käänteenä, jolla viitataan nimenomaan yhteisöllisen ja osallistavan taiteen suuresti kasvaneeseen suosioon (Bishop 2006). Sinänsä pelkkä tekotapa ei itsessään määritäkään yhteisötaiteen luonnetta.

Yhteisötaiteen luonteeseen sisältyy myös sille ominainen, poikkeava ilmaisumuoto, jossa taiteilijoiden ja ei-taiteilijoiden yhteistekijyys on prosessin olennainen osa.

Omalaatuisesta muodostaan ja ilmaisustaan johtuen yhteisötaide on kerännyt osakseen kritiikkiä taiteen kentällä, sillä sitä ei taiteen estetiikan autonomismin näkökulmasta nähdä ”taidokkaana” tai välttämättä edes taiteen esteettisiä kriteerejä täyttävänä (Jussilainen 2019; Tieteen termipankki: Taiteen etiikka). Kritiikkiä taiteiden yhteisluomista kohtaan on esittänyt muun muassa kulttuurintutkija Hanna Kuusela teoksessaan *Kollaboraatio* (2020). Kuusela käsittelee kirjallisuutta sekä muita taiteita ja niiden lisääntyneitä yhteistekijyyksien toimintatapoja. Hänen mukaansa ”aikaamme leimaavat yhdessä tekemisen ihanteet ja unelmat”, mikä näkyy taiteen ja kulttuurin kentän ulkopuolella myös muun muassa talousmaailmassa (Kuusela 2020, 9).

Kuusela selvittää teoksessaan yhteisöllisen tekemisen syitä ja pyrkimyksiä sekä pohtii, miksi yhdessä tekemisestä on tullut niin tavoiteltava tekemisen muoto. Hän päättää pohdintansa kuitenkin yhteisöllisen tekemisen mahdollisiin hyötyihin. (Kuusela 2020, 9.) Kuusela ei tuomitse kollaboraatioiden ja yhteisluomisen mahdollisia merkityksiä ja tunnistaa niiden potentiaalin sekä tarpeellisuuden. Hänen mukaansa yhdessä tekeminen ja siihen liittyvät ihanteet eivät kuitenkaan palvele moniäänisyyden tai hierarkioiden horjuttamisen tavoitteita, vaan ne ennemmin alistuvat kapitalismin tarpeisiin. (Kuusela 2020, 32.) Kuusela ei siis sinänsä esitä yhteistekijyyttä toivottuna tai epätoivottuna taiteen tekemisen muotona, mutta hän korostaa nimenomaan yhteisöllisesti tehdyn taiteen tarkastelun vaikeutta.

Yhteisöllisessä prosessissa ei nimittäin välttämättä synny yhteisöllisyyden ja sosiaalisten merkitysten perspektiivistä myönteisiä vaikutuksia. Hän pohtii myös yhteistekijyyksistä syntyneen taiteen arvottamista ja sen haasteita. Kuusela kritisoi erityisesti kirjallisuuden saralla median kritiikittömyyttä liittyen yhteistekijyyksiin ja taas akateemisen tutkimuksen

vielä pintapuolista ja lähinnä aiheen määrittämisen tasolle jäävää tietoa. (Kuusela 2020, 33–35.)

Yhteisöllisen taiteen saamasta kritiikistä huolimatta yhteistekijyydet lisääntyvät jatkuvasti taiteen kentällä ja näin myös taiteen arvioimisen kriteerit sekä tulokulmat muovaantuvat. Yhteisötaiteen arvioiminen pelkän taiteellisen lopputuloksen varjossa tuntuu nurinkuriselta. Kantosen mukaan jo itse tekemisen prosessi ja siinä muodostunut yhteistyö voidaankin itsessään määrittellä yhteisötaiteeksi. Prosessi voidaan nähdä performanssina, jolloin tekijöiden ja yleisöjen väliset rajat hämärtyvät ja taideteoksesta tulee eletty tila. (Kantonen 2005, 49.) Näin ollen yhteisötaideteos on taiteena tekijöidensä yhdessä tuottama lopputulos, mutta myös heidän kohtaamisissaan koko prosessin ajan ollutta toimintaa.

Laajentuva taiteen kenttä vaatii laajentuneet arviointikriteerit, mistä johtuen Kantonen on muodostanut kriitikoille laajan kysymyslistan yhteisötaiteen arvioimista helpottamaan. Kysymykset koskevat muun muassa projektin eri taiteellisia sisältöjä ja toteutuksia, projektin yhteisön luonnetta, projektia ohjanneen taiteilijan roolia siinä, projektin kriittisyyttä tai sen puutetta sekä projektin pyrkimyksiä ja ulostuloa niiden suhteen. Olenaisena teemana kriteereissä ovat taideprojektin motiivit ja tekotapa. (Kantonen 2010, 229–231.) Erityisesti yhteisötaidetta arvioidessa eronteko siinä, arvioidaanko teoksen taiteellista laatua vai sen sosiaalisia vaikutuksia, voidaan myös ottaa näkökulmaksi. Eri alojen välisten yhteistöiden ja niiden rajojen harmaantumisen vuoksi pyrkimykset eri yhteisötaiteellisissa ja osallistavissa projekteissa voivat olla hyvinkin erilaisia. Tämä erottelu yhteisötaiteen arvioinnissa taiteelliseen laatuun ja sosiaalisiin vaikutuksiin auttaa löytämään merkityksiä yhteisötaiteen tekemisessä, mutta myös avaamaan tuloksia ja näin perustelemaan projektien merkityksellisyyttä, rahoittajia ja muita projektien mahdollistajia ajatellen. Arvioinnin kehittäminen toimii apuna myös yhteisötaiteellisen toiminnan kehittämisessä, kun se otetaan osaksi toiminnan suunnittelua ja käytännön työtä. (Jussilainen 2019.)

4.1. Teosten aiheet

Mynä-Mynä-Maan teosten aiheet vaihtelevat laidasta laitaan ja teosten maailmat liikkuvat kesäpäivän onnesta kyläkouluun ja sieltä maan sekä meren alle. Tekijät ovat mielestään saaneet toteuttaa taiteellisessa tekemisessään omaa luovuuttaan ja näin on ollut tarkoituskin

(haastattelut 6.5., 9.5., 10.5. & 18.5.2022). Mynä-Mynä-Maa, tilana täynnä huoneita pitkin käytävineen, mahdollisti lopputuloksen erinäisten maailmojen toteutumiseksi. Vaikka teosten aiheet vaihtelevat keskenään, muodostaa Mynä-Mynä-Maa monine huoneineen silti yhtenäisen kokonaisuuden. Tähän tunteeseen yhtenäisestä lopputuloksesta vaikuttaa niin Bartschin taiteellinen työskentely ja ohjaaminen, tilojen koko, käytettyjen materiaalien saatavuus kuin tarkoituksenmukaiset tavoitteet luoda erillisten teosten muodostama yksi, suurempi kokonaisuus. Teoskokonaisuuden tila jakautuu neljään eri käytävään ja niitä yhdistävään aula-alueeseen, joka sisältää suuremman aulan ja siitä viistossa sijaitsevan pienemmän aulan osan (kuva 3). Aulan alueen ympärillä sijaitsee entisistä potilashuoneista täyttyvien käytävien lisäksi erillisiä huoneita, jotka ovat aiemmin toimineet esimerkiksi keittiönä, suihkutilana ja saunana, ja joihin kaikkiin on tehty Mynä-Mynä-Maan taideteoksia (kuvat 4–7).

Bartsch on pitkän linjan taiteilija ja yhteisötaiteilija, joten on mahdollista, että hänen kädenjälkensä ja ohjaamisensa projektissa näkyy myös sen lopputuloksessa. Bartsch työskenteli Mynä-Mynä-Maassa pitkiä työpäiviä hyvin säännöllisesti syyskuun 2021 ja toukokuun 2022 välisenä aikana (PB 10.5.2022). Suuri osa tekijöistä työsti omia teoksiaan tuona aikana, jolloin Bartsch kohtasi heitä säännöllisesti ja tarpeen tullen auttoi heitä teostensa edistämässä. Bartschin tarjoama apu ilmeni pääosin yhdessä tapahtuvana ideointina ja käytännön toteutuksissa avustamisena. Hän ei kuitenkaan vaikuttanut tekijöiden teosten aihevalintoihin vaan tekijät saivat seurata omaa taiteellista visiotaan läpi prosessin. Tekijöiden oma kädenjälki ja pyrkimykset näkyvät teosten lopputuloksessa ja jokainen teos on hyvin tekijänsä näköinen. (Haastattelut 6.5., 9.5., 10.5. & 18.5.2022.)

Tekijöiden ja heidän persoonallisen kädenjälkensä näkyminen teoksissa ilmenee teosten vaihtelevina toteutustapoina ja taiteellisina tyyleinä sekä hyvin henkilökohtaisinakin aiheina. Esimerkiksi teos *Aistihuone* on pelkistetty kokonaisuus, jossa tunnekokemusta rakennetaan tilassa hallitsevan mustan värin sekä katosta roikkuvien ja liikkeessä kahisevien filminauhojen avulla (kuva 8). Teoksessa musta väri kohtaa punaisen ja sinisen sävyillä maalatun ikkunan, josta läpi pääsevä valo heijastuu katon filminauhoihin. Teos *Kosmetologi hukkuu työhönsä* on puolestaan ilmaisultaan hyvin runsas ja värikäs (kuvat 9–12). Teoksen päävärinä on käytetty punaista ja siinä kohtaavat kymmenet ja kymmenet yksityiskohtien kokonaisuudet, jotka muodostavat yhdessä yhden suuremman tilan. Teoksen aihe on tekijälleen erityisen henkilökohtainen, sillä hän teki oman uransa kauneusalan yrittäjänä. (VS muistiinpanot

28.10.2022.) Myös muissa teoksissa on hyödynnetty tekijöille henkilökohtaisia aiheita, kuten lapsuusmuistoja. Teoksessa *Kotiseudun kaipuu* sisarukset muistelevat lapsuuttaan Mietoisissa, nykyisellä Mynämäellä 1970–80-luvuilla (kuva 13). Teos päästää kokijansa lähelle tekijöitään, sillä huoneen seinille ripustetut kehykset sisältävät tekstejä tekijöiden lapsuusmuistoista sekä heidän vanhempiensa kuolemasta (kuvat 14 ja 15).

Myös materiaalien saatavuus sekä tilan rajallisuus vaikuttavat lopputulokseen, sillä ne rajaavat osaltaan mahdollisuuksia toteuttaa teoksia. 1960-luvulla valmistunut, entisen Lizeliuskodin rakennus noudattaa vuosikymmenensä arkkitehtuurille tyypillisesti virtaviivaista ja pelkistettyä suunnittelua (VS muistiinpanot 19.12.2022). Mynä-Mynä-Maa on toteutettu rakennuksen yksikerroksiseen osaan, eikä sen huonekorkeus ole tavallisesta asuinhuoneistosta poikkeava. (Kuvat 16 ja 17.) Sisäpuolella käytetyt materiaalit ovat terveydenhuollon laitosrakennukseen valikoituja, joten lähes kaikkien teosten pohjana toimivat muovipinnoitteiset lattiat ja pääosin valkoiset tai vaaleat pinnat (kuvat 18 ja 19). Tilan korkeus, pintamateriaalit ja pohjaratkaisu ovat siis kaikki vaikuttaneet mahdollisuuksiin toteuttaa teoksia.

Veera Vähämaa kirjoitti kuvaavat tekstit jokaista Mynä-Mynä-Maan teosta varten erikseen. Tekstit toimivat osaltaan sitovana elementtinä tekijöiden teosten välillä ja kuljettavat kävijät jokaisen teoksen syövereihin, muodostaen samalla yhtenäisen sanataideteoksen. Vähämaan tekstit avaavat huoneiden tekijöiden ajatuksia teostensa aiheista. Ennen kaikkea Vähämaan tekstit ovat onnistuneet vangitsemaan teosten tunnelmaa olemalla samalla informatiivisia. Esimerkiksi teoksessa *Kotiseudun kaipuu* Vähämaan teksti johdattelee kokijan teoksen uumeniin pohjustamalla, mistä teos kertoo (kuva 13). Teos ja niin ollen myös Vähämaan teksti kuvaavat ihmisen sidettä kotiseutuunsa, joka ei ainakaan teoksen tekijöiden kohdalla tunnu koskaan katoavan.

Ikkunasta maailmaan ja takaisin.

Kiertoliittymän kautta.

Muista vilkuttaa, kun poistut.

Kiertokulku.

Kiertoliittymä.

Lopulta aina kotiin.

(Veera Vähämaa)

Kotiseudun kaipuun tekijöille Mynämäki tulee aina olemaan koti, jonne voi palata turvallisesti mielin tuntien olonsa tervetulleeksi (kuva 14).

Osa teoksista jättää suuremman tulkinnanvaran kävijälle, osan aihe tulee selkeämmin esiin viimeistään Vähämaan kirjoittamien tekstien jälkeen. Teksteillä ei kuitenkaan ollut velvollisuutta avata teosten merkityksiä, eikä se kaikkien kohdalla ole tarkoitus (VS muistiinpanot 28.10.2022). Vähämaan tekstit ovat lyhyitä runollisia kokonaisuuksia. Hänen omien havaintojensa lisäksi tekstit pohjautuvat tekijöiden kanssa käytyihin keskusteluihin heidän omista teoksistaan sekä niihin liittyvistä toiveista ja huomioista. (VS muistiinpanot 28.10.2022). Tekstit toimivat hieman näyttelykatalogin ja teosluettelon tavoin. Tekstejä ei kuitenkaan ole tarkoitettu jaettavaksi kävijöille, vaan ne sijaitsevat jokaisen teoksen läheisyydessä seinällä. Tekstien pohjat sisältävät Vähämaan tekstien lisäksi myös kunkin teoksen tekijän tai tekijöiden nimet sekä teoksen nimen.

Vaikka aiheet teosten välillä vaihtelevat paljon, Mynä-Mynä-Maan teoksissa jotkut aiheet nousevat selvästi esiin. Ihmisen ja luonnon suhde on usean teoksen aiheena. Näkökulma ja esittämistavat vaihtelevat kuitenkin hyvin paljon saman aiheen parissa. Joissakin teoksissa tematiikka liittyy enemmän ekokriisiin ja ihmisen aiheuttamaan tuhoon maapallolla sekä siihen liittyviin nykyisyys- ja tulevaisuuskuviin. Esimerkiksi teoksessa *Maan alla* ilmastokriisiä ja maapallon tulevaisuutta käsitellään kuvaamalla ihmisen rakentama maailma maan alle vajonneena (kuva 20). Toisissa teoksissa luontoa lähestytään sen monimuotoisuuden näkökulmasta. Teoksessa *Pinnan alla* matkataan merenalaiseen elämään kalojen joukkoon (kuva 7). Teos *Käpypalmumetsä* ja sen pääosin paperimassasta tehdyt dinosaurukset tuovat sukupuuttoon kuolleet olennot ja viidakon tunnelman kävijän koettavaksi (kuvat 21 ja 22). Lopulta luonnon ylivoimaisuus ja sen olennainen osa ihmisen elämälle sekä selviytymiselle on yhteistä lähes kaikille luontoa käsitteleville teoksille. Suuressa osassa teoksia yhdistyvät luontokato ja uhka lajien sukupuuttoon kuolemista.

Toisena selkeänä aiheena Mynä-Mynä-Maan teoksissa ovat paikallisuuteen liittyvät teemat. Paikallisesti merkittävää aihetta käsitellään esimerkiksi teoksessa *Kyläkoulu forever* (kuvat 23 ja 24). Teoksessa pohditaan kyläkoulujen katoamista kunnista ja sen laajempaa vaikutusta maaseudun elinvoimaisuuteen ja mahdollisuuteen kehittyä (kuva 25). Pienenä kuntana myös Mynämäkeä uhkaavat säästötoimet ja kunnan useampi kyläkoulu on ollut kouluverkkouudistuksen kohteena viimeisten vuosien aikana (Malkamäki 2018). Paikallinen Ihalaisten koulu lakkautettiin vuonna 2018 ja Huolin koulu puolestaan vuonna 2020 (Piirainen 2018; Kossila 2020). Kesällä 2022 pohdittiin edelleen myös vuoden tyhjillään olleen Tarvaisten koulun lakkauttamista (Vähämäki 2022). Teos *Onnenläntti tai JokuMuu – Maataloustuottajan maailma* avaa kävijöille maatalousyrittäjien ja -työntekijöiden arkea (kuvat 26 ja 27). Maatalous ja sen hyvinvointi on maaseutukunnassa paikallisesti merkittävä asia, jolloin tämän kaltaisten teosten aiheet puhuttelevat todennäköisesti erityisesti paikallista yleisöä.

Ihmisoikeuskysymykset nousevat aiheena esiin useammassa Mynä-Mynä-Maan teoksessa. Teos *Vaiennettu nainen* kertoo kotimaastaan Suomeen paenneen afgaaninaisen tarinaa (kuva 28). Hahmo on kuvitteellinen, mutta perustuu todellisten naisten elämään. (Haastattelut 10.5.2022.) Kirjoituspöydälle asetettu kirjoituskone ja villasukat sängyllä ovat muutamia ainoista esineistä huoneessa. Huoneen seinille tehdyissä maalauksissa ja piirroksissa on kuvattu naishahmoja (kuvat 29 ja 30). Teokseen on koottu tekstilainauksia ja kuvia afgaaninaisten kertomuksista ja kohtaloista (kuva 31). Teoksen tunnelma on samalla ahdistava ja helpottunut. Vaarassa ollut nainen on vihdoinkin päässyt turvaan, mutta ihmisoikeuksien polkeminen ja pelko oman henkensä puolesta on edelleen kotimaassaan asuvien afgaaninaisten arkipäivää. Teoksen tekijä koki velvollisuudekseen jakaa tietoa afgaaninaisten todellisuudesta, sillä hänellä on siihen Suomessa asuvana mahdollisuus (haastattelut 10.5.2022).

Vakavien aiheiden rinnalla Mynä-Mynä-Maan leikkisät teokset tuovat yhteisötaideteokseen tasapainoa. Esimerkiksi aulan entiseen keittiöön toteutettu teos *Taigametsä valtaa keittiön* kutsuu kokijan kurkistamaan keittiön kaappien sisään (kuva 32). Niiden ovien takaa paljastuvat pienet ja yksityiskohtaiset satumaailmat, joihin voi katsoa oven avaamalla tai oveen tehdyn pienen reiän läpi. Yhden oven takaa voi paljastua kausivaloilla valaistu miniatyyrimetsä, toinen kaappi saattaa puolestaan olla päällystetty lyhtykoison versoilla (kuva

33). Yleistunnelma Mynä-Mynä-Maassa onkin ilakoiva, runsas ja värikäs kokonaisuus erilaisia teoksia, jotka ovat osana yhtä suurempaa yhteisötaideteosta.

Mynä-Mynä-Maa on täynnä pienen pieniä yksityiskohtia ja jo niiden parissa saisi vietettyä useamman tunnin. Jotkut teokset puolestaan imevät yleisönsä osaksi sen sisältöä. Tämä tarkoittaa mahdollisesti teoksen kokijan osallistamista, kun teos tai teoksen osa tapahtuu vain kokijansa avulla ja hänen osallistumisensa myötä. Teoksessa *Mielikuvitusmatkaamo* kävijä saapuu tilaan, jossa hän voi leikitellä ajallisuuden ja paikan ajatuksilla (kuva 34). Kävijä saa kuunnella kadun hälinää DVD-soittimen nappia painamalla, katsella vanhoja filmikuvia valoa vasten ja jättää kirjoittamansa postikortin muille kävijöille. Suurin osa teoksista ei kuitenkaan edellytä kokijansa osallistamista tullakseen täydeksi. Sen sijaan monet teokset innostavat yleisönsä kohtaamaan teoksen aktiivisina toimijoina, ei vain passiivisina tarkkailijoina. Teoksessa *Aistihuone* kävijä voi liikuttaa katosta roikkuvia filminauhoja ikkunalaudalle sijoitetun pienen tuulettimen avulla (kuva 8). Esimerkiksi teoksen *Kosmetologi hukkuu työhönsä* kävijä voi jättää omat terveisensä seinälle kiinnitetylle ilmoitustaululle (kuva 12). Mynä-Mynä-Maan aulassa kävijät pystyvät osallistumaan yhteisötaideteokseen myös esimerkiksi värittämällä oman rauhanlintunsa ja ripustamalla sen aulassa sijaitsevaan telineeseen (kuva 35).

Taidekriitikko ja -teoreetikko Rosalind Krauss on käsitellyt tilaan sijoittuvaa taidetta erityisesti modernin, minimalistisen kuvanveiston kautta. Hänen mukaansa taiteen merkitys on riippuvainen teokselle ulkoa päin annetusta merkityksestä, toisin sanottuna siis tavasta, jolla se koetaan tilassa ruumiillisesti. Krauss on painottanut taiteen tarkastelussa niin historiallisten kuin subjektiivisten merkitysten tuottamista. Teoksen merkitys ei siis välttämättä ole näkyvää itse teoksen muodossa, vaan vasta teoksen sijoittumisessa tilaan sekä katsojan suhteessa tähän kohtaamiseen. (Lovatt 2011, 195; Krauss 1985.) Yhden Kraussin teorian mukaan esimerkiksi modernin kuvanveiston sisäiset säännöt määrittävät veistoksen tai monumentin logiikkaa. Ne sijoittuvat tiettyyn tilaan ja toimivat symboliikallaan tilan merkityksien välittäjänä. (Krauss 1979, 33.) Tällöin teos olisi tulkittavissa nimenomaan sen suhteessa tilaan ja sen merkityksiin. Se, miten teoksen kokija tulkitsee teoksia, riippuu kulttuuristen säännönmukaisuuksien lisäksi henkilön omista kokemuksista ja tavasta katsoa maailmaa. Soveltamalla tätä ajatusta yleisemmin taideteoksien tulkintaan olisi todettava, että teoksen merkitykset eivät avaudu kaikkien teosten ja katsojien kohtaamisissa. Kraussin teoksen merkityksiin ja niiden tulkintaan liittyviä ajatuksia voidaan hyödyntää useampien

Mynä-Mynä-Maan teoksien kohdalla. Teosten tietyt paikalliset aiheet tai elementit saattavat olla pääosin vain paikallisille tuttuja, kuten tapahtuu teoksessa *Kahvihuone* (kuva 36).

Teokseen on sijoitettu lähiseudun pienpaahntimon kahvipakkauksia osana kahviteemaista kokonaisuutta. Paikallisuuden merkitys teoksessa aukeaa todennäköisesti parhaiten paikallisille kokijoille.

Taiteen kokeminen onkin kohtaamista. Se ei ole vain valmiiden teosten kohtaamista, vaan se on myös lopputuotoksen takana olleen taiteellisen prosessin kohtaamista. Se on tekijän kohtaamista, vaikka ei varsinaisesti tietäisikään tekijää. Mynä-Mynä-Maassa kohtaaminen voi ilmetä esimerkiksi teoksen aiheiden kautta niiden ollessa paikallisesti merkittäviä tai henkilökohtaisella tasolla samaistuttavia, kun ne tuovat tekijänsä lähemmäksi teoksen kokijaa syventäen kohtaamista. Näin tapahtuu teoksessa *Kotiseudun kaipuu*, jossa paikallisuuden teemaa ja siihen liittyvää samaistumisen pintaa tuodaan esiin tekijöiden henkilökohtaisten kokemusten näkökulmasta. Teosten taiteellisen prosessin kohtaaminen syntyy siis teosten ja niiden sisältämien, tekijöiden asettamien merkitysten kohtaamisen myötä. Merkitykset kohtaamisissa voivat myös muuttaa muotoaan ja kehittyä Mynä-Mynä-Maassa useampia kertoja vieraillessa, jolloin kävijä pystyy refleктоimaan teoksia syvemmin niiden tullessa kerta kerralta tutummiksi. Lisäksi on tunnistettava, että kaikki kohtaamiset eivät synnytä samoja merkityksiä kokijoissaan. Merkitysten syntymiseen ja vaihteluun vaikuttavat siis kokijan omat lähtökohdat ja suhde teokseen. Näin voi tapahtua esimerkiksi teoksen *Yksilönvapaus 2077* kohdalla, jonka vankisellää muistuttava olemus saattaa herättää kokijoissa vaihtelevia tuntemuksia (kuva 37). Teos on toisaalta hyvin ahdistava, toisaalta pysähtyneisyydellään ja ajattomuudellaan kiehtova. Se, minkälaisista vankeutta elämässä teos kokijalleen edustaa, jää jokaisen oman tulkinnan varaan.

Jotkin Mynä-Mynä-Maan teokset ovat niin materiaalien kuin aiheidensa runsauden lisäksi myös monitulkintaisia. Teos *Luonnon tila 2100* on utopistinen kuvaus vaihtoehtoisesta todellisuudesta vuosituhatosen vaihtumisen jälkeen, siirryttäessä 2000-luvulle. Tuolloin kertomukset tulevasta tuhosta levisivät ja jotkut alkoivat uskoa niihin. Mitä jos nämä uskomukset vuosituhatosen vaihtumisesta ja jonkinlaisesta tuntemattomasta tuhosta, jopa maailmanlopusta olisivatkin käyneet toteen. (Haastattelut 6.5.2022.) Veera Vähämaan kirjoittama teksti *Luonnon tila 2100* -teosta varten kuuluu seuraavasti.

Se todella tapahtui silloin, ettekö tiedä?

*Se tapahtui 31.12. 1999, kaikki pysähtyi
juhlat loppuivat.*

Viimeinen Asema

sellaista se on

*Emme korjanneet jälkiämme,
viimeinen sammutti valot.*

Vai jäikö sittenkin pieni pilkahdus, josta elämä puskee esiin?

(Veera Vähämaa 2022)

Luonnon tila 2100 imaisee kävijän suoraan sisäänsä. Heti huoneeseen astuttaessa on nähtävissä tuhon jälkeinen kaaos (kuvat 38 ja 39). Luonto on vallannut tilan ja ihmisestä muistuttavat vain ränsistynyt, jouluisesti koristeltu olohuone (kuvat 40–42). Kuusen havut ovat varisseet, tapetit repeilleet ja huonekalut pölyttyneet (kuvat 43 ja 44). Luonnonkasvit ja linnut ovat ottaneet tilan haltuunsa. Ihmisen jäljiltä huone on selvästi joulun pyhien ajalta. Teoksessa on rinnakkain useampi eri ajankuvaus ja kertomus. Itse huone on tulevaisuudenkuvaus rinnakkaistodellisuudesta. Seinällä riippuu kehystetty valokuva samasta huoneesta, jossa sukulaiset juhlivat yhdessä joulua onnellisen näköisinä (kuva 45). Valokuva on kuvaus samasta huoneesta ennen tuhoa, vuodelta 1999 (kuva 46). Joulukuva sijoittuu kalenterissa juuri uudenvuoden edelle, mistä johtuen se on todennäköisesti myös valikoitunut teoksen yhdeksi ajankuvaukseksi. Jouluun liittyy myös paljon emotionaalista latausta, sillä se on yleensä perheen kanssa vietetty juhla, johon yhdistyvät turvan ja rauhan tunteet. Teoksen jouluinen kuvaus kohtaa tuhon ja toimii sille kontrastina. Tämä vastakkainasettelu vetoaa tunteisiin esittämällä toisistaan hyvin poikkeavat todellisuudet ja ajankuvaukset rinnakkain. Se tuo samalla kokijan lähemmäksi aihetta.

Luonnon tila 2100 sisältää siis itsessään toisen teoksen ja todellisuuden. Kehystetty kuva on menneisyydestä, huone tulevaisuudesta vuodelta 2100 ja sinne astuva kävijä edustaa omaa aikaansa, 2020-luvulla. Nämä ajankuvaukset eivät kuitenkaan kulje ajallisesti peräkkäin. Ne toimivat erillisinä vaihtoehtoisina menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden kuvauksina

toisilleen, osittain limittäin. Tällainen ajallinen ja tarinallinen kerrostuminen alleviivaa tuhoa, josta puhuttiin vuosituhannen vaihteessa enemmän tai vähemmän mahdollisena ja tuhoa, joka voi vielä myös olla osa ihmiskunnan tulevaisuutta.

Luonnon tila 2100 on oivaltava, ajallisuuksien ja erilaisten skenaarioiden välillä liikkuva kuvaus tämän päivän maailmasta. Sen aihe on ajankohtaisempi kuin koskaan. Ihmisen aiheuttama peruuttamaton tuho johtaa lopulta maapallon muuttumiseen elinkelvottomaksi ihmiselle itselleen. Helmikuussa 2022 syttyneen Ukrainan sodan myötä teos muuttui aiheeltaan hyvin odottamattomalla tavalla ajankohtaiseksi. Teoksen kuvaus tuhoutuneesta kodista on vuonna 2022 usean ukrainalaisen todellisuus. Sodan syttymisestä järkyttyneinä tekijät ymmärsivät välittömästi teoksensa yhteyden vallitsevaan tilanteeseen. He pitivät kuitenkin alkuperäisestä ideastaan koko ajan kiinni, eikä teos viittaa sotaan tarkoituksellisesti millään tavalla. Teoksen nimi *Luonnon tila 2100* sekä Vähämaan teksti ohjaavat kävijänsä tekijöiden tarkoittaman aiheen pariin. (Haastattelut 6.5.2022.)

Luonnon tila 2100 ei esitä tuhoa pelottavana ja ahdistavana asiana. Vähämaan sanataideteos avaakin tekijöiden ajatuksia prosessissa ja valmiin teoksen taustalla. ”Sellaista se on” (Vähämaa 2022). Asia ilmaistaan luonnollisena ja välttämättömänä. Pilkahdus toivosta, tuntemattomasta tulevaisuudesta ja elämästä kannattelee sanataideteoksen sanomaa, kuten tapahtuu itse teoksessakin. Myös muissa Mynä-Mynä-Maan teoksissa käsitellään synkkiä aiheita, kuten ilmastokriisiä ja maaseudun kuihtumista. Teemoja käsitellään joko toiveikkaasta näkökulmasta tai ainakin nostamalla esiin sorron alle joutuneita aiheita, kuten luonnon ja maaseudun ainutlaatuisuutta. Näin tapahtuu esimerkiksi luonnolle entiseen saunaan tehdyssä teoksessa *Ekotsasouna – rukoushuone luonnolle*. Teos kehottaa ihmistä hiljentymään luonnon merkityksellisyyden äärelle ja ehdottaa seinälle kirjoitettujen, Raamatun kymmentä käskyä muistuttavien ohjeiden muodossa kokijalleen konkreettisia tapoja varjella luontoa, kuten ”älä roskaa”.

Mynä-Mynä-Maan teosten aiheiden ja näkökulmien skaala kasvoi lopulta laajaksi. Monia teoksia yhdistää kuitenkin niiden monitulkintaisuus. Tilataiteena monet teokset ovat luotuja tiloja, joilla ei tarvitse olla varsinaista selitystä. Niillä voi toki olla jokin selkeä tarina, mutta ne voivat olla olemassa myös aistimellisina tiloina, aiheuttaen vaikkapa hilpeyttä. Esimerkiksi teos *Samaan aikaan toisaalla* innostaa kokijansa tanssimaan teknomusiikin tahtiin, kun hän astuu tilaan, joka muistuttaa jättimäisen diskopallon sisäosaa (kuvat 47 ja 48). Teos *4150*

puolestaan täytyy katkoa myöten fuksian värisistä muistilapuista, joita voi istahtaa ihailemaan huoneessa sijaitsevalle nojatuolille (kuva 49). Teoksen asetelmasta tulee tunne, että muistilaput ovat paenneet roskakorista ja vyöryvät nyt huoneessa voimalla eteenpäin.

Teosten monitulkintaisuus antaa kävijälle mahdollisuuden toteuttaa mielikuvitustaan ja poimia teoksista ne elementit, jotka tuntuvat jokaiselle itselleen olennaisilta teosten kohtaamisissa. Esimerkiksi lasten tulkinnat teoksista saattavat erota selvästi aikuisten tulkintoista. Kuitenkin kysymykset siitä, kenelle ja millä ehdoilla taidetta tehdään, olivat projektin aikana aiheita, joita tekijöiden ja ohjaavien yhteisötaiteilijoiden tuli pohtia. Kuinka paljon teosten toteutuksessa tulisi ajatella esimerkiksi lapsikävijöitä, voisivatko teokset olla pelottavia tai ahdistavia. Lopulta päätettiin, että tekijöiden ideoita ei rajoitettaisi, vaikka teokset siinä tapauksessa olisivatkin muotonsa tai aiheidensa puolesta synkkiä. (PB 17.5.2022.) Tästä johtuen Mynä-Mynä-Maasta tiedotettaessa eri kanavissa, kuten Koneen Säätiön verkkosivuilla, ilmoitettiin, että alle 10-vuotiaat ovat tervetulleita näyttelyyn aikuisen seurassa (PB 17.5.2022; Koneen Säätiö: Mynä-Mynä-Maa).

Yhteisötaiteessa ei yleisesti, mutta varsinkaan näin suuressa ja pitkäaikaisessa projektissa kuin Mynä-Mynä-Maa, ole mahdollista ennustaa ja hallita kaikkea. Yli 250 hengen voimin toteutetussa teoksessa on luonnollista, että teosten aiheet ja toteutustavat vaihtavat muotoaan tai jopa keskeytyvät. Esimerkiksi teos *Pussieläinportaali* tehtiin yhdessä Bartschin ja muutaman tekijän voimin, kun alkujaan huonetta työstämään ilmoittautuneet tekijät eivät pystynyt osallistumaan projektiin ja saattamaan teostaan loppuun (PB 17.5.2022; kuva 50). Laaja kirjo erilaisia teoksia eri aiheista ei kuitenkaan koidu Mynä-Mynä-Maan heikkoudeksi, vaan muodostaa monipuolisen yhteisötaideteoksen. Teoskokonaisuuden monipuolisuus mahdollistuu keskenään erilaisten tekijöiden ansiosta. Eri ikäiset, erilaisilla taustoilla ja kokoonpanoilla projektiin osallistuneet tekijät tuovat kaikki oman näkökulmansa yhteisötaideteokseen, jolloin siitä muodostuu tekijöidensä ajatuksien ja ideoiden sulatusuuni (VS kysely, kevät 2022; haastattelut 6.5., 9.5., 10.5. & 18.5.2022). Toisistaan aiheiltaan poikkeavat teokset tuovat kaikki oman osuutensa Mynä-Mynä-Maahan ja tasapainottavat toisiaan.

4.2. Materiaalisuus

Taiteen totutut ympäristöt, kuten taidemuseot ja -galleriat, niin kutsutut valkoiset kuutiot tulivat suuressa mittakaavassa kyseenalaistetuiksi taiteen esittämisen paikkoina vasta 1960–1970-luvuilla. Tuolloin taide sai uusia esittämisen paikkoja ja sitä sijoitettiin esimerkiksi hylättyihin rakennuksiin. (Kester 2004, 124–125.) Muutos taiteen esittämisessä avasi myös taiteen yleisöille uusia mahdollisuuksia suhtautua taiteeseen ja sen tekemiseen. Tätä ajatusta avaa Barbara Bolt teoksessaan *Art beyond Representation: The Performative Power of the Image* (2004). Bolt tutkii taiteen tekemistä ja siinä syntyviä merkityksiä hyödyntäen erityisesti saksalaisen filosofin Martin Heideggerin (1889–1976) käsityksiä taiteen olemuksesta. Alkujaan Heideggerin lanseeraama taiteen työ toimii pohjana Boltin uusmaterialistiselle lähestymistavalle. Lähestyn Mynä-Mynä-Maan materiaalisia käytänteitä nimenomaan uusmaterialistisen ajattelun inspiroimana.

Bolt lähestyy taidetta ennen kaikkea representaation, performatiivisuuden ja materiaalisuuden teemojen näkökulmasta. Bolt ehdottaa taiteen lähestymistä käytännön työn, taiteen harjoittamisen näkökulmasta (eng. *art of practice*). Hänen mukaansa taiteellista työskentelyä seuraamalla ja analysoimalla voidaan hahmottaa käytännön tapoja ja logiikkaa, joita taiteellinen prosessi noudattaa. (Bolt 2004, 7.) Taiteellisen prosessin seuraaminen tarjoaa siis mahdollisuuden ymmärtää itse taiteen tekemistä sekä siinä syntyviä ja sitä ohjaavia merkityksiä. Taiteen tekemisen ruumiillisen työn tunnistaminen ja tarkkailu ovat uusmaterialistisen näkökulman keskiössä. Taide tapahtuu prosessina, johon ei vaikuta ainoastaan ihmisen oma toimijuus. Uusmaterialismi haastaa käsityksiä toimijuuksista, sillä se huomioi taiteen prosessin kannalta olennaisena osana myös ei-inhimilliset toimijuudet. Tällaisia ei-inhimillisiä toimijuuksia voivat olla esimerkiksi teosta ympäröivä luonto tai sen eri elementit. (Kontturi 2012, 13.)

Käytännön työssä ja taiteen harjoittamisessa materiaalilla on väliä. Taiteen tutkimuksessa uusmaterialismi lähestyy taidetta materiaalisuuden näkökulmasta. Uusmaterialistisessa ajattelussa materiaalisuudella nähdään olevan toimijuus, kun taiteen merkitykset syntyvät nimenomaan taiteilijan ja materiaalin kohtaamisissa. Mynä-Mynä-Maa on täynnä erilaisia esineitä, tekstiilejä ja pintoja. Luonnon, kulttuurin ja ihmisen suhde kohtaavat materiaalisissa

prosesseissa. Mynä-Mynä-Maa on toteutettu paljolti kierrätysmateriaaleja käyttämällä. Maaleja, teippiä, liimaa, siveltimeä ja muita erityisesti pohjatyöhön vaadittavia materiaaleja lukuun ottamatta suuri osa projektissa käytetyistä materiaaleista on kierrätettyjä. Materiaaleina ovat toimineet esimerkiksi huonekalut, vaahtomuovi, kasetin magneettinauha, kasvit, mallinuket, lasten lelut sekä rakennustyömaalta yli jäänyt rakennuseriste. Useat tekijät toivat kierrätysmateriaaleja teoksiinsa itse vaikkapa kotoaan löytyvistä ylimääräisistä tavaroista. Mynä-Mynä-Maassa oli paikan päällä myös runsaasti vapaasti käytettävissä olevia erilaisia materiaaleja, joita oli saatu projektin käyttöön esimerkiksi lahjoitusten myötä (VS muistiinpanot 16.12.2021). Materiaaleja hankittiin prosessin varrella erinäisistä paikoista. Esimerkiksi erään teoksen mallinuket löytyivät internetin kirpputorilta huokeaan hintaan ja toisessa teoksessa käytetty rakennuseriste sattumalta yhden tekijän yrityksen tiloista, josta tekijät saivat ottaa sen taidekäyttöön. (VS muistiinpanot 28.10.2022.)

Uusmaterialismin tapa hahmottaa taidetta prosessina, oikeastaan tapahtumana, antaa monipuolisia mahdollisuuksia lähestyä yhteisötaidetta. Mynä-Mynä-Maassa taiteen tekeminen itsessään on osa teosta. Kohtaamiset taiteen tekemisessä sekä niiden kerrostumiset pitkin prosessia tekevät Mynä-Mynä-Maan teoksista moniulotteisia ja moniaistisia. Eihimilliset olennot toimivat erityisesti osassa teoksia yhtä lailla teoksen muovaajina. Esimerkiksi teoksessa *Luonnon tila 2100* materiaaliset muutokset teoksen varsinaisen valmistumisen jälkeen ovat selkeästi havaittavissa. Teoksen tekijät saivat teoksen valmiiksi toukokuussa 2022, mutta teos jatkoi omaa elämäänsä vielä sen jälkeen. Toisaalta teoksen luonnonmateriaalit ovat koko tekemisen prosessin toimineet vuorovaikutuksessa teoksen tekijöiden kanssa. Tekijät lisäsivät jo vuoden 2021 loppupuoliskolla teokseensa kuusen, jonka he koristelivat joulukuuseksi. Tarkoituksena oli antaa kuusen kuihtua, jotta lopputuloksesta saataisiin mahdollisimman uskottava. Ajan kanssa kuusi todella kuihtui ja alkoi tiputtamaan neulasiaan (vrt. kuvat 42 ja 46). Vuoden 2022 puolella prosessi sai uuden vaiheen, kun edessä oli jouluisen olohuoneen tuhoaminen. Tämä tarkoitti muun muassa tapettien repimistä ja huonekalujen rikkomista. Tuolloin teokseen lisättiin niin luonnonmateriaaleja mukailevaa esineistöä, kuten kankaisia sieniä sekä oikeita luonnonmateriaaleja, kuten viherkasveja, sammalta ja oksia. Viherkasvien tehtävä oli tuoda teokseen eloa ja vaikutelmaa siitä, että luonto on ottanut tilan haltuunsa. (Haastattelut 6.5.2022.)

Moniaistisuus ei näy Mynä-Mynä-Maan teoksissa ainoastaan luonnonmateriaalien muuntumisena visuaalisesti. Hajumaailman muutos on myös selkeästi havaittavissa joissakin

teoksissa. Toki projekti on toteutettu sisäilmaongelmista kärsivään rakennukseen, mutta nämä viittaamani muutokset eivät liity siihen, sillä hajumaailman muutos ei ole ollut läheskään samanlainen kaikissa teoksissa. Kuihtumisensa lisäksi teoksen *Luonnon tila 2100* luonnonmateriaalit ovat muuttaneet huoneen hajumaailmaa voimakkaasti. Muutos oli selkeästi havaittavissa kesän 2022 lopulla Mynä-Mynä-Maan oltua avoinna yleisölle useamman kuukauden ajan. Huoneen hajumaailma alkoi muistuttaa yhä enemmän sitä, mitä se esittää: luonnon valtaamaa vanhaa rakennusta. (VS muistiinpanot 30.7.2022.) Kuukausien kuluessa teokseen sijoitetut esineet, kuten pöydällä sijaitseva esineistö, alkoivat pölyntyymään (kuva 44). *Luonnon tila 2100*:n kohdalla kasvien kuihtuminen ja pintojen pölyntyminen olivat jopa toivottavia. Teos muuttui ajan kanssa yhä todentuntuiseksi kuvaukseksi kaukaisesta tuhosta, kun hajumaailma ja teoksen pinnat tulivat osaksi teoksen tapahtumaa toimiessaan yhteistyössä ihmisen kädenjäljen kanssa.

Ihmisen ja ei-inhimillisen yhteistekijyys ei ole suinkaan kaikissa teoksissa varsinaisesti tavoiteltua. Se on osittain sattuman ja ajan kautta muodostunut prosessi, jonka kulusta ihminen ei voi määrätä. Joissain teoksissa materiaalit ovat voineet haurastua, paperi on voinut esimerkiksi kupristua tai maalipinta ja maalin väri kulua. (Haastattelut 6.5. & 10.5.2022; VS muistiinpanot 30.7.2022.) Nämä materiaaliset muutokset muistuttavat yhteisötaiteelle tyypillisestä hetkellisyydestä ja siitä, ettei tämän taiteen ole välttämättä tarkoituskaan kestää ikuisesti. Mynä-Mynä-Maa on toteutettu purkutaloon, joten ajatus teoksen hetkellisyydestä on ollut tekijöille selvää projektin alusta asti. Se ei kuitenkaan ohjannut taiteellista työskentelyä itsessään, vaan ennemmin laajensi itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia (PB 10.5.2022). Purkutoimet ovat hetkellisyyden kannalta muutos, joka voidaan ennustaa. Ei-inhimillisten toimijoiden aiheuttamat materiaaliset muutokset teoksissa ovat puolestaan hallitsemattomia, eikä niistä ole voitu varmuudella tietää etukäteen. Näille muutoksille on kyllä annettu mahdollisuus tapahtua, esimerkiksi lisäämällä teokseen luonnonmateriaaleja, joiden tiedetään muovaantuvan ajan kuluessa (haastattelut 10.5.2022; VS muistiinpanot 19.12.2022). Ei-inhimillisten toimijoiden aiheuttamat materiaaliset muutokset ovat konkreettinen näyttö projektin hetkellisyydestä.

Moniaistisuus on osana useita Mynä-Mynä-Maan teoksia. Joissakin teoksissa on osia, joita saa luvan kanssa koskettaa ja joihin astuessa kohtaa väistämättä erilaisia pintoja. Yhdessä teoksessa kävellään vaahtomuovin päällä eli meren pohjassa ja toisessa puolestaan pääsee ohjaamaan erilaisista tavaroista ja varaosista rakennettua sukellusvenettä. Huolimatta

materiaalien moninaisuudesta ja kävijän halusta tunnustella erilaisia pintoja, suurin osa teoksista yksityiskohtineen ei ole tarkoitettu koskettavaksi. Mahdollisesti Mynä-Mynä-Maan paikasta ja muodosta johtuen monien teoksien osia on siirrelty ja niitä on myös rikkoutunut yhteisötaideteoksen ollessa avoinna yleisölle kesän ja syksyn 2022 aikana. (Haastattelut 13.9. & 27.9.2022; PB 12.10.2022.)

Mynä-Mynä-Maan sijoittuminen entiseen palvelukeskukseen tekee teoksesta vitivalkoiseen museo- tai galleriatilaan verrattuna helposti lähestyttävämmän. Mynä-Mynä-Maassa taide on asetettu esiin kekseliäällä tavalla, installaatiotaiteelle tyypillisesti. Taidetta on asetettu koettavaksi hyvin monipuolisesti eri pinnoille, kuten kattoon ja oviin. Taide ei suurimmassa osassa teoksia oikeastaan tunnu niin sanotusti esille asetetulta, taide on enemmänkin osa tilaa ja sen ominaisuuksia. Näin taiteen esittämisen tavat sekä teosten ja tilan rajat hämärtyvät, jolloin kävijä ei välttämättä osaa suhtautua Mynä-Mynä-Maahan taidenäyttelyynä, jota koskevat mihin tahansa taidenäyttelyyn sisältyvät käytänteet. Tämä on mahdollisesti ongelma, joka liittyy erityisesti yhteisötaiteeseen. Yhteisötaide on paljolti ei-ammattilaisten tekemää taidetta, paikoissa, joita ei ole alkujaan tarkoitettu taiteen esittämiseen. Mynä-Mynä-Maassa käytetyistä materiaaleista monet ovat valmiita esineitä, joita on käytetty paljon alkuperäisessä muodossaan, muokkaamatta niitä erikseen teoksia varten. Mynä-Mynä-Maa on erityislaatuista prosessista ja kokoonpanosta huolimatta taidenäyttely, jota tulee kohdella taidenäyttelyn tavoin.

Erilaisten kosketuspintojen sekä hajumaailman muutosten lisäksi moniaistisuus ilmenee Mynä-Mynä-Maassa myös äänen ja liikkeen muodossa. Teoksessa *Suuri aalto – minussa on voima* moniaistisuus näyttäytyy nimenomaan ääntä ja liikettä hyödyntämällä. Teos on Mynämäellä toimivan Nuorten työpajan osallistujien ja ohjaajien yhteistyössä tekemä (kuvat 51 ja 52). Veera Vähämaan kirjoittama sanataideteos kyseistä teosta varten kuuluu seuraavasti.

*Maapallon pinta,
enimmäkseen vettä.*

*Ihminen,
enimmäkseen vettä.*

Suolaista, virtaavaa vettä,

syvää, sykkivää vettä.

*Anna sen kasvaa, mikä sinussa kuohuu,
kun tuuli kohtaa pinnan,
ja kaikki on mahdollista.*

(Veera Vähämaa 2022)

Teoksen *Suuri aalto – minussa on voima* päämateriaaleina toimivat tuolit ja erilaiset tekstiilit, lisäksi teoksessa on maalattu huoneen pintoja. Tekstiileillä päällystetyt tuolit muodostavat halkaisijaltaan usean metrin mittaisen aallon, jonka kärjessä olevat kangaskaistaleet eli vaahtopäät ovat liikkeessä. Liike tuo teokseen eloa ja konkretisoi aaltojen voiman ja virtauksen tuntua, jota teoksessa on tavoiteltu. Vähämaan sanataideteos toimii metaforisena kuvauksena ihmisen sisältä löytyvästä potentiaalista ja kyvystä tavoitella haluamaansa. Vähämaa käsittelee tätä ihmisen sisäistä potentiaalia symbolisesti veden kautta, rinnastaen maapallon vesiä ja ihmisen kehon sisältämää vettä. Molemmille vesi on olennaista selviytymisen kannalta. ”Anna sen kasvaa, mikä sinussa kuohuu” (Vähämaa 2022) kannustaa luottamaan itseensä ja seuraamaan omaa tahtoa elämässään. Vaahtopäiden ja aallon kärjen jatkuva liike edustaa tuota kuohua ja paloa elämässä. Äänimaailma luo teokseen syvyyttä ja toimii tärkeänä elementtinä aallon pauhaamisen tunnun luomisessa. Teoksen äänimaailma koostuu muun muassa rumpujen lyönnin, matalan kohinan ja ajoittaisten korkeampien äänien toistosta. Kokonaisuutena äänet muodostavat aaltojen pauhaamista muistuttavan äänimaiseman olematta kuitenkaan liian samankaltainen todellisen aallokon äänien kanssa. Teoksen äänen rytmisyys ja jännitteisyys, aaltojen jatkuva liike sekä pimeään ja mustaksi maalattuun tilaan sijoitettu suuri tuoliaalokko muodostavat moniaistisen kuvauksen ihmisen sisäisestä palosta ja potentiaalista.

Katve-Kaisa Kontturi avaa ajatuksiaan taiteen materiaalisuuden merkityksistä artikkelissaan ”Molekulaarinen taidehistoria. Kolme teesiä” (Kontturi 2013). Uusmaterialismi voidaan mieltää taiteen materiaalisuuden kysymyksiä käsitellessä molekulaarisen taidehistorian kattokäsitteeksi, mistä johtuen Kontturin esittämät kolme teesiä toimivat materiaalisuuden ja taiteen toimijoiden suhteen avaajina. (Kontturi 2013, 256.) Hänen teeseistään ensimmäinen käsittää taideteoksen ontologisena prosessina, jossa sen materiaalista puolta ei voida ohittaa. Taideteos on aina tulemista, jonka materiaaliset prosessit eivät ole neutraaleja, vaan ne

muodostavat selkeästi merkityksiä itsessään. (Kontturi 2013, 238.) Toinen teesi korostaa materiaalien prosessien huomioimisen tärkeyttä tutkimuksessa. Materiaaliset prosessit antavat teokselle arvoa ja ne ovat sen perusta, jota ilman ei voitaisi tarkastella teoksen sisäisiä representaatioita. (Kontturi 2013, 245.) Kolmas teesi tuo esiin huomion taiteen poliittisuuden ja materiaalisuuden yhteydestä ja keskinäisestä riippuvuudesta. Taiteen poliittinen sanoma tai sen vaikuttavuus ovat affektiivisia, jolloin teoksen teknisyys toimii olennaisena osana kokemuksen muodostumisessa. (Kontturi 2013, 251.) Kontturi haastaa käsityksiä näiden erottamisesta ja nimeää affektiivisuuden ja teknisyyden yhteistoimijuuden taiteessa teknis-affektiivisuudeksi. Termi ei rajoitu vain muotoon tai sisältöön, vaan niiden yli. (Kontturi 2013, 253.)

Kontturin ajatukset taideteoksen jatkuvasta tulemisesta ja materiaallisen prosessin merkityksellisyydestä teoksen arvon kannalta osoittavat Mynä-Mynä-Maan teosten materiaalisuuden tärkeyden. Projektin teosten materiaallinen ja ei-inhimillinen toimijuus ovat kiinteänä osana teosten representaation merkitysten muodostumista. Materiaalivalinnat ja niiden liike, mahdollinen muuntuminen sekä itsenäinen toimijuus tilassa esimerkiksi hajun tai haurastumisen kautta osoittavat materiaalin ja aineen ontologisen merkityksen taiteen prosessissa. Mynä-Mynä-Maan teosten materiaaliset prosessit eivät ole neutraaleja, vaan niillä on olennainen merkitys teosten representaatioissa ja vaikuttavuudessa. Materiaalien työstämisen vaiheet välittyvät valmiissa teoksissa, jolloin niiden myös päättyneet materiaaliset prosessit säilyvät osana teoksia. Esimerkiksi teoksessa *Yksilönvapaus 2077* voi huomata teoksen kaikkien pintojen eroavan merkittävästi muiden huoneiden pinnoista (kuva 37). Tekijän työskentelyn eri vaiheet ja huoneen pintojen käsittelyyn kulunut aika sekä vaiva välittyvät loppuun saatetun teoksen kokijalle ja toimivat siten osana teosta itseään.

5. Tekijyys

Mynä-Mynä-Maan tekijöiden oma kokemus taiteilijuudestaan vaihtelee heidän keskuudessaan. Tekijöiden joukossa on myös ammattitaiteilijoita, joilla oli entuudestaan taiteilijaidentiteettinsä. Vastapainoksi joukossa on myös taidetta ensi kertaa tekeviä henkilöitä. Tämän tutkimuksen kannalta tekijöiden erottelu ammattilaisiin ja harrastelijoihin, ohjaavia yhteisötaiteilijoita lukuun ottamatta ei ole hedelmällistä, eikä se palvelisi yhteisötaiteenkaan ajatusta siitä, kuinka taide kuuluu kaikille (Jussilainen 2019). Kaikki Mynä-Mynä-Maahan osallistuneet henkilöt ovat sen tekijöitä, olivat he sitten ammattilaisia tai eivät.

Tekijyys on Mynä-Mynä-Maan kohdalla tarkoittanut suurelle osalle tekijöistä pitkäaikaista, useamman kuukauden ja joidenkuiden kohdalla lähes puolentoista vuoden sitoutumista taiteen tekemiseen projektissa. Useiden tekijöiden sitoutuneisuus taiteelliseen tekemiseen ja omien teoksiensa valmiiksi saattamiseen on ollut huomattavaa. Muutamien tekijöiden aivan erityinen sitoutuneisuus projektin loppuun saakka, ei vain omien teostensa kohdalla mutta myös yhteisten tilojen valmiiksi tekemisessä on ollut Mynä-Mynä-Maan valmistumiselle elintärkeää. (PB 17.5.2022.) Tällainen tekijöiden sitoutuneisuus osoittaa Mynä-Mynä-Maan merkityksen tekijöilleen ja sille, kuinka pyrkimys mahdollisimman laadukkaaseen kokonaislopputulokseen ei ole vain ohjaavien yhteisötaiteilijoiden tavoite, vaan myös tekijöiden. Mynä-Mynä-Maasta halutaan olla ylpeitä ja tuon tunteen saavuttaakseen tekijät tiedostavat heiltä vaaditun vaivannäön (haastattelut 6.5., 9.5., 10.5. & 18.5.2022; VS kysely, kevät 2022).

Joka tapauksessa on tärkeää tunnistaa erilaiset tekijät ja tekijyyden kokemukset Mynä-Mynä-Maassa. Erityisen sitoutuneiden ja pitkäaikaisten tekijöiden lisäksi joukkoon mahtuu myös tekijöitä, jotka ovat työstäneet omaa osuuttaan projektissa vain joitakin viikkoja tai päiviä. Projektiin on myös osallistunut tekijöitä, jotka eivät ole lainkaan toimineet paikan päällä Mynä-Mynä-Maassa. Esimerkiksi paikalliset koululaisryhmät, kuten Laurin koulun oppilaat ja Mynämäen lukion opiskelijat ovat tehneet taiteelliset tuotoksensa projektiin osittain tai kokonaan omassa koulussaan, jonka jälkeen ne on tuotu Mynä-Mynä-Maahan esille. (VS muistiinpanot 28.10.2022.) Tekijöiden laaja ikäjakauma antaa myös osaltaan suuntaa heidän taiteellisista pyrkimyksistään projektia kohtaan. Kaikille projekti ei näyttäydä paikkana

haastaa itseään nimenomaan taiteen tekemisessä, eivätkä kaikkien tekijöiden taiteelliset pyrkimykset ole olleet samankaltaisia. Joillekuille projekti on ollut ajanvietettä, jonka välineenä taiteen tekeminen on ollut. Kaikilla ei ole ollut mahdollisuutta keskittyä projektiin samanlaisella energialla, jolloin projekti ei ole myöskään välttämättä muodostunut jokaiselle tekijälle yhtä merkitykselliseksi. Tällöin myöskään tekijyyden kokemus ei ole muodostunut erityisen vahvaksi. Tekijöiden kokemus omasta tekijyydestään tai taiteilijuudestaan riippuu heidän omista taiteen tekemisen lähtökohdistaan. Vaikuttavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi aikaisempi kokemus taiteellisesta työskentelystä, elämäntilanne sekä mielenkiinto ja mahdollisuudet sitoutua Mynä-Mynä-Maan toteuttamiseen ja omaan teokseen. Projektin tekijöistä ammattitaiteilijat puhuivat yleensä itsestään tottuneeseen tapaan taiteilijoina. Ei-ammattimaiset tekijät eivät puolestaan kaikki kokeneet nimitystä taiteilija luontevaksi juuri itsensä kohdalla, vaikka he tunnustivatkin tekevänsä taidetta. (Haastattelut 6.5., 9.5., 10.5. & 18.5.2022.; VS muistiinpanot 28.10.2022.) Esimerkiksi luova tekijä tuntui muutamalle tekijälle taiteilijaa samaistuttavammalta nimitykseltä (VS, muistiinpanot 28.10.2022).

Tekijöiden kokemukseen omasta tekijyydestään vaikuttavat heidän omien lähtökohtiensa lisäksi myös heidän suhteensa taiteelliseen projektiin ja sen muihin tekijöihin. Kollektiivinen kokemus taiteen tekemisestä yhteisötaideprojektissa lisää tekijöiden kokemusta omasta taiteellisesta tekijyydestään. On todennäköisesti haastavaa tunnistaa muiden tekijöiden taiteellinen potentiaali ja toiminta tekemättä sitä samalla itsensä kohdalla. Vertaistuki ilmenee siis taiteellisen työskentelyn motivaation ja ideoinnin lisäksi myös mahdollisesti tekijyyden kokemuksen vahvistamisessa. Lisäksi olennaisena osana tekijyyden kokemuksen ja mahdollisesti taiteilijuuden kokemuksen muodostumisessa on taiteellinen työskentely yhteisötaideprojektin tekijöiden ehdoilla. Vaikka projektin ohjaavat yhteisötaiteilijat ja järjestäjät toimivatkin sen kasassa pitävänä voimana ja organisoijina, on tekijöiden näkemyksien ja toiveiden huomioiminen ehdottoman tärkeää projektin onnistumisen sekä tekijyyden kokemuksen syntymisessä. Mikäli tekijällä on kokemus siitä, että hän ei saa seurata omaa taiteellista visiotaan vaan joutuu tavoittelemaan muiden pyrkimyksiä ja häntä ei kuunnella tai kunnioiteta, on mahdotonta saavuttaa itsenäisen tekijyyden tai taiteilijuuden kokemuksen syntyminen tai vahvistuminen.

5.1. Kuka on taiteilija ja mikä on taidetta?

Yhteisötaiteen kehittymistä edeltänyt historiallinen avantgarde haastoi jo ajatusta taiteilijan autonomisuudesta. Yhteisötaide on omalta osaltaan vaikuttanut taiteilijakuvan muutokseen, sillä se on tuonut näkyväksi monia eri taiteen tekemisen tapoja. (Kantonen 2005, 36.) Lisäksi taiteilijoiden ja taiteen paikkojen kyseenalaistaminen toimii yhtenä yhteisötaiteen tapana haastaa käsityksiä taiteesta ja taiteilijuudesta (Hirvi & Stewen 2007, 51–52; Kantonen 2005, 37). Kuka määrittelee taiteilijan ja millä ehdoilla? Kysymystä voidaan lähestyä useammasta näkökulmasta. Sari Karttunen käsittelee aihetta väitöskirjassaan *Taiteilijan määrittely. Refleksiivisyyden esteitä ja edellytyksiä taidepoliittisessa tutkimuksessa* (2002). Karttunen tarkastelee taiteilijan asemaa taidepoliittisesta näkökulmasta ja pyrkii tuomaan keskusteluun entistä laajempia tapoja lähestyä ja määritellä taiteilija. (Karttunen 2002, 18.)

Erilaiset taiteilijaliitot ovat ottaneet jäsenikseen taiteilijoita tiettyjen kriteereiden perusteella. Nämä kriteerit ovat muuttuneet vuosien varrella ja useat niistä on todettu aiheen tutkimuksen parissa ongelmallisiksi. (Karttunen 2002, 32.) Vuonna 2022 esimerkiksi Taidemaalari liitto kertoo huomioivansa jäseneksi pyrkivän hakijan kohdalla seuraavia asioita: ammattipätevyys, teosnäyttelyiden taiteellinen taso sekä ansioluettelo (Taidemaalari liitto: Jäseneksi hakeminen). Taidemaalari liiton, kuten monen muunkin Suomen Taiteilijaseuran jäsenjärjestön jäseneksi voivat hakea vain ammattitaiteilijat. Taiteilijan määrittelyssä jako ammatti- ja harrastajataiteilijoihin näkyy käytännössä siis selkeästi ainakin taiteilijaliittojen tasolla, mutta myös taiteen rahoittamisessa. Karttunen kritisoi taiteen kentällä taiteilijoille asetettuja vaatimuksia professionalisoitumisesta, mutta toisaalta ristiriidasta liittyen taiteilijoiden oikeuteen hakea ja saada julkista rahoitusta. Vaikka esimerkiksi monet taiteilijaseurat hyväksyvät jäsenikseen vain ammattipätevyden saavuttaneita taiteilijoita, eivät taiteen rahoittajatahot välttämättä vaadi taiteen alan koulutusta. Sen sijaan vaakakupissa painavat esimerkiksi aikaisempi ansioituminen taiteilijana taiteen kentällä. (Karttunen 2002, 67.)

Taiteilijan määrittelyyn liittyy haasteita jo kouluttautuneidenkin taiteilijoiden keskuudessa, saati sitten kun puhutaan ei-ammattilaisista taiteilijoista tai taiteen tekijöistä. Kuitenkin ammattitaiteilijan määrittely tuntuu olevan selkeämpi hahmottaa kuin pelkkä termi taiteilija tai taide yleisesti. Museo- tai galleriatiloissa esitettyjä ammattitaiteilijoiden teoksia pidetään

taiteena. Ei-ammattilaisten kohdalla tilanne on eri, varsinkin jos teosten esittäminen sijoittuu perinteisten taiteen paikkojen ulkopuolelle. Kuka saa nimittää itseään taiteilijaksi ja omaa kädenjälkeään taiteeksi, ovatko taiteen tekeminen ja taiteilijuus vain alalle kouluttautuneiden ihmisten oikeus? Ei suinkaan, ei-ammattilaiset taiteilijat voivat käytännössä olla taiteilijoita siinä missä ammattitaiteilijakin. Sille ei ole esimerkiksi juridista estettä, toisin kuin joissakin muissa ammateissa. Eronteko näiden kahden välillä on kuitenkin olennaista tietyissä yhteyksissä, kuten taiteentutkimuksessa. Taidekoulutus voi tehdä ihmisestä ammatiltaan taiteilijan, mutta taiteilijalta vaaditaan myös ominaisuuksia, joiden pitää löytyä ihmisestä itsestään, koulutuksesta huolimatta. Näitä ominaisuuksia ovat muun muassa uteliaisuus maailmaa kohtaan, kurinalaisuus sekä kyky keskittyä omaan työhönsä sinnikkäästi. Taiteilijan määrittely on kuitenkin monisyinen kysymys, eikä siihen varmasti ole yhtä oikeaa vastausta, jota voitaisiin soveltaa varmuudella jokaisessa tilanteessa.

Taiteen määrittely voi olla yhtä hankalaa kuin taiteilijankin määrittely. Tavat, joilla taiteesta puhutaan ja kuinka sitä arvotetaan taidemaailmassa ovat hyvin tiukasti sidoksissa taidekentän institutionaalisuuteen. Ei-ammattilaisten tekemä taide ei saa välttämättä samanlaista näkyvyyttä esimerkiksi valtamediassa, eikä sitä noteerata ammattitaiteilijoiden tekemään taiteeseen nähden samanlaisella voimakkuudella. On kuitenkin huomioitava, että ei-ammattilaisten tekemä taide ei välttämättä pyri edes pääsemään samoihin keskusteluihin tai ainakaan tulemaan vertailuksi esimerkiksi pääkaupunkiseudun isojen taidetoimijoiden näyttelyiden kanssa. Yleisöiden tavoittamisen näkökulmasta Mynä-Mynä-Maa ei yhteisötaideteoksena asetu kilpailemaan esimerkiksi suurempien kaupunkien taidemuseoiden kanssa. Projekti on kohdistanut huomionsa paikallisiin yleisöihin ja heidän tavoittamiseensa. Tämä ilmenee esimerkiksi paikallislehti *Vakka-Suomen Sanomien* (Honkasalo 2022) sekä Turkuun ja sen lähialueisiin keskittyneen *Turun Seutusanomien* (Mäkinen-Önsoy 2022) uutisointina. Projektia on tuotu näkyväksi paikallisesti Mynämäellä myös esimerkiksi kadunvarsimainoksilla ja -kylteillä (kuvat 53 ja 54).

Erilaiset pyrkimykset ei-ammattilaisten ja ammattilaisten yhteistyönä tekemissä taideprojekteissa, yksin ammattilaisten tekemään taiteeseen verrattuna näkyy yleisöiden eroavaisuuksien lisäksi laajemminkin yhteisötaiteessa. Yhteisötaiteella voi olla monenlaisia pyrkimyksiä, jotka liittyvät nimenomaan taiteen tekemisen prosessiin ja sen aikana muodostuneisiin merkityksiin. Kuten Kantonen ehdottaa, tulisi yhteisötaidetta myös arvioida tämä huomioon ottaen. (Kantonen 2010, 229–231.) Samanlaista arvioinnin kehittämistä ja

laajentamista voidaan soveltaa muuhunkin pääosin ei-ammattilaisten tekemään taiteeseen, kuten ITE-taiteeseen. Tämä ei silti tarkoita, etteikö yhteisötaiteella tai muulla ei-ammattilaisten tekemällä taiteella olisi taiteellisia pyrkimyksiä, ne eivät vain näyttäydy samassa kontekstissa tai samasta perspektiivistä kuin ammattilaisten tekemä taide. Yhteisötaidetta tulee arvioida ja analysoida sen prosessit ja tekijät huomioon ottaen, jotta teoksien merkitykset ja vaikutukset tulevat todella esiin.

Toukokuussa 2022 pyysin jokaista haastateltavaa kuvaamaan Mynä-Mynä-Maata kolmella sanalla, tässä ovat heidän vastauksensa:

yllättävä värikäs monitasoinen innostava yhteisötaideteos syvälinen

lämmin kantaottava absurdi tavallisten ihmisten aikaansaannos

luova kaaos vaikuttava oma ulottuvuus mielenkiintoinen korkeatasoinen

villi moninainen ylitsepursuva rakastettava avartava omalaatuinen

Haastateltavien tekijöiden vastaukset kertovat Mynä-Mynä-Maan luonteesta ja siitä, kuinka se näyttäytyy heille. Kysymys on esitetty tekijöille hieman ennen Mynä-Mynä-Maan avajaisia, kuitenkin vielä projektin ollessa keskeneräinen. Tekijöiden ajatukseen yhteisötaideteoksesta vaikuttavat heidän omat kokemuksensa projektissa. Siihen liittyy usealla tekijällä luovalle prosessille tyypillisesti erilaisia työstämisen vaiheita, kuten tietämättömyyttä ja mahdollisesti pienen kaaoksen sietämistä. Kuvaukset kertovat myös tekijöistä itsestään ja heidän suhtautumisestaan omaan kädenjälkeensä. Suurin osa kuvauksista liittyy Mynä-Mynä-Maan materiaalisuuteen ja aiheiden runsauteen, teoksen tasokkuuteen sekä sen persoonalliseen tunnelmaan. Tekijöiden kuvaukset osoittavat Mynä-Mynä-Maan olevan heille monipuolinen taideteos, joka on tekijöidensä näköinen kokonaisuus.

5.2. Yksilötaiteilijana yhteisöllisessä projektissa

Mynä-Mynä-Maan tekijöille yhtenä tärkeänä osana projektiin osallistumista oli heidän mahdollisuutensa toteuttaa omaa taiteellista visiotaan (haastattelut 6.5, 9.5., 10.5. &

18.5.2022; VS kysely, kevät 2022). Verrattuna Saaren kartanon aikaisempiin projekteihin, Mynä-Mynä-Maa on pitkäkestoisuutensa sekä suuren tilansa ansiosta mahdollistanut tekijöille aivan uudenlaiset lähtökohdat heidän omaan taiteelliseen työskentelyynsä. Useiden tekijöiden kohdalla pitkä aika on sallinut enemmän aikaa ideoida, valmistaa ja viimeistellä teoksia. (PB 10.5.2022.) Yhteisötaideteoksia toteutetaan monesti hyvin kollektiivisesti, jolloin niistä ei voi välttämättä päätellä, minkä osuuden kukin tekijä on tehnyt. Mynä-Mynä-Maassa puolestaan tekijöillä on omat teoksensa tai osansa niistä ja jokaisen teoksen yhteydessä kerrotaan tekijöiden nimet. Tämä on mahdollisesti lisännyt tekijöiden motivaatiota omassa taiteellisessa työskentelyssään, sillä näin he ovat edustettuna itsenäisinä taiteen tekijöinä.

Mynä-Mynä-Maan tekijöiden eri lähtökohdista johtuen heidän mahdollisuutensa ja tarpeensa työstää osuuttaan teoksessa on vaihdellut paljon. On olennaista tunnistaa useiden tekijöiden, nimenomaan kokonaan heidän omien teostensa sisäiset taiteelliset pyrkimykset ja merkitykset. Mynä-Mynä-Maa on projektin varrella sisältänyt myös paljon yhdessä tekemistä. Esimerkiksi käytävätilojen toteuttamiseen ovat osallistuneet monet kymmenet ihmiset koko projektin ajan. Myös vielä avajaisten jälkeen elokuussa 2022 Mynä-Mynä-Maan ollessa kesän viimeistä viikonloppua auki toteutettiin työpaja nimeltä Yö taidenäyttelyssä. Työpaja järjestettiin tuon viikonlopun lauantaina 13.8.2022 ja se oli avoinna iltakahdeksasta aina puoleenyöhön. Työpajaan saivat osallistua kaikki halukkaat, myös Mynä-Mynä-Maan ulkopuoliset henkilöt. Se olikin suunnattu erityisesti näyttelyn kävijöille. Työpaja sisälsi tekemistä ja ohjelmaa, kuten musiikkiesityksiä ja korujen tekemistä. (VS muistiinpanot 28.10.2022.) Osa työpajan tuotoksista, kuten kukka-aiheiset kuvat löysivät paikkansa Mynä-Mynä-Maan käytävien seiniltä (kuvat 55 ja 56).

Yhdessä tekeminen on kulkenut siis mukana kaikissa Mynä-Mynä-Maan toteuttamisen eri vaiheissa. Pääosin taiteellinen työskentely oman teoksen parissa on useimpien osallistujien kohdalla tapahtunut silti omissa pienemmissä ryhmissään, joillakuilla täysin yksin. Teos on siis kokonaisuudessaan ja monilta osin yhdessä toteutettua ja yhdessä tekeminen voi olla myös joidenkin tekijöiden ainoa kokemus. Yhdessä toteutetun yhteisötaideteoksesta tekee vähintäänkin sen prosessi, mikä on eri vaiheidensa aikana vaatinut kaikilta tekijöiltä yhteistyökykyä. Vaikka tekijän taiteellinen tekeminen olisikin keskittynyt pääosin hänen omaan teokseensa, on projektin tekijöiden yhteinen päämäärä ollut saavuttaa taiteellisesti laadukas lopputulos. Mynä-Mynä-Maa on kuitenkin yhteisötaideprojektina erityislaatuisuutensa vuoksi mahdollistanut tekijöiden omien taiteellisten pyrkimysten

toteutumisen. Tätä yhteisöllisen teoksen prosessin sisällä tapahtuvaa, omaan taiteelliseen työskentelyyn keskittymistä, oman teoksensa äärellä, nimitän termillä yksin yhdessä tehty taide.

Purkutilaan toteutettuna projektina Mynä-Mynä-Maa liittyy hyvin konkreettisella tasolla hetkellisyyden ajatukseen, sillä rakennus, johon teos sijoittuu tullaan purkamaan tulevaisuudessa. Tällöin myös Mynä-Mynä-Maa sellaisenaan tulee tiensä päähän. Tietous rakennuksen kohtalosta on mahdollisesti lisännyt uskallusta ryhtyä työstämään aiheita ja sisältöjä, joita ei välttämättä olisi toteuttanut esimerkiksi julkiseen tilaan sijoittuvassa, pysyvämmässä teoksessa. Materiaalisen näkökulman lisäksi hetkellisyys näyttäytyy projektissa myös yhteisöllisyyden muodossa. Miwon Kwon tekee kahtiajaon projekteissa ilmenevien sosiaalisten siteiden perusteella. Jako pitkäaikaisiin, pysyviin yhteisöihin ja väliaikaisiin, hetkellisiin yhteisöihin auttaa käsittämään projektin yhteisöjen luonnetta. Pitkäaikaiset yhteisöt ovat monesti jo olemassa olevia yhteisöjä, jotka jatkavat olemistaan vielä projektin jälkeenkin. Hetkelliset yhteisöt puolestaan muodostuvat projektin myötä, eivätkä jatka sellaisenaan olemista enää projektin päättymisen jälkeen. (Kwon 2002, 130.)

Mynä-Mynä-Maassa muodostunutta yhteisöä voidaan nimittää enemmän hetkelliseksi kuin pysyväksi. Projektissa muodostunut yhteisö syntyi juuri tämän projektin ympärille. Mynä-Mynä-Maa yhdisti ihmisiä, jotka eivät välttämättä olisi kohdanneet toisiaan ilman projektia. (Haastattelut 9.5., 10.5. & 18.5.2022.) Avajaisten jälkeen tekijät palasivat oman arkensa pariin, johon Mynä-Mynä-Maa ei enää kuulunut samanlaisena säännöllisenä osana, kuten se oli teoksen valmistamisen aikana kuulunut (haastattelut 23.9., 27.9., 13.9. & 13.10.2022). Mynä-Mynä-Maan sisäinen yhteisö muodostui kuitenkin ainakin haastateltaville tärkeäksi, riippumatta siitä oliko heidän oma teoksensa toteutettu yksin tai ryhmässä. Tekijöiden toisilleen tarjoama vertaistuki, valmius auttaa tarvittaessa toisiaan sekä ideoiden vaihtaminen jäivät monilla tekijöillä erityisesti mieleen. Tällaiset kohtaamiset toimivat olennaisena osana yhteisöllisyyden tunteen rakentumisessa, vaikka ihmiset eivät olisivatkaan tulleet pysyviksi tuttaviksi toisilleen. (Haastattelut 6.5., 9.5., 10.5. & 18.5.2022.)

Mynä-Mynä-Maa sisälsi koko projektin ajan erilaisia pienempiä yhteisöjä, jotka olivat pysyviä, jo olemassa olevia. Esimerkiksi perheen tai kollegoiden kesken toteutetut teokset olivat tällaisia pysyvien yhteisöjen tai ryhmien edustajia. Kokonaisuudessaan koko Mynä-Mynä-Maan yhteisö oli hetkellinen, sillä se rakentui sellaisenaan taideprojektin ympärille.

Tämä ei tarkoita, etteikö projekti olisi voinut luoda uusia yhteyksiä ihmisten välille ja etteivätkö projektin tekijät voisi sen päättymisen jälkeenkin kokea yhteisöllisyyden tunnetta keskenään. Yhteisöllisyyden tunteen ja yhteisön muodostumisen perusta oli silti projekti itsessään. Se toi ihmiset toistensa ja yhteisen agendan pariin. Mynä-Mynä-Maassa muodostuneen hetkellisen yhteisön sisäiset, pienemmät yhteisöt saattavat silti jatkaa aktiivisina olemistaan ja kehittymistään vielä projektin jälkeenkin. Joka tapauksessa projektin aikana rakentunut yhteisö muodostui tärkeäksi tekijöilleen, niin tekemisen mielekkyyden kuin taiteellisen lopputuloksenkin kannalta. Tekijöiden keskinäisen vertaistuen lisäksi myös ohjaavilta yhteisötaiteilijoilta saatu kannustus sekä heidän tarjoamansa apu teosten ideoinnissa ja käytännön toteutuksessa vaikuttivat nostattavasti tekijöiden yhteisöllisyyden tunteen kehittymiseen sekä heidän motivaatioonsa työstää teoksiaan. (Haastattelut 6.5. & 9.5.2022.)

Bartsch pohtii yhteisötaiteilijana paljon sitä, kuinka toteuttaa parhaiten omaa rooliaan ohjaavana taiteilijana. Hän halua antaa tekijöiden toteuttaa omaa visiotaan. Lopulta taiteellinen vastuu yhteisötaideteoksesta kokonaisuutena on silti hänellä, jolloin hänellä täytyy olla myös kyky tunnistaa, jos jokin tekijän ehdottama yksittäinen idea ei toimi teoksessa esimerkiksi teknisesti. Tällöin Bartsch ja tekijät pohtivat, kuinka tekijän ajatuksen voisi toteuttaa mahdollisesti muilla tavoin. (PB 10.5.2022.) Mynä-Mynä-Maan tekijöistä ainakin haastateltavat saivat mielestään tehdä teoksista juuri sellaiset kuin halusivat, eikä Bartsch puuttunut niiden tekemiseen yksittäisiä huomioita lukuun ottamatta. Bartschin rooli välittyi tekijöille henkilönä, jolta sai aina kysyä apua sekä mielipidettä taiteellisen toteutuksen suhteen. He työstivät teoksiaan projektin aikana kuitenkin hyvin itsenäisesti haluamallaan tavalla. (Haastattelut 6.5., 9.5., 10.5. & 18.5.2022.)

Yhteisötaiteessa roolit hämärtyvät ja Mynä-Mynä-Maassa palautteenanto sekä vertaistuki ideoinnissa ja teosten taiteellisissa toteutuksissa ovat toimineet vastavuoroisesti, jolloin tekijät sekä Bartsch ovat voineet auttaa toinen toistaan aina tarpeen tullen (PB 10.5.2022).

Taiteilijana hän nauttii yhteisötaiteen vuorovaikutteisuudesta. Mynä-Mynä-Maan kohdalla hän on ollut suunnattoman vaikuttunut tekijöiden sitoutuneisuudesta projektiin, tarmokkuudesta ja kekseliäisyydestä sen toteutuksessa sekä kunnianhimoisista taiteellisista pyrkimyksistä. (PB 10.5.2022.)

6. Paikkasidonnaisuus

Paikkasidonnainen taide tehdään tietoisesti ympäristönsä ehdoilla ja suhteessa siihen. Paikkasidonnainen taide haastaa olemassaolollaan ja toimintaperiaatteillaan taiteen kentän kaupallistumista ja eriarvoisuutta (Kwon 1997, 86). Paikkasidonnainen yhteisötaide kiinnittää huomionsa ei-ammattimaisiin taiteen tekijöihin ja paikallisiin yleisöihin. Miwon Kwonin mukaan paikkasidonnaisen taiteen ”paikkaa” ei määritä ainoastaan sen fyysinen sijainti, vaan paikka tulee nähdä myös sosiaalisena, kulttuurisena ja taloudellisena kehyksenä (Kwon 1997, 88; Kwon 2002, 19). Taiteen tilojen laajentaminen ja taiteen vieminen eri paikkoihin, pois valkoisista kuutioista, on siis fyysisten taiteen paikkojen lisäksi myös kulttuurillisten käsitysten ja taidepuheen laajentamista eri paikkoihin (Kwon 1997, 91). Paikkasidonnaisen taiteen kehittymisen ja sen liikkuvuuden mahdollisuuden myötä herää kysymys sen periaatteista (Kwon 1997, 97). Alkujaan paikkasidonnainen taide astui taiteen kentälle suhtautumalla paikkaan todellisena, nimenomaan sen sijainnin kautta (Kwon 1997, 85). Taiteen kentän kehittymisen myötä myös paikan käsite on tullut murrokseen ja se nähdään monipuolisempänä kuin vain fyysisenä sijaintina (Kwon 1997, 92).

Paikkasidonnaisessa taiteessa korostuvat taiteen kokemisen näkökulmasta kuitenkin ruumiillisen kokemuksen merkitys ja taiteen kokeminen hetkessä, joka muodostuu nimenomaan paikan spesifisyyden ansiosta. Vaikka paikkasidonnainen taide ei kaikilta osin enää vastaisikaan sen alkuperäiseen ajatukseen pysyvyydestä, voidaan silti ajatella, että paikalla on merkittävä rooli teoksen merkitysten kannalta (Kwon 1997, 100). Mynä-Mynä-Maan teoksista osa olisi käytännössä siirrettävissä, mutta paikalla on niin merkittävä rooli suurelle osalle yksittäisistä teoksista, samoin kuin koko yhteisötaideteokselle kokonaisuutena, että niiden siirtäminen muualle kadottaisi olennaisen osan teosten merkityksistä. Mynä-Mynä-Maa tulee kokea kokonaisuutena omassa kontekstissään ja teosten sijoittuminen nimenomaan Mynämäen entiseen palvelukeskukseen toimii teoksia yhteen nivovana, paikallisena paikkana.

Taiteen sijoittaminen niin sanotusti ”oikeisiin” paikkoihin, totuttujen taiteen esittämisen paikkojen sijaan voi olla myös tapa nostaa esiin unohdettuja aiheita (Kwon 2002, 53). Nämä oikeat paikat ovat paikkoja, joilla on alkujaan ollut tai on edelleen jokin muu käyttötarkoitus kuin taidenäyttely. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi terveyskeskukset, koulut ja kaupunkien julkiset ulkotilat, kuten puistot ja torit. Tietty paikka ja sen ainutlaatuisuus voi toimia

merkitysten ja paikallisen identiteetin vahvistajana esimerkiksi yhteisötaiteellisessa projektissa, kuten Mynä-Mynä-Maassa (Kwon 2002, 157). Mynä-Mynä-Maan teosten paikallisten aiheiden suosio kertoo Mynämäen ja maaseudun merkityksellisyydestä tekijöilleen. Yhteisötaideteoksen tilan alkuperäinen käyttötarkoitus, entinen palvelukeskus on myös huomioitu joissain teoksissa. *Kotiseudun kaipuun* kehystetty teksti kertoo, kuinka teoksen tekijöiden isä vietti elämänsä viimeiset ajat Lizeliuskodin asukkaana. Paikalla on todennäköisesti aivan erityinen merkitys heille (kuva 15). Teoksessa *Elisa-mamman huone* entinen potilashuone kohtaa värikkään satumaailman (kuva 57). Vanhan potilassängyn ja yöpöydän ympärille on rakentunut värikäs ja iloinen kokonaisuus, joka sisältää muun muassa katosta ulkonevan sateenkaaren (kuva 58).

Monimuotoisten taiteen tekemisen periaatteiden, käytäntöjen sekä paikallisen merkittävyyden huomioimisen vuoksi yhteisötaiteen esteettiset käsitykset voivat erota esimerkiksi taidemuseoissa esittävästä taiteesta. Kalevalaseuran teoksessa *Kansanestetiikka* puretaan ihmisten ajatuksia estetiikasta jokapäiväisessä elämässä (Knuutila & Piela toim. 2008). Teoksessa puhutaan niin sanottujen tavallisten ihmisten estetiikasta ja kuinka se ei näyttäydy ihmisten arkisessa puheessa taiteen kentälle tyypillisenä taidepuheena. Se ei kuitenkaan tarkoita, etteikö taidepuhetta kuuluisi näissä keskusteluissa. Se ilmenee arkisella tasolla, konkreettisena toimintana. (Sepänmaa 2008, 24–25.)

Arkinen ja käytännönläheinen taidepuhe ja -ajattelu näkyy myös Mynä-Mynä-Maassa. Se on tekijöidensä näköinen teos, joka sisältää paljon tekijöitä koskettavia aiheita, kuten teoksia maanviljelyyn tai vanhusten hoitoon liittyen. Mynä-Mynä-Maa nostaa voimavarakseen sijaintinsa ja tekijöiden mahdollisuuden tarttua paikallisiin aiheisiin asiantuntevasti. Aiheita ei lähestytä vain yleisellä tasolla, vaan usealla teoksella on paikallinen näkökulma ja kosketuspinta aiheisiin liittyen. Esimerkiksi teoksessa *Kotiseudun kaipuu* tekijät ovat kuvailleet Mynämäen maaseutukunnan merkitystä itselleen (kuva 14). Vaikka teos on henkilökohtainen kuvaus tekijöiden suhteesta lapsuuden kotikuntaansa, on se varmasti hyvin samaistuttava monelle muullekin nykyiselle ja entiselle paikkakuntalaiselle tai vastaavanlaiselta pieneltä paikkakunnalta kotoisin olevalle kävijälle. Mynä-Mynä-Maa ei pyri siis niinkään kilpailemaan suurkaupunkeihin sijoittuneen, institutionalisoituneen ja täysin ammattilaisten tekemän taiteen kanssa. Yhteisötaideprojektina Mynä-Mynä-Maan sekä muun paikallisesti merkittävän taiteen tavoitteet koskevat monesti nimenomaan paikallisia

merkityksiä, kuten taiteen tekemisen ja kokemisen tuomista ihmisten pariin (Jussilainen 2019).

6.1. Mynämäki ja Mynä-Mynä-Maa paikkoina

Taiteen ja kulttuurin barometri 2020 todentaa taiteen keskittyvän kaupunkimaisiin kuntiin. Tuona vuonna barometrissa selvitettiin taiteen tekemisen sekä taiteilijoiden asemaa kunnissa. Aineisto tuotettiin kahden kyselyn muodossa, joista toiseen vastasivat taiteilijat ja toiseen kuntien kulttuurista vastaavat toimihenkilöt. (Ruusuvirta et al. 2021, 4.) Taiteen keskittyminen kaupunkiseudulle asettaa pienempien kuntien taide- ja kulttuuritoiminnan lähtökohdat ja kehittymisen mahdollisuudet epätasa-arvoiseen asemaan, kun ne eivät saavuta samanlaista tukea tai rahoitusta, kuin suuremmat kunnat. (Ruusuvirta et al. 2021, 31–33.)

Vaikka Mynämäki on vain noin 8000 asukkaan kunta, kaukana pääkaupunkiseudulta ja suurempiin kuntiin keskittyneestä taiteen kentästä, siellä järjestetään säännöllisesti taiteellista toimintaa. Tällainen taiteellinen toiminta on lisääntynyt Mynämäellä vuosien varrella huomattavasti Saaren kartanon taiteilijaresidenssin myötä, joten yhteisötaideprojektit ovat monille paikallisille jo ennestään tuttuja. Jokainen yhteisötaideprojekti on kuitenkin omanlaisensa, sillä niiden aiheet, toteutustavat ja kokoonpanot vaihtelevat.

Mynä-Mynä-Maa on ollut yhteisötaideprojektina paikallisesti merkittävä erityisesti siitä syystä, että se on vaatinut todellista sitoutumista tekijöiltään. Puolentoista vuoden ajalta useamman sadan tekijän kädenjälki näkyy valmiissa lopputuloksessa, jonka tekijöistä monet ovat paikallisia. Tekijöiden motivaatio ja sitoutuneisuus taiteelliseen työskentelyynsä sekä toiveikkuus Mynä-Mynä-Maan suosioista ennen avajaisia kertovat teoksen paikallisesta merkittävydestä. Tekijät ovat ylpeitä saadessaan esitellä teoksen nimenomaan paikallisena projektina. Monet tekijät ovat osallistuneet Saaren kartanon ja Bartschin aikaisempiin projekteihin ja niiden mielekkyydestä johtuen he ovat halunneet osallistua myös tähän projektiin. (Haastattelut 6.5.2022: VS kysely, kevät 2022.) Tekijät, jotka eivät olleet osallistuneet aikaisemmin paikallisiin taideprojekteihin, kertoivat innostuneensa Mynä-Mynä-Maata työstäessä yhteisötaiteesta ja osallistuvansa mielellään jatkossakin paikallisiin yhteisötaideprojekteihin. (Haastattelut 6.5., 9.5. & 18.5.2022.)

Projektin paikallisesta merkityksestä kertoo myös kävijöiden antama palaute. Sijaintinsa ja paikallisten tekijöiden puolesta teoksissa on luontevampaa käsitellä aiheita, jotka liittyvät vahvemmin maaseutuun kuin kaupunkielämään. Siksi useamman teoksen aiheet koskevat paikallisesti tärkeitä asioita. Esimerkiksi teos *Vista del Virmo* on pienoiskokoinen kuvaus Mynämäestä (kuva 59). Virmo on edelleen käytössä oleva Mynämäen ruotsinkielinen nimi (Wirmo-Seura: Mynämäki-Virmo). Teoksessa esitetyt paikat ja niiden yksityiskohdat avautuvat parhaiten paikallisille, jotka tuntevat alueen ennestään. Tämä ei poista muun kuin paikallisen yleisön mahdollisuutta tulkita ja ymmärtää teoksia paikallisuuden teeman näkökulmasta. Paikalliset aiheet ja kuvaukset vetoavat silti todennäköisesti parhaiten nimenomaan paikalliseen yleisöön, sillä heillä on todennäköisesti henkilökohtaisempi suhde ja samaistumisen mahdollisuus teosten sisältöön.

Kävijöiltä tuleva palaute ei ole aina suoraa, vaan se voi näkyä esimerkiksi paikallisten ihmisten välisenä keskusteluna aiheesta. Tieto Mynä-Mynä-Maasta on levinnyt niin suullisena tietona kuin esimerkiksi sosiaalisen median päivitystenkin välityksellä. Useammat kävijät ovat kertoneet tullessa vierailemaan Mynä-Mynä-Maassa esimerkiksi ystävänsä tai naapurinsa innoittamana. Paikallisesta merkittävydestä kertoo myös paikallisten kävijöiden suhtautuminen Mynä-Mynä-Maahan. Osa kävijöistä on puhunut ”meidän Mynä-Mynä-Maasta”, vaikka he eivät olisikaan olleet mukana tekemässä projektia. (Haastattelut 23.9.2022.) Paikalliset ovat omaksuneet Mynä-Mynä-Maan omakseen. Se voidaan mieltää paikalliseksi ylpeyden aiheeksi, johon kaikilla paikallisilla on oikeus. Tämä kertoo siitä, että Mynä-Mynä-Maa on toteuttanut yhteisötaiteen saavutettavuuden tavoitteen ja että se on noussut paikallisesti merkittäväksi niin tekijöidensä kuin yleisöidensäkin keskuudessa.

Paikallisuuden merkityksien lisäksi Mynä-Mynä-Maan paikkasidonaisuus ilmenee paikan käsitteen merkityksissä. Entiseen palvelukeskukseen ja nykyiseen purkutaloon toteutettu yhteisötaideteos keskustelee jatkuvasti ympäristönsä kanssa. Rakennus määrittelee Mynä-Mynä-Maan ehdot, tavat ja muodon, jolla se on voitu toteuttaa. Suurin osa Mynä-Mynä-Maan teoksista ei ole siirrettävissä sellaisinaan muuhun tilaan, vaan ne on toteutettu juuri kyseiseen tilaan osaksi sitä. Yksi Mynä-Mynä-Maan teoksista, *Sielunsuojeluaue* keskustelee ympäristönsä kanssa erityisen kiinnostavalla tavalla. *Sielunsuojeluaue* on maisemankuvaus, jossa yhdistyvät rakennuksen ulkopuolinen sekä teokseen toteutettu maisema (kuvat 60–62). Luonto on tärkeä osa teoksen tekijän elämää ja sillä on häneen rauhoittava vaikutus. Teoksen

nimi viittaakin luonnon parantavaan ja sielua suojelemaan voimaan. (VS muistiinpanot 16.12.2022.)

Sielunsuojelualue jakaa tilansa muiden teosten kanssa, sillä se sijaitsee Mynä-Mynä-Maan aulassa, käytävien risteyksessä. Sen kautta kuljetaan useamman kerran vierailun aikana, eikä se ole monen muun teoksen tavoin oven takana omassa huoneessaan. Teoksen sijainti rakennuksen risteyskohdassa, aula-alueen pienemmässä osiossa, tuntuu tilassa liikkumisen lisäksi myös siihen kohdistuvassa valossa. Teoksen taustalla sijaitseva ikkuna sekä ikkunallinen ovi, joka johtaa rakennuksen ulkopuolella olevalle terassille, asettuu tilassa hyvin monumentaaliseksi paikalle. Se on aulan nurkassa ja siihen voidaan nähdä useammasta suunnasta. Parhaimman maiseman voi kuitenkin nähdä erään käytävän suunnasta, joka on suorassa suhteessa ikkunoihin. Näkymän voi kokea jopa kaukaa käytävän toisesta päästä, mikä erottaa sen monista muista teoksista ja niiden kokemisen mahdollisuuksista.

Sielunsuojelualue voi tarkkailla useammasta suunnasta, joista kaikista se näyttyy hieman erilaisena. Suoraan ikkunaa ja terassin ovea vasten asettuvalta käytävältä katsottuna teos mukautuu ulkoa näkyvän maiseman horisonttiin. Tämä oli tekijän alkuperäinen pyrkimys, sillä hänen tarkoituksenaan oli poistaa luonnon ja rakennuksen välistä rajaa. Teoksen muoto ja tilaan asettuminen valikoitui siis nimenomaan ympäristön ja ulkoa välittyvän maiseman ehdoilla. (VS muistiinpanot 16.12.2022.) Toisesta suunnasta, kuten teoksen sivuviistoon asettuvasta, näyttelytilan suuremmasta aulasta katsottuna teoksessa korostuvat puolestaan sen sisäinen syvyys ja leveys tilassa. Lisäksi teoksen läheisyydessä sijaitseva leveä seinäpeili antaa kävijälle mahdollisuuden asettua itse teoksen maisemaan. Vaikka sisätilaan asettuvan teoksen ja ulkotilan välinen yhteys on tarkkaan harkittu, toisista suunnista katsottuina syntyvät illuusiot teoksen jatkumisesta erityisesti syvyys suunnassa tulivat jokseenkin yllätyksenä tekijälle, tosin hyvin mieluisena sellaisena. (VS muistiinpanot 16.12.2022.)

Erityisen *Sielunsuojelualueen* taustalla olevien ikkunoiden maisemasta tekee se, että vuodenaikojen vaihtelun ja sen myötä tapahtuvien luonnonkasvien, valon ja sääolosuhteiden muutosten lisäksi ikkunoita ulkopuolelta koristavat istutetut kasviköynnökset muuttuvat vuodenaikojen mukaan. Näiden muutosten huomioiminen oli tarkoituksenmukaista koko prosessin ajan ja tekijä halusikin lisätä teokseen orgaanisia elementtejä, mistä johtuen mukaan valikoitui ikkunaa koristavat kasviköynnökset. Niiden lisäämiselle teokseen oli myös hyvin

käytännönläheinen syy. Luonnonsuojelu on tekijälle erityisen lähellä sydäntä ja hän on halunnut teoksellaan nostaa esiin konkreettisen ja helpon tavan, jolla ihmiset voisivat suojella lintuja. Kasviköynnöksiä varten ikkunan eteen asennetut langat estävät tehokkaasti lintujen törmäämisen ikkunaan, sillä ne muodostavat lasin eteen kolmiulotteisen esteen. (VS muistiinpanot 16.12.2022.)

Joulukuussa 2021 Mynä-Mynä-Maan ollessa vielä keskeneräinen *Sielunsuojelualueen* kasviköynnökset olivat vielä istuttamatta (kuva 60). Avajaisissa toukokuussa 2022 kasvillisuus ei puolestaan ollut päässyt vielä täyteen kukoistukseensa. Heinäkuussa 2022 köynnöskasvit hehkuivat vehreinä ja niiden kellertävän oranssit kukat loistivat auringonvalossa, tuoden samalla ikkunaa ympäröivään *Sielunsuojelualueeseen* aivan uudenlaista eloa (kuva 61). Saman vuoden lokakuussa ikkunasta kajasti syksyn harmaus, kasviköynnösten kukat olivat kuihtuneet ja kasvien vehreys vaihtunut syksyisiin ruskan sävyihin (kuva 62). Tämä osoittaa sen, kuinka Mynä-Mynä-Maa toimii yhteistyössä fyysisen ympäristönsä kanssa ja osittain myös sen ehdoilla. Vaikka vuoropuhelu luonnon ja *Sielunsuojelualueen* välillä onkin harkittua, ei tekijä voinut varautua prosessia työstäessään aivan kaikkiin ympäristön muutoksiin ja teoksen tapaan reagoida niihin. Teos osasi yllättää tekijänsä vielä avajaispäivänäkin, kun hän näki ensimmäisen kerran päivän vaihtuvan iltaan. Auringonvalo siirtyi pitkin teoksen pintoja muuttaen sen tunnelmaa ja korostaen sen sulautumista ympäröivään luontoon. (VS muistiinpanot 16.12.2022.) Ympäröivän maiseman muutokset voivat vaikuttaa tiettyjen teosten tunnelmaan tarkoituksenmukaisesti tai yllättäen, luonnon omilla ehdoilla. Näin tapahtuu *Sielunsuojelualueen* tapauksessa. Aurinkoisena kesäpäivänä teos esiintyy ilakoivana ja elämää pursuavana. Harmaana syyspäivänä teoksen tunnelma on haikea ja melankolinen, edustaen syksyistä sielunmaisemaa.

Mynä-Mynä-Maan sijoittuminen maaseudulle tekee siitä saavutettavan paikallisille sekä mahdollisesti myös muilta pieniltä paikkakunnilta tuleville ihmisille. Jos taidemuseot ja -galleriat tuntuvat lähtökohtaisesti vierailta, saattaa Mynä-Mynä-Maa tuntua niihin nähden helposti lähestyttävältä. Se sijaitsee fyysisesti lähellä paikallisia asukkaita, jolloin sinne on konkreettisesti helpompi ja myös edullisempi mennä kaukaisempiin, suurten kaupunkien taidekohteisiin verrattuna. Lisäksi Saaren kartanon yhteisötaiteelliset projektit ovat saattaneet olla monelle kävijälle ennestään tuttuja ja ne ovat tehneet vaikutuksen aikaisempina vuosina, jolloin kynnys vierailta myös Mynä-Mynä-Maassa on laskenut. Asukaslukuun nähden pienemmällä paikkakunnalla tieto tällaisen projektin olemassaolosta saavuttaa oletettavasti

suuremman yleisön, verrattuna suurempiin kaupunkeihin ja niiden mahdollisiin yleisöihin. Tällä tarkoitan sitä, että Mynä-Mynä-Maan ollessa yhteisöllinen, pääosin paikallisten ihmisten toteuttama yhteisötaideteos, kiirii sana siitä myös todennäköisesti paikallisten keskuudessa. Tällainen toiminta tekee teoksesta lähtökohtaisesti saavutettavan, sillä useampi paikkakuntalainen tuntee tai tietää jonkun projektissa mukana olleen henkilön tai vähintäänkin jonkun jo siellä vierailleen.

6.2. Projektin valmistuminen

Mynä-Mynä-Maan kokonaiskestoksi tuli lopulta puolitoista vuotta ja lopputulos oli kaukana alkuperäisestä ideasta tehdä esittävää taidetta pienemmässä mittakaavassa. Lopulta yleisön nähtäville saatiin kokonainen oma maailmansa, jossa riittää nähtävää ja koettavaa. Haastateltavien saaman palautteen perusteella nimenomaan tuo yhteisötaideteoksen monipuolisuus ja runsaus tulivat kävijöille yllätyksenä. Kritiikkiä ei juuri kukaan haastateltavista ollut suoranaisesti kuullut. Ainoa asia, jota oli kommentoitu kriittisesti, oli sisäilma, mutta se ei liittynyt taiteellisen toteutukseen (haastattelut 23.9.2022). Siitä oli tarkkaan informoitu ja tämä oli myös oletettava asiantila tällaisessa projektissa, joka on toteutettu nimenomaan sisäilmaongelmien vuoksi purkutuomion saaneeseen rakennukseen. Se, kuinka kukakin tilassa olemisen kestää, on vaihdellut hyvin paljon ihmisten välillä. Monet tekijät eivät ole kokeneet sisäilman suhteen mitään ongelmia, vaikka olivatkin viettäneet tilassa hyvinkin pitkiä aikoja. (Haastattelut 23.9.2022.)

Sisältönsä puolesta Mynä-Mynä-Maassa on saattanut viettää aikaa useamman tunnin ja silti on voinut jäädä tunne, ettei ole kokenut aivan kaikkea. Moni kävijä palasikin Mynä-Mynä-Maahan uudelleen sekä otti näkemänsä jälkeen mukaan läheisiään ihastelemaan kokonaisuutta. Yhdelle tekijälle jäi erityisesti mieleen se, kuinka eräs alle kouluikäinen lapsi oli käynyt perheenjäsentensä kanssa vierailemassa Mynä-Mynä-Maassa kuusitoista kertaa kesän aikana. Yhteisötaideteoksen merkitys kasvoi lapselle selvästi tärkeäksi, kun hän joka kerta palasi paikalle yhtä innoissaan, täytti lapsille tarkoitetun Mynä-Mynä-Maabin gotehtävän sekä viestitti muutenkin siitä, kuinka paljon hän piti Mynä-Mynä-Maasta. Yhteisötaideteos onkin erityisen viihdyttävä lapsille ja kutsuu leikkimään niin lapset kuin aikuisetkin. (VS muistiinpanot 28.10.2022.)

Päällimmäinen tunne Mynä-Mynä-Maan avajaisista toukokuun lopulta oli kaikilla haastateltavilla positiivinen ja helpottunut (haastattelut 13.9., 23.9., 27.9. & 13.10.2022). Selvästi voimakkaimpana tunteena kaikilla oli ilo siitä, että projekti oli saatu valmiiksi ja siitä oli syntynyt eheä kokonaisuus, josta oli helppo olla ylpeä. Lisäksi se, että projekti ja ajoittain loputtomalta tuntunut työmäärä oli saatu päätökseensä, tuntui erityisen huojentavalta. Ylpeys koko ryhmästä ja kaikista, jotka olivat tavalla tai toisella osallistuneet projektin valmiiksi saattamiseen, oli haastateltavia yhdistävä tunne. Myös ylpeys omasta taiteellisesta tekemisestä valmista kokonaisuutta katsottaessa kasvoi. Nimenomaan tunne siitä, että oli tehty taidetta, vahvistui viimeistään tuolloin, vaikka kokemus omasta taiteilijuudesta ei olisi edelleenkään ollut aukoton. (Haastattelut 23.9.2022.)

Koko projektin aikana mieleenpainuvimpia muistoja Mynä-Mynä-Maan tekijöille olivat suuremmat ja pienemmät kohtaamiset niin muiden tekijöiden kuin kävijöidenkin kanssa (haastattelut 13.9., 23.9., 27.9. & 13.10.2022). Näitä kohtaamisia saattoivat olla jotkin aivan pienet hetket tai muiden mielenkiinto heidän omaa taiteellista tekemistänsä kohtaan, tuntemattomilta saatu vilpittömän apu tai mieleinen palaute omasta kädenjäljestä. Ahkerointi oman pienemmän ryhmän kanssa, taiteellinen luova tekeminen sekä onnistumisen tunteet oman teoksen käytännön toteutuksissa tulevat myös mainituiksi mieleenpainuvimpina muistoina.

Tyytyväisyys avajaisten ohjelmanumeroihin, tarjoiluihin sekä yleiseen toteutukseen tuli haastatteluissa selvästi ilmi (haastattelut 13.9., 27.9. & 13.10.2022). Mynä-Mynä-Maan avajaisten juhlallisuudet olivat järjestäjien tapa osoittaa kiitostaan kaikille projektiin osallistuneille tekijöille ja juhlistaa projektin valmistumista. Avajaisista vastasi projektissa taiteilijan lisäksi myös tuottajan roolissa toiminut Näytkki. Kuvataiteen maailmasta tutut taidenäyttelyn avajaisten juhlapuheet ja alkumaljat saivat rinnalleen myös Mynä-Mynä-Maan peräänkuuluttamaa leikkisyyttä, kun avajaisviikonlopun ohjelmanumero sisälsi niin sirkusesityksiä kuin maskotin vauhdikkaan sisääntulon kutsuen kävijät tutustumaan yhteisötaideteokseen. Yhteen kokoontumisen ilo ja vapautunut tunnelma kantoivat läpi avajaisten, mikä sopi juuri Mynä-Mynä-Maan luonteeseen. (VS muistiinpanot 20.5.2022.)

Teoskokonaisuuden taiteellinen taso yllätti monet kävijät ja enakkoluuloisestikin sisään astuneet henkilöt lähtivät Mynä-Mynä-Maasta hymy huulilla, kaiken monipuolisen ja rönsyilevän sisällön lisäksi teosten laadukkuudesta yllättyneinä. Mynä-Mynä-Maan pyrkimys,

olla mahdollisimman helposti lähestyttävää taidetta mahdollisimman monelle, toteutui. Tämä havainnollistui erilaisissa kohtaamisissa teosten äärellä. Eräskin haastateltava kertoi, kuinka vierailu ja teoksien yhdessä tutkiskelu olivat herättäneet hänen läheistensä välillä keskustelua taiteesta ja muistakin aiheista, mitä ei muutoin olisi välttämättä tapahtunut (haastattelut 9.5.2022). Mynä-Mynä-Maa toimi siis keskustelun avaajana ihmisille, jotka eivät ehkä muutoin kokeneet taidetta kovin helposti lähestyttäväksi tai ymmärrettäväksi. Toisille mieleen jäivät taas ne kävijät, joita he eivät ensimmäiseksi olisi odottaneet vierailulle esimerkiksi ammattinsa tai vapaa-ajan mielenkiinnonkohteidensa puolesta. Mynä-Mynä-Maa veti puoleensa kaikenlaisia vierailijoita ja teki moneen vaikutuksen. (VS muistiinpanot 28.10.2022). Näin se osoitti kävijöidensä ja tekijöidensä ennakkoluuloja vääriksi, ja sieltä löytyi ainakin jonkinlaista tarttumispintaa useille kävijöille.

Pitkän taiteellisen projektin valmistumisen jälkeen alkoivat Mynä-Mynä-Maan valvontavuorot, sillä paikalle tarvittiin aina valvojia aukioloaikojen ajaksi. Tekijät osallistuivat valvontavuoroihin talkoovoimin, ennakkoon sovittuina ajankohtina. Osa valitsi omat vuoronsa heti kesän alkuun, jotta heidän velvollisuutensa projektin suhteen tulisi hoidettua kesän alussa. Muutama huone vaati myös läpi kesän säännöllistä vierailua paikan päällä, sillä teokset sisälsivät eläviä kasveja, joita tuli kastella viikoittain (haastattelut 23.9.2022). Osa tekijöistä viihtyi taas Mynä-Mynä-Maassa niin hyvin, että he palasivat sinne vain yksinkertaisesti viettämään aikaa. Mynä-Mynä-Maasta oli puolentoista vuoden aikana muodostunut yhteinen kohtaamispaikka, johon tuntui luontevalta palata myös varsinaisen taiteellisen tekemisen jälkeen. Moni koki osittain haikeutta siitä, ettei projektin aikana tutuiksi tulleet ihmisiä näkisikään välttämättä enää. Mynä-Mynä-Maalla oli tekijöiden oman taiteellisen tekemisen kannalta kuitenkin innostava ja eteenpäin puskeva vaikutus. Useampi oli innostunut palaamaan vanhoihin luovuutta vaativiin ajanvietteisiinsä, joku oli jopa saanut ammatillista intoa luovan työnsä saralla ja päättänyt haastaa itseään uusilla tavoilla. (Haastattelut 13.9., 23.9. & 27.9.2022.)

Mynä-Mynä-Maa avautui yleisön nähtäväksi avajaisviikonloppuna 20. toukokuuta 2022 ja oli siitä eteenpäin avoinna läpi kesän, sekä vielä yhdeksän päivää peräkkäin koulujen syyslomaviikolla 15.–23.10.2022. Tuona aikana Mynä-Mynä-Maa saavutti yli 10 000 kävijän määrän. Kesän ajan pääosin vain viikonloppuisin avoinna olemisesta, pienen paikkakunnan asukasmäärästä ja syrjäisestä sijainnistaan huolimatta Mynä-Mynä-Maa saavutti suuren kävijämäärän, johon kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä. Monet olivat yllättyneitä

suosiosta, eivätkä osanneet edes haaveilla moisesta määrästä kävijöitä. (Haastattelut 13.9., 23.9., 27.9. & 13.10.2022.)

Mynä-Mynä-Maa saavutti suosionsa viimeistään kesän lopulla, kun sosiaalinen media näytti voimansa ja sana tästä taidekohteesta kiiri. Kesän viimeisinä viikkoina kävijöitä saattoi olla 1000 henkilöä päivää kohden, jolloin talo oli niin tupaten täynnä, että yhtenä päivänä ovet jouduttiin sulkemaan hetkellisesti uusilta kävijöiltä. Mynä-Mynä-Maan tulevaisuudesta ei ole kovin tarkkaa tietoa rakennuksen purkumääräyksen vuoksi, mutta purkua on kaavailtu vuodelle 2024. Todennäköisesti Mynä-Mynä-Maa avaa ovensa yleisölle vielä myös vuoden 2023 puolella. (PB 12.10.2022.)

Mynä-Mynä-Maan kävijäkokemus muuttuu läpi ajan, kun alussa kukoistaneet luonnon materiaalit kuihtuvat, hajumaailma muuttuu ja materiaalit voivat hapertua. Aikaa avajaisista ja taiteellisesta tekemisestä kuluu ja paikasta tulee kävijöilleen tutumpi, heidän vieraillessaan siellä useamman kerran. Vielä tällä hetkellä kävijöille on siis olemassa fyysinen palaamisen mahdollisuus Mynä-Mynä-Maahan, mutta rakennuksen purkamisen jälkeen se mahdollisuus poistuu konkreettisesti lopullisesti. Toki projektin tunnelmiin ja teoksiin voi aina palata kuvien ja videoiden kautta virtuaalisesti. Ne eivät kuitenkaan korvaa paikan päällä muodostunutta kävijäkokemusta, eikä tämä ole tarkoituskaan, sillä yhteisötaideteosta ei ole tehty ikuisiksi.

7. Johtopäätökset

Mynä-Mynä-Maa on yhteisötaideteos, jota on ollut toteuttamassa yli 250 henkilöä. Teoksen tekijät ovat olleet pääosin paikallisia, Mynämäellä tai sen lähikunnissa asuvia ihmisiä. Mynä-Mynä-Maa on ammattitaiteilijoiden johdolla, mutta osallistujamääränsä puolesta suurimmaksi osaksi ei-ammattilaisten toteuttama taideteos. Yhteisötaiteellisena teoksena projekti haastaa käsityksiä taiteesta ja taiteilijuudesta, pyrkimyksenään olla mahdollisimman helposti lähestyttävä yleisöilleen. Mynä-Mynä-Maa on toteuttanut puolentoista vuoden mittaisen prosessinsa aikana yhteisötaiteellisia periaatteita, sillä siinä toteutuvat kokemus yhteisöstä ja yhteisöllisyydestä sekä niiden merkityksestä taiteen tekemisen ja tekijyyden kokemukselle. Mynä-Mynä-Maa on tavoittanut myös yhteisötaiteen pyrkimyksen saavutettavuudesta ja taiteen tuomisesta ihmisten pariin luontevasti.

Mynä-Mynä-Maan aikana osallisuus ja tekijyys ovat muodostuneet tekijöille taiteilijuutta tärkeämmäksi, vaikka he kokevatkin tekevänsä taidetta. Tekijöiden ja ohjaavien yhteisötaiteilijoiden toinen toisilleen antama vertaistuki ilmenee käytännön neuvojen ja tuen muodossa. Myös muiden tekijöiden taiteellisen työskentelyn sekä koko projektin kehittymisen seuraaminen on vahvistanut heidän omaa kokemustaan tekijyydestä. Mynä-Mynä-Maan tekijöiden kokemus tekijyydestä on päässyt kehittymään pidemmälle useisiin muihin yhteisötaideprojekteihin verrattuna. Pitkän keston ja mittavan kokonsa ansiosta Mynä-Mynä-Maa on tarjonnut tekijöilleen laajat mahdollisuudet toteuttaa taiteellisia visioitaan. Ehtona vahvan tekijyyden kokemuksen muodostumiselle onkin mahdollisuus toimia aktiivisessa roolissa ja tasapuolisena toimijana projektissa. Myös tämä on toteutunut Mynä-Mynä-Maassa.

Tekijät esiintyvät Mynä-Mynä-Maassa omilla nimillään ja he ovat toteuttaneet teoksensa pääosin pienissä ryhmissä tai yksinään. Yhteisötaiteen vakiintuneista käytännöistä hieman poikkeavasti omalla nimellä esiintyminen on mahdollistanut taiteellisten pyrkimysten toteuttamisen erityisellä tavalla, sillä osallistujien rooli itsenäisinä tekijöinä on nostettu hankkeessa esiin. Vaikka tekijöiden omien teoksien työstäminen tapahtui projektin aikana pääosin pienemmissä ryhmissä tai yksin, syntyi heille silti kokemus yhteisöllisyydestä koko projektin tekijöiden kesken. On myös olennaista tunnistaa Mynä-Mynä-Maan erilaiset tekijyydet. Suurelle osalle tekijöistä taiteellinen työskentely on näyttäytynyt nimenomaan

yhdessä tekemisenä ja pidemmän ajan sitoutumisena projektiin. Joillekuille projektiin osallistuminen oli puolestaan lyhytaikaista ja heidän kokemuksensa tekijyydestä erosi mahdollisesti pidempiaikaisesti projektiin osallistuneiden tekijöiden kokemuksista. Nämä huomiot kuitenkin havainnollistavat Mynä-Mynä-Maan muodostamat erityiset lähtökohdat tekijöilleen heidän taiteellisessa työskentelyssä. Yhteisöllisyyden merkitys ja yhteisöön kuulumisen tunne ovat läsnä tekijöiden kokemuksissa ja toimivat tärkeänä osana motivaation ja innostuksen säilyttämisessä taiteellista työskentelyä kohtaan.

Mynä-Mynä-Maa sisälsi siis erilaisia yhteisöjä, joista osa oli pysyvämpiä, osa tilanteisia. Kokonaisuutena Mynä-Mynä-Maan yhteisö oli sellaisenaan hetkellinen, sillä sen muodostumisen edellytyksenä oli yhteinen päämäärä yhteisötaideteoksen suhteen. Ohjaavien yhteisötaiteilijoiden merkitys muodostui olennaiseksi tekijöiden yhteisöllisyyden tunteen kannalta. Yhteisöllisyys ilmeni projektin muodostaman yhteisön välisenä toimintana, jota yhdisti yhteinen taiteellinen tavoite saada teoskokonaisuus valmiiksi. Tuo suurempi yhteisö sisälsi myös pienempiä ryhmiä tai yksittäisiä henkilöitä, jotka toimivat suuremman yhteisön sisällä omina yksiköinä keskittyen pääasiassa omien teostensa työstämiseen. Nimitän tätä yhteisötaideprojektin sisällä tapahtuvaa oman teoksen työstämistä yksin yhdessä tehdyksi taiteeksi.

Yhteisötaiteelle tyypillisesti, Mynä-Mynä-Maassa prosessin merkitys nousee erityiseen arvoon. Prosessi sisälsi erilaisia vaiheita, joista kaikkiin itse tekijät eivät ole voineet välttämättä vaikuttaa. Tekijät toimivat toistensa lisäksi yhteistekijyydessä myös ei-inhimillisten toimijoiden, kuten kasvillisuuden kanssa. Purkutaloon toteutettu projekti osoittaakin hetkellisyytensä materiaalisten muutosten, kuten teosten haurastumisen, sotkeentumisen tai niiden hajumaailman muutosten avulla.

Mynä-Mynä-Maan teosten aiheet vaihtelevat suuresti, mutta tietyt aiheet, kuten luonto, toistuvat teoksissa useasti. Teoksista on löydettävissä myös paikallisesti merkittäviä aiheita. Paikallisuuden merkitys ilmenee erityisesti teosten suhteessa tekijöihinsä ja niiden kohtaamisissa kävijöiden kanssa. Tekijöiden kyky esittää paikallisia aiheita asiantuntevasti lisää teoksien vaikuttavuutta. Mynä-Mynä-Maa ei pyrikään kilpailemaan suuriin kaupunkeihin painottuneen taiteen kentän kanssa, vaan tavoittelee enemmän paikallisia yleisöjä. Ilahtunut vastaanotto ja suosio kertovat Mynä-Mynä-Maan taiteellisesta tasokkuudesta mutta myös sen paikallisesta vaikuttavuudesta. Tekijöiden sitoutuneisuus

Mynä-Mynä-Maan toteuttamiseen aivan sen viimeisille metreille asti osoittaa teoksen merkityksellisyyden tekijöilleen.

Yhteisötaidetta toteutetaan lähinnä projektiluontoisesti, jolloin jokaisen projektin prosessi on omanlaisensa ja taiteellisen lopputuloksen kannalta huomionarvoinen. Yhteisötaideteoksena Mynä-Mynä-Maa kyseenalaistaa hetkellisyydellään ja katoavaisuudellaan ajatuksia tarpeesta säilyttää tai arkistoida erityisesti kuvataidetta sekä kutsuu kävijänsä kokemaan teoksen tunnun paikan päälle. Mynä-Mynä-Maan ainutlaatuisuus piilee sen keskenään erilaisissa tekijöissä ja heidän yhteistyössään sekä mahdollisuudessa toteuttaa omia taiteellisia pyrkimyksiään sekä teoksen sijoittumisessa juuri paikalliseen entiseen palvelukeskukseen. Yhteisötaide toimii ilmiönä taidetta edistävänä, sillä se haastaa totuttuja käsityksiä taiteesta ja taiteilijuudesta sekä siitä kenen ehdoilla taidetta tehdään. Se, onko yhteisötaiteella kyky toimia laajemmin 1900-luvun lopun osallistavan taiteen tavoin taiteen kentän uudistajana, jää nähtäväksi. Yhteisötaiteellisen työskentelyn jatkuvasti lisääntyessä yhteisötaiteen tulevaisuus näyttää kuitenkin valoisalta.

Lähdeluettelo

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Veera Saukkosen tutkimusaineisto (VS), Turku

Pro gradu -tutkielman kokoelma

Pia Bartschin haastattelut (PB 10.5.2022, 17.5.2022 & 12.10.2022)

Meri-Maija Näykin haastattelu (MMN 6.5.2022)

Tekijöiden haastattelut (Haastattelut 6.5.2022, 9.5.2022, 10.5.2022, 18.5.2022, 13.9.2022, 23.9.2022, 27.9.2022 & 13.10.2022)

Veera Saukkosen teettämä kysely (VS kysely, kevät 2022)

Veera Saukkosen omat muistiinpanot (VS muistiinpanot 16.12.2021, 20.5.2022, 30.7.2022, 28.10.2022, 16.12.2022, 19.12.2022 & 27.12.2022)

PAINETUT LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Bartsch, Pia, Kaitavuori, Kaija, Murphy, Ailbhe & Nurminen, Hanna toim. 2016.

Yhteisötaiteen värikartta. Kohtaamisia ja arjen taikaa. Helsinki: Maahenki.

Bishop, Claire 2006. "The Social Turn. Collaboration and Its Discontents". *Artforum* 44:6 (February 2006). <https://www.artforum.com/print/200602/the-social-turn-collaboration-and-its-discontents-10274> (13.12.2022).

Crehan, Kate 2011. *Community Art. An Anthropological Perspective.* New York: Berg.

Geertz, Clifford 1973. *The Interpretation of Cultures.* New York: Basic Books.

Haapalainen, Riikka 2018. *Utopioiden arkipäivää. Osallistumisen ja muutoksen paikkoja nykytaiteessa 1980–2011.* Helsinki: Helsingin yliopisto.

Hiltunen, Mirja 2009. *Yhteisöllinen taidekasvatus. Performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä.* Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Hirvi, Maria & Stewen, Riikka 2007. ”Missä taide tapahtuu?”. *Nykytaidetta etsimässä. Neljä keskustelua Kiasmassa*. Toim. Riikka Stewen, Riikka Haapalainen & Kaija Kaitavuori. Kiasman kysymysmerkkisarja 8. Helsinki: Like, 50–83.

Houni, Pia, Turpeinen, Isto & Vuolasto, Johanna 2020. *Taidetta! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja*. Helsinki: Taiteen edistämiskeskus (TAIKE).

Its, R. F. 1987. *Johdatus etnografiaan*. Käänt. & toim. Kaija Heikkinen, Pirjo Saariniemi & Pertti Anttonen. Suomen Antropologisen Seuran monisteita 8. Helsinki: Suomen Antropologinen Seura.

Jussilainen, Anna 2019. ”Yhteisötaide. Historiaa, määrittelyä ja käytäntöjä”. *Yhteisö ja taide. Teemoja ja näkökulmia 2000-luvun taiteilijan laajentuneeseen toimintakenttään*. Toim. Kirsi Monni & Kirsi Törmi. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 72. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. <https://taju.uniarts.fi/handle/10024/7147> (14.11.2022).

Kaitavuori, Kaija 2018. *The Participator in Contemporary Art. Art and Social Relationships*. London: I.B. Tauris.

Kaitavuori, Kaija 2021. ”Sopimisen etiikasta. Osallistavan taiteen haasteet taiteen tuottamisen ja esittämisen käytännöille”. *Yhteisötaiteen etiikka. Tilaa toiselle, arvoa arvaamattomalle*. Toim. Lea Kantonen & Sari Karttunen. Helsinki: Taideyliopiston Avoin kampus ja Taideyliopiston CERADA, 351–369.

Kantonen, Lea 2005. *Telтта. Kohtaamisia nuorten taidetyöpajoissa*. Helsinki: Like.

Kantonen, Lea toim. 2010. *Ankaraa ja myötätuntoista kuuntelua. Keskustelevaa kirjoitusta paikkasidonnaisesta taiteesta*. Helsinki: Kuvataideakatemia.

Kantonen, Lea 2010. ”Kysymyksiä osallistavan taideprojektin analyysin tai kritiikin laatijalle”. *Ankaraa ja myötätuntoista kuuntelua. Keskustelevaa kirjoitusta paikkasidonnaisesta taiteesta*. Toim. Lea Kantonen. Helsinki: Kuvataideakatemia, 229–231.

Kantonen, Lea & Karttunen, Sari 2021. ”Yhteisötaiteen etiikka. Kirjoituksia vastuusta, vallasta ja vapaudesta”. *Yhteisötaiteen etiikka. Tilaa toiselle, arvoa arvaamattomalle*. Toim.

Lea Kantonen & Sari Karttunen. Helsinki: Taideyliopiston Avoin kampus ja Taideyliopiston CERADA, 9–40.

Karttunen, Sari 2017. ”Laajentuva taiteilijuus. Yhteisötaiteilijoiden toiminta ja identiteetti hybridisaatio-käsitteen valossa”. *Tahiti* 7:1. <https://tahiti.journal.fi/article/view/85656> (16.10.2022).

Karttunen, Sari 2002. *Taiteilijan määrittely. Refleksiivisyyden esteitä ja edellytyksiä taidepoliittisessa tutkimuksessa*. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Kester, Grant H. 2004. *Conversation Pieces. Community + Communication in Modern Art*. Berkeley: University of California Press.

Knuuttila, Seppo & Piela, Ulla toim. 2008. *Kansanestetiikka*. Kalevalaseuran vuosikirja 87. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kontturi, Katve-Kaisa 2012. *Following the Flows of Process. A New Materialist Account of Contemporary Art*. Turku: University of Turku.

Kontturi, Katve-Kaisa 2013. ”Molekulaarinen taidehistoria. Kolme teesiä”. *Toisin sanoin. Taiteentutkimusta representaation jälkeen*. Toim. Ilona Hongisto & Kaisa Kurikka. Turku: Eetos, 235–260.

Krauss, Rosalind E. 1979. “Sculpture in the Expanded Field”. *October* 8 (Spring 1979), 30–44. <https://doi.org/10.2307/778224> (24.11.2022).

Krauss, Rosalind E. 1985. *The Originality of the Avant-Garde and Other Modernist Myths*. Cambridge, MA: MIT Press.

Kwon, Miwon 1997. “One Place after Another. Notes on Site Specificity”. *October* 80 (Spring 1997), 85–110. <https://doi.org/10.2307/778809> (18.11.2022).

Kwon, Miwon 2002. *One Place after Another. Site-Specific Art and Locational Identity*. Cambridge, MA: MIT Press.

Lappalainen, Sirpa 2007. ”Johdanto. Mikä ihmeen etnografia?”. *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Toim. Sirpa Lappalainen, Pirkko Hynninen, Tarja Kankkunen, Elina Lahelma & Tarja Tolonen. Tampere: Vastapaino, 9–14.

Lecklin, Johanna 2018. *Esitettyä aitoutta. Osallistavasta taiteesta ja sen etiikasta*. Helsinki: Taideyliopiston Kuvataideakatemia.

Lovatt, Anna 2011. “Rosalind Krauss’s ‘The Originality of the Avant-Garde and Other Modernist Myths,’ 1985”. *The Burlington Magazine* 153:1302 (September 2011), 601–604. <https://www.jstor.org/stable/i23055356> (15.11.2022).

Monni, Kirsi & Törmi, Kirsi toim. 2019. *Yhteisö ja taide. Teemoja ja näkökulmia 2000-luvun taiteilijan laajentuneeseen toimintakenttään*. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 72. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. <https://disco.teak.fi/yhteiso-ja-taide/> (14.10.2022).

Monni, Kirsi & Törmi, Kirsi 2019. ”Taide ja taiteilija moniammatillisissa työyhteisöissä ja luottamussuhteissa”. *Yhteisö ja taide. Teemoja ja näkökulmia 2000-luvun taiteilijan laajentuneeseen toimintakenttään*. Toim. Kirsi Monni & Kirsi Törmi. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 72. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. <https://disco.teak.fi/yhteiso-ja-taide/taide-ja-taiteilija-moniammatillisissa-tyoyhteisoissa-ja-luottamussuhteissa/> (14.10.2022).

Rantala, Nina 2011. *Kadonnutta maisemaa etsimässä. Nina Rantalan yhteisötaideprojekti – Remembrance of landscapes past. A community art project by Nina Rantala*. Mynämäki: Saaren kartano.

Ruusuvirta, Minna, Lahtinen, Emmi, Rensujeff, Kaija & Kurlin Niiniaho, Ari 2021. *Taiteen ja kulttuurin barometri 2020. Taiteilijat ja taiteen tekeminen kunnissa*. Cuporen verkkojulkaisuja 67. Helsinki: Cupore. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2021/taiteenjakulttuurinbarometri_2020_cupore.pdf (28.12.2022).

Roivainen, Irene & Ranta-Tyrkkö, Satu toim. 2016. *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat*. Tampere: Tampere University Press.

Sepänmaa, Yrjö 2008. ”Tavallisen ihmisen estetiikka. Kauneuden ja taiteen kiasma”. *Kansanestetiikka*. Kalevalaseuran vuosikirja 87. Toim. Seppo Knuutila & Ulla Piela. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 13–31.

Tuukkanen, Johanna 2019. ”Osallistumisesta dialogiin. Taiteen, taiteilijakäsityksen sekä osallistumisen tunnistamisesta dialogisessa estetiikassa”. *Yhteisö ja taide. Teemoja ja näkökulmia 2000-luvun taiteilijan laajentuneeseen toimintakenttään*. Toim. Kirsi Monni & Kirsi Törmi. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 72. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. <https://disco.teak.fi/yhteiso-ja-taide/3-osallistumisesta-dialogiin-taiteen-taitelijakäsityksen-seka-osallistumisen-tunnistamisesta-dialogisessa-estetiikassa/> (5.12.2022).

INTERNET- LÄHTEET

Arthistory.ucla.edu: Miwon Kwon. UCLA Department of Art History. <https://arthistory.ucla.edu/faculty-profiles/miwon-kwon/> (14.10.2022).

Fsd.tuni.fi: Etnografia. Tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvaliteoreettis-metodologiset-viitekehykset/etnografia/> (5.12.2022).

Gc.cuny.edu: Claire Bishop. CUNY Graduate Center. <https://www.gc.cuny.edu/people/claire-bishop> (14.10.2022).

Gc.cuny.edu: Kate Crehan. CUNY Graduate Center. <https://www.gc.cuny.edu/people/kate-crehan> (14.10.2022).

Honkasalo, Sari 2022. Mynä-Mynä-Maan tavoite 10 000 kävijää jo lähellä. *Vakka-Suomen Sanomat*. <https://www.vakka.fi/kulttuuri/mynamynamaan-tavoite-10000-kavijaa-jo-lahella-6.221.132259.d151acd45a> 29.12.2022.

Koneensaatio.fi: Gábor Arion Kudász. Koneen Säätiö. <https://koneensaatio.fi/saaren-kartanon-residenssi/residenssitaiteilijat-ja-tutkijat/gabor-arion-kudasz/> (27.12.2022).

Koneensaatio.fi: Kansainvälinen taiteilija- ja tutkijaresidenssi. Koneen Säätiö.

<https://koneensaatio.fi/saaren-kartanon-residenssi/> (13.10.2022).

Koneensaatio.fi: Koneen Säätiön strategia. Koneen Säätiö.

<https://koneensaatio.fi/meista/strategia-2021-2025/> (15.10.2022).

Koneensaatio.fi: Meistä. Koneen Säätiö. <https://koneensaatio.fi/meista/> (15.10.2022).

Koneensaatio.fi: Mynä-Mynä-Maa. Koneen Säätiö. <https://koneensaatio.fi/myna-myna-maa/> (12.8.2022).

Koneensaatio.fi: Pia Bartsch. Koneen Säätiö. <https://koneensaatio.fi/pia-bartsch/> (12.10.2022).

Koneensaatio.fi: Saaren kartanon historia. Koneen Säätiö. <https://koneensaatio.fi/saaren-kartanon-residenssi/tietoa-saaren-kartanosta/historia/> (15.10.2022).

Koneensaatio.fi: Saaren kartanon residenssipaiikat vuodelle 2023 on myönnetty. Koneen Säätiö. <https://koneensaatio.fi/uutiset/saaren-kartanon-residenssipaiikat-vuodelle-2023/> (12.10.2022).

Koneensaatio.fi: Sophie Deligiannaki. Koneen Säätiö. <https://koneensaatio.fi/saaren-kartanon-residenssi/residenssitaitelijat-ja-tutkijat/sophie-deligiannaki/> (27.12.2022).

Koneensaatio.fi: Vuoden viimeiset residenssiläiset. Koneen Säätiö.

<https://koneensaatio.fi/uutiset/vuoden-viimeiset-residenssilaiset-2021/> (27.12.2022).

Kossila, Eino 2020. Mynämäen Huolin koulu lakkautetaan lukukauden päätteeksi. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-11169536> (27.12.2022).

Lastenkirjainstituutti.fi: Veera Vähämaa. Lastenkirjainstituutti.

<https://lastenkirjainstituutti.fi/asiantuntijat/veera-vahamaa> (10.12.2022).

Malkamäki, Elina 2018. Mynämäessä valmistaudutaan taistoon kyläkoulun puolesta. *Turun Sanomat*. <https://www.ts.fi/uutiset/3901319> (27.12.2022).

Mäkinen-Önsoy, Katariina 2022. Mynä-Mynä-Maan avajaisia vietetään viikonloppuna. *Turun Seutusanomat*. <https://turunseutusanomat.fi/2022/05/myna-myna-maan-avajaisia-vietetaan-viikonloppuna/> 29.12.2022.

Painters.fi: Jäseneksi hakeminen. Taidemaalari liitto. <https://www.painters.fi/taidemaalari liitto/jaseneksi-hakeminen/> (25.11.2022).

Piirainen, Joni 2018. Mynämäki sulkee suunnitellusti Ihalaisten koulun. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-10205054> (27.12.2022).

Tieteentermipankki.fi: Taiteen etiikka. Tieteen termipankki. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Estetiikka:taiteen_etiikka (25.11.2022).

Tieteentermipankki.fi: Taiteen loppu. Tieteen termipankki. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Estetiikka:taiteen_loppu (25.11.2022).

Visarts.ucsd.edu: Grant Kester. Visual Arts, UC San Diego. <https://visarts.ucsd.edu/people/faculty/grant-kester.html> (14.10.2022).

Vähämäki, Hannu 2022. Mynämäki pohtii Tarvaisten koulun lakkauttamista. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-12476098> (27.12.2012).

Wirmo-seura.fi: Mynämäki-Virno. Wirmo-Seura. <http://www.wirmo-seura.fi/index.php?id=381> (28.12.2022).

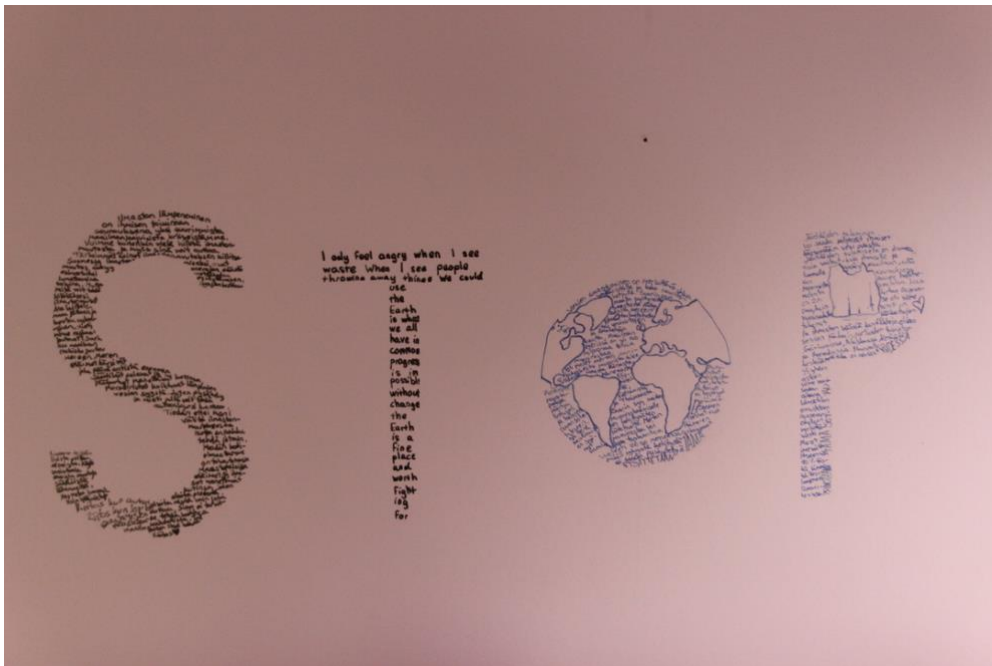
Kiitokset

Kuultuani Koneen Säätiön hakevan taidehistorian pro gradu -tutkielman tekijää koskien yhteisötaideteos Mynä-Mynä-Maata minun ei tarvinnut kahta kertaa miettiä halusinko pyrkiä kyseiseen tehtävään. Yhteisötaideprojekti osoittautui enemmän kuin mieluisaksi tutkimuksen kohteeksi. Olen päässyt tätä tutkimusta tehdessäni akateemisten taitojeni kartuttamisen lisäksi seuraamaan yhteisötaiteellista toimintaa käytännössä. Koen hyvin arvokkaana sen, että pro gradu -tutkielmani työstäminen ei rajoittunut vain yksin puurtamiseen tietokoneen ääressä, vaan olen muun muassa aineiston tuottamisen merkeissä päässyt käymään erittäin mielenkiintoisia keskusteluja niin projektin osallistujien kuin sitä ohjaavien yhteisötaiteilijoidenkin kanssa. Minut on otettu ilolla ja mielenkiinnolla vastaan seuraamaan Mynä-Mynä-Maan toteuttamista. Projektin osallistajat, sen ohjaajat sekä mahdollistajat ovat vastanneet auliisti kysymyksiini ja olleet valmiita auttamaan aineiston muodostamisessa ja muissa käytännön asioissa. Olen suunnattoman kiitollinen kaikille, jotka antoivat omaa aikaansa ja ajatuksiaan mahdollistaen tämän opinnäytetyön loppuun saattamisen.

Kuvaliite

Kuva 1. Laurin koulun oppilaat, *Mun mielestä*, keskeneräinen. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 2. Laurin koulun oppilaat, *Mun mielestä*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 3. Mynä-Mynä-Maan pohjakartta. Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 4. Metsä-Tokila, Milla, *Minä ja Valdemar*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

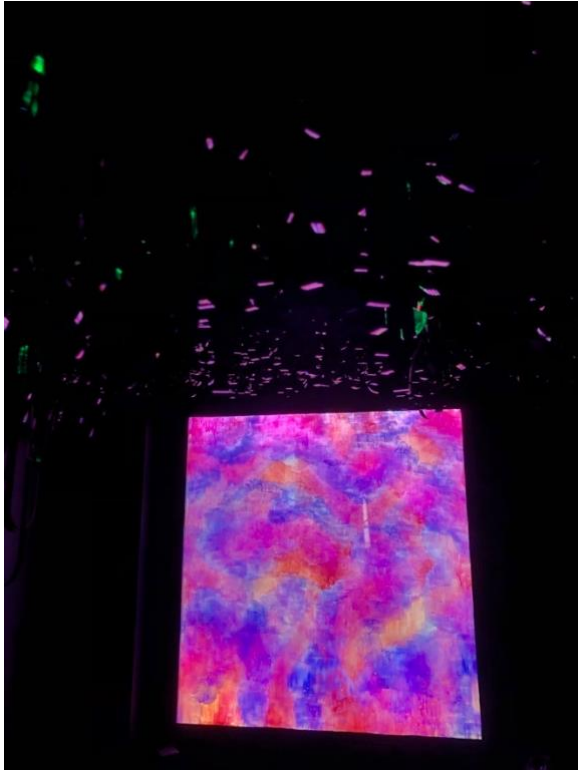
Kuva 5. Metsä-Tokila, Milla, *Minä ja Valdemar*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 6. Metsä-Tokila, Milla, *Minä ja Valdemar*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 7. Aseman koulun oppilaat, *Pinnan alla*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 30.7.2022.

Kuva 8. Ruuhimäki, Seila, *Aistihuone*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 9. Piri, Pirkko, *Kosmetologi hukkuu työhönsä*, keskeneräinen. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 10. Piri, Pirkko, *Kosmetologi hukkuu työhönsä*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 3.4.2022.

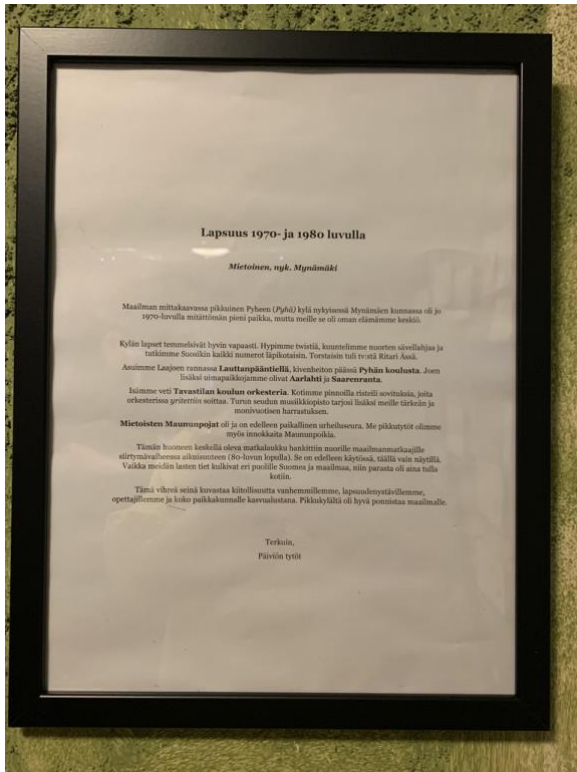
Kuva 11. Piri, Pirkko, *Kosmetologi hukkuu työhönsä*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

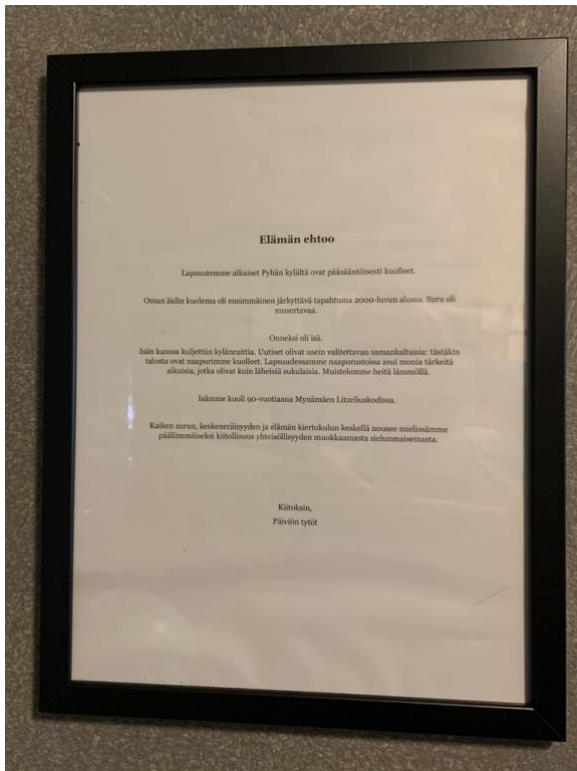
Kuva 12. Piri, Pirkko, *Kosmetologi hukkuu työhönsä*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 30.7.2022.

Kuva 13. Päiviö-Häkämies, Laura & Päiviö, Tuovi, *Kotiseudun kaipuu*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 14. Päiviö-Häkämies, Laura & Päiviö, Tuovi, *Kotiseudun kaipuu*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 15. Päiviö-Häkämies, Laura & Päiviö, Tuovi, *Kotiseudun kaipuu*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 16. Mynä-Mynä-Maan yksi osa rakennusta ulkoa päin. Ikkunoissa näkyvien hahmojen kuvitus: Miila West. Ikkunan tekstin graafinen suunnittelu: Maria Geddes. Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 17. Mynä-Mynä-Maan banderolli rakennuksen edustalla. Hahmojen kuvitus: Miila West. Banderollin graafinen suunnittelu: Maria Geddes. Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 18. Mynä-Mynä-Maan aula, keskeneräinen. Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 19. Mynä-Mynä-Maan yksi huone, keskeneräinen. Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 20. Tiia, Nuorten työpaja, *Maan alla*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki.

Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 21. Bartsch, Sophia, *Käypalmumetsä*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki.

Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

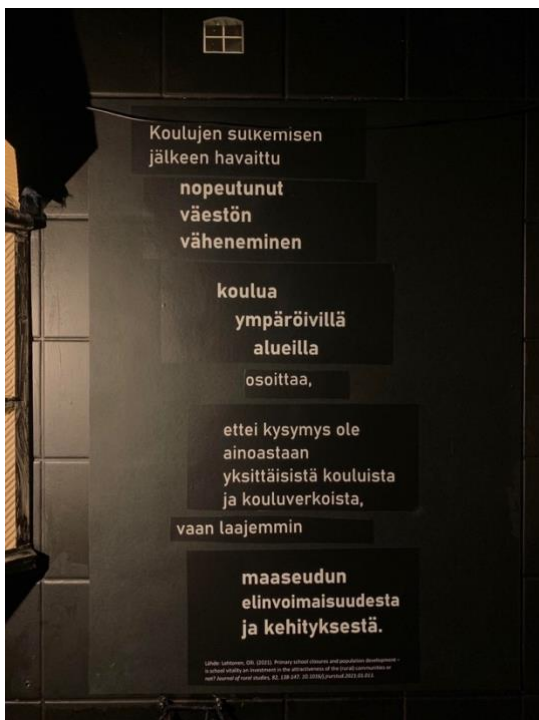
Kuva 22. Bartsch, Sophia, *Käypalmumetsä*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki.
Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 23. Myllymäki, Elina & Airi, Aarne, Minna, Helmi, Eino ja Elvira, *Kyläkoulu forever*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 24. Myllymäki, Elina sekä Airi, Aarne, Minna, Helmi, Eino ja Evita, *Kyläkoulu forever*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 25. Myllymäki, Elina sekä Airi, Aarne, Minna, Helmi, Eino ja Evita, *Kyläkoulu forever*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

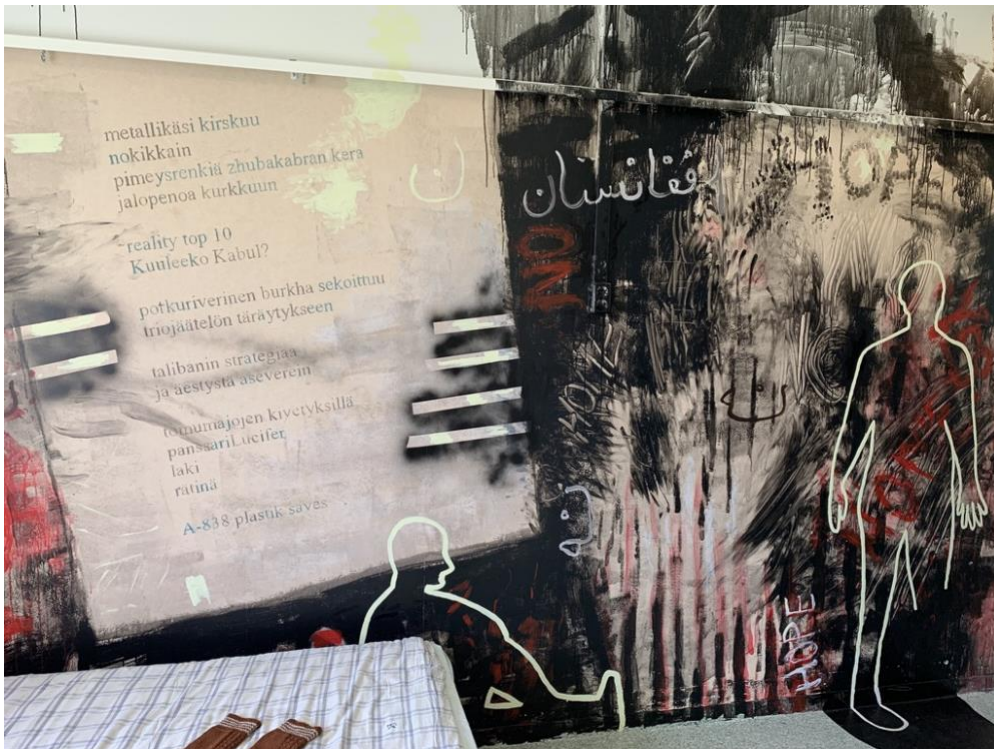
Kuva 26. Mahal, Katja & MTK-Mietoinen, Aarlahti, Säde, Pohjola, Veli-Tuomas, Raimoranta, Sari, Raimoranta, Emil, Kivivuori, Jaana, Kivivuori, Tuomo, Hartikainen, Henri, Kuusisto, Kyösti, Verho, Samuli, Raimoranta, Pirkko, Aarlahti, Elisa, Rintala, Sanna, Jokinen, Kaarina, Laine, Jenny, Vuorinen, Mikko, Ala-Suutari, Sakari, Naumanen, Jenni, Bartsch, Pia, Piri, Pirkko & Hautio, Minna, *Onnenlääntti tai JokuMuu – Maataloustuottajan maailma*, keskeneräinen. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 3.4.2022.

Kuva 27. Mahal, Katja & MTK-Mietoinen, Aarlahti, Säde, Pohjola, Veli-Tuomas, Raimoranta, Sari, Raimoranta, Emil, Kivivuori, Jaana, Kivivuori, Tuomo, Hartikainen, Henri, Kuusisto, Kyösti, Verho, Samuli, Raimoranta, Pirkko, Aarlahti, Elisa, Rintala, Sanna, Jokinen, Kaarina, Laine, Jenny, Vuorinen, Mikko, Ala-Suutari, Sakari, Naumanen, Jenni, Bartsch, Pia, Piri, Pirkko & Hautio, Minna, *Onnenlääntti tai JokuMuu – Maataloustuottajan maailma*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 28. Hairo, Saija, *Vaiennettu nainen*. Äänisuunnittelu: M. Repo & S. Hairo.
 Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 29. Hairo, Saija, *Vaiennettu nainen*. Äänisuunnittelu: M. Repo & S. Hairo.
 Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

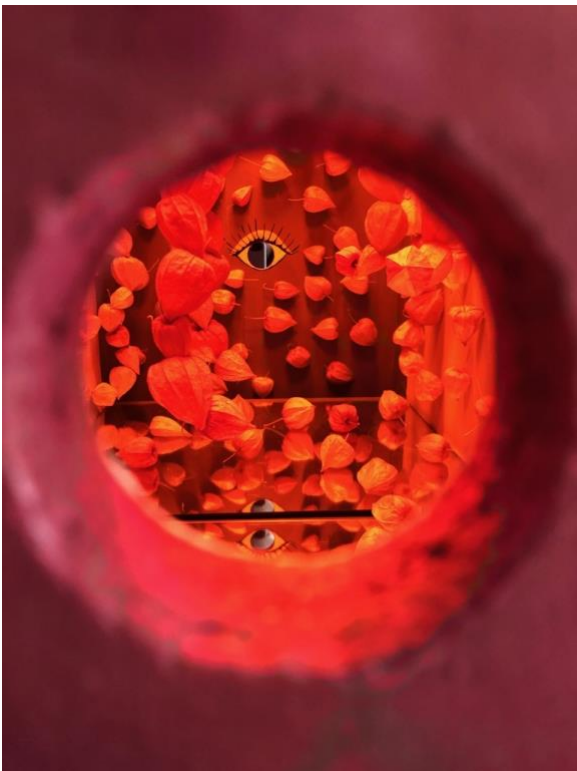
Kuva 30. Hairo, Saija, *Vaiennettu nainen*. Äänisuunnittelu: M. Repo & S. Hairo. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 31. Hairo, Saija, *Vaiennettu nainen*. Äänisuunnittelu: M. Repo & S. Hairo. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 32. Lindgren, Terhi, Arvela, Riina & Arvela, Olivia, *Taigametsä valtaa keittiön*, keskeneräinen. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 3.4.2022.

Kuva 33. Lindgren, Terhi, Arvela, Riina & Arvela, Olivia, *Taigametsä valtaa keittiön*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 34. Leinonen, Sanna & Pötsönen, Henna, *Mielikuvitusmatkaamo*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 35. Mynä-Mynä-Maan kävijöiden värittämiä ja ripustamia rauhanlintuja. Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 36. Piri, Pirkko, *Kahvihuone*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 3.4.2022.

Kuva 37. Nuorten työpaja, Jaakko, *Yksilönvapaus 2077*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 38. Haapsaari, Eila, Hasula, Helena & Torikka, Katariina, *Luonnon tila 2100*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 39. Haapsaari, Eila, Hasula, Helena & Torikka, Katariina, *Luonnon tila 2100*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 40. Haapsaari, Eila, Hasula, Helena & Torikka, Katariina, *Luonnon tila 2100*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 41. Haapsaari, Eila, Hasula, Helena & Torikka, Katariina, *Luonnon tila 2100*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 42. Haapsaari, Eila, Hasula, Helena & Torikka, Katariina, *Luonnon tila 2100*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

Kuva 43. Haapsaari, Eila, Hasula, Helena & Torikka, Katariina, *Luonnon tila 2100*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 7.8.2022.

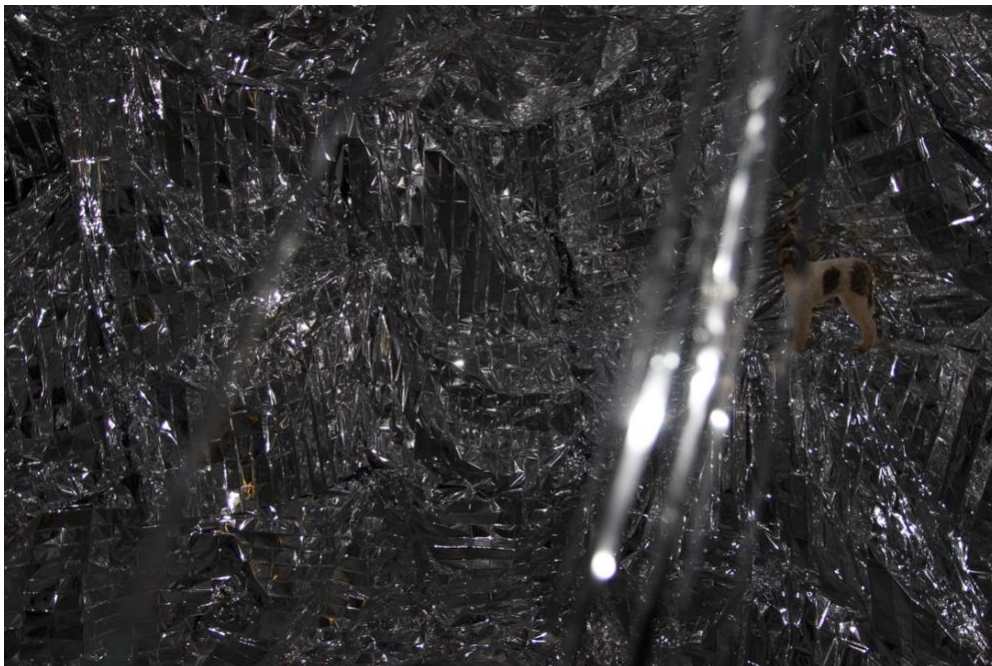
Kuva 44. Haapsaari, Eila, Hasula, Helena & Torikka, Katariina, *Luonnon tila 2100*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 45. Haapsaari, Eila, Hasula, Helena & Torikka, Katariina, *Luonnon tila 2100*.
Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 46. Haapsaari, Eila, Hasula, Helena & Torikka, Katariina, *Luonnon tila 2100*, keskeneräinen. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 47. Kela, Hilla, Kela, Leena & Pellinen, Roope, *Samaan aikaan toisaalla*, keskeneräinen. Äänisuunnittelu: Jyrki Pajunen. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 48. Kela, Hilla, Kela, Leena & Pellinen, Roope, *Samaan aikaan toisaalla*.

Äänisuunnittelu: Jyrki Pajunen. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 49. Näykki, Meri-Maija, *4150*, keskeneräinen. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 3.4.2022.

Kuva 50. Bartsch, Pia, Bartsch, Sophia, Vauramo, Maija-Lotta & Piri, Pirkko, *Pussieläinportaali*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 51. Nuorten työpaja, *Suuri aalto – minussa on voima*. Äänisuunnittelu: Juho Koski & Nuorten työpaja. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 28.10.2022.

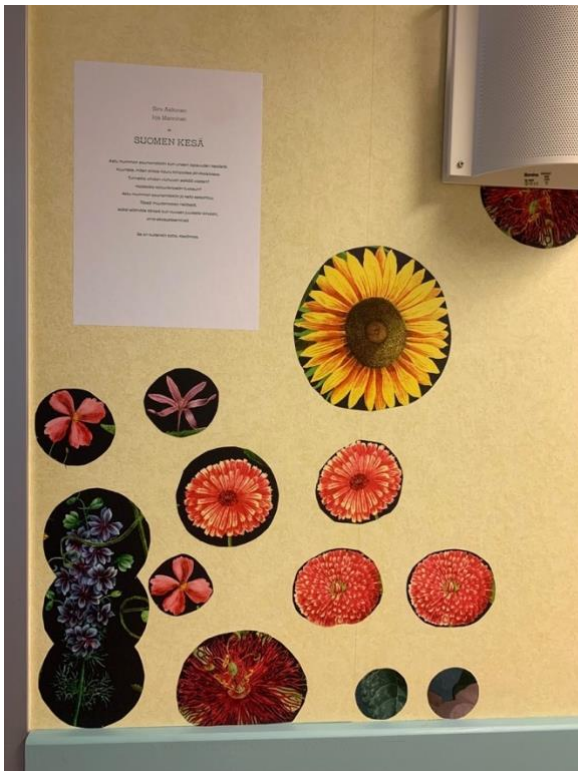
Kuva 52. Nuorten työpaja, *Suuri aalto – minussa on voima*. Äänisuunnittelu: Juho Koski & Nuorten työpaja. Sekateknikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 28.10.2022.

Kuva 53. Opaskyltti Mynä-Mynä-Maan rakennuksen pihassa. Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 54. Mynä-Mynä-Maan kadunvarsimainos paikallisella linja-autopysäkillä. Keskusta, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 27.9.2022.

Kuva 55. Mynä-Mynä-Maan työpajan tuotoksia. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 56. Mynä-Mynä-Maan työpajan tuotoksia. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 22.10.2022.

Kuva 57. Anttila, Tarja, Viitala, Niina, Anttila, Elsa, Anttila, Enna & Anttila, Elma, *Elisa-mamman huone*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 58. Anttila, Tarja, Viitala, Niina, Anttila, Elsa, Anttila, Enna & Anttila, Elma, *Elisamamman huone*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 59. Ahtiainen, Laura, Harka, Outi, Heikola, Annika, Holttinen, Katja, Iso-Kouvola, Liisa, Junnikkala, Oskari, Varjonen, Maria & Väinölä, Sari, *Vista del Virmo*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki. Kuva: Veera Saukkonen, 20.5.2022.

Kuva 60. Hautio, Minna, *Sielunsuojelualue*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki.
Kuva: Veera Saukkonen, 16.12.2021.

Kuva 61. Hautio, Minna, *Sielunsuojelualue*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki.
Kuva: Veera Saukkonen, 30.7.2022.

Kuva 62. Hautio, Minna, *Sielunsuojelualue*. Sekatekniikka, Mynä-Mynä-Maa, Mynämäki.

Kuva: Veera Saukkonen, 28.10.2022.